

JOURNAL OF PUBLIC ADMINISTRATION AND POLICY

KAMU YÖNETİMİ VE POLİTİKALARI DERGİSİ

YIL / YEAR: 2022 / CİLT / VOL.: 3 / SAYI / NO: 1

Ahmet ÖZASLAN - Hüseyin GÜL

Tarihi Kent Merkezi ve Gecekondu Alanlarındaki Kentsel Dönüşüm: Antalya Kaleiçi Bölgesi, Balbey ve Güneş Mahallesi Örneği / Urban Regeneration in Historical City Centers and Slum Areas: The Case of Kaleiçi District, Balbey and Güneş Neighborhood in Antalya

Hasan ACAR

Jürgen Habermas ve Hannah Arendt'in Kamusal Alan Yaklaşımlarının Karşılaştırmalı Analizi / Comparative Analysis of Jürgen Habermas and Hannah Arendt's Public Sphere

Süleyman Ruhi AYDEMİR

Devlet Memurunun Ticaret Yapma ve Kazanç Getirici Faaliyetlerde Bulunma Yasağının Değerlendirilmesi / Evaluation of State Officer's Prohibition of Commercial and Profitable Activities

Barış SÜR

Konfüçyanizmin Temel Değerleri Üzerine Bir Analiz / An Analysis on the Basic Values of Confucianism

Elif Genç TETİK

Implementation Types of Strategies and the performance of Public Organizations: A Systematic Review / Strateji Uygulama Tarzlari ve Kamu Kurumlarında Performans: Sistematik Bir İnceleme

ISSN: 2717-9729

JOURNAL OF PUBLIC ADMINISTRATION AND POLICY

KAMU YÖNETİMİ VE POLİTİKALARI DERGİSİ

YIL / YEAR: 2022 / CİLT / VOL.: 3 / SAYI / NO: 1

**ULUSLARARASI
HAKEMLİ DERGİ**

KAMU YÖNETİMİ VE POLİTİKALARI DERGİSİ

JOURNAL OF PUBLIC ADMINISTRATION AND POLICY

YIL / YEAR: 2022 CİLT / VOL.: 3 / SAYI / NO: 1

ISSN: 2717-9729

Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi Adına Sahibi/Owner
Doç. Dr. Cenay Babaoğlu / Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Editörler/Editors

Doç. Dr. Cenay Babaoğlu - Doç. Dr. Elvettin Akman
Doç. Dr. Oğuzhan Erdoğan - Dr. Öğr. Üyesi Onur Kulaç

Dergi Sekreteryası/Journal Secretariat

Arş. Gör. Fırat Harun Yılmaz / Selçuk Üniversitesi

Yazım ve Dil Editörü/Spelling and Language Editor

Arş. Gör. Dr. Dilek Dede

İletişim/Contact

kaypoddergi@gmail.com

E-posta/E-mail: kaypoddergi@gmail.com

Genel Ağ/Web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kaypod>

Yayın Türü/Publication Type

Elektronik / Electronic

Yapım/By Production

Ajans Düş Pınarı

Birlik Mh. 465. Cd. No: 1/5 Çankaya/ANKARA

Tasarım/Design: Pınar COŞGUN

E-posta/E-mail: bilgi@duspinari.com

Genel Ağ/Web: www.duspinari.com

e-yayın/e-publication

© Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi yayınlarının her hakkı saklıdır. Bu yayınlar izin alınmaksızın, ticari amaçlarla kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz ve yayınlanamaz. Ancak ticari amaçlar dışında, kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi'nde yayınlanan makalelerde görüş ve fikirler yazarına aittir. Resmi görüşü yansıtmaz.

Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi Yılda 3 (üç) sayı yayımlanır.

Uluslararası hakemli bir dergidir.

Dergi İndeksleri/Indexes

Dergimize gönderilen makaleler benzerlik analizi programları yoluyla intihal riskine karşı kontrol edilmektedir.

JOURNAL OF PUBLIC ADMINISTRATION AND POLICY

KAMU YÖNETİMİ VE POLİTİKALARI DERGİSİ

YIL / YEAR: 2022 / CİLT / VOL.: 3 / SAYI / NO: 1

Editör Kurulu / Editorial Board

- Prof. Dr. Shui Yan Tang, University of Southern California, ABD
Prof. Dr. Alexey G. Barabashev, National Research University, Rusya
Prof. Dr. John Duffy, University of Alaska, ABD
Prof. Dr. Todor A. Tanev, Sofia University St. Kliment Ohridski, Bulgaristan
Prof. Dr. Mete Yıldız, Hacettepe Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Paul Leonard Gallina, Bishop's University, Kanada
Prof. Dr. Dimitris Gouscos, University of Athens, Yunanistan
Doç. Dr. Teona Mataradze, Tbilisi State University, Gürcistan
Doç. Dr. Tekin Avaner, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Türkiye
Dr. Athanasios Podaras, Technical University of Liberec, Çekya
Dr. Dejan Maralov, Goce Delchev University, Kuzey Makedonya
Dr. Veronika Linhartova, Ambis University, Çekya
Dr. Bo Li, Huaiyin Institute of Technolog
-

Uluslararası Danışma Kurulu / International Advisory Board

- Prof. Dr. Tamar Dolbaia, Tbilisi State University, Gürcistan
Prof. Dr. Wolfgang Drechsler, Tallinn University of Technology, Estonya
Prof. Dr. Gülise Gökçe, Selçuk Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Hüseyin Gül, Süleyman Demirel Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Doğan Nadi Leblebici, Hacettepe Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Yusuf Şahin, Aksaray Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. William Webster, University of Stirling, İngiltere
Prof. Dr. Perfecto G. Aquino, Duy Tan University, Vietnam
Dr. Martin Sobotka, University of Pardubice, Çekya
Dr. Florin Constantin Mihai, Alexandru Ioan Cuza University, Romanya
Dr. Lucie Sobotkova, University of Pardubice, Çekya
Dr. David de Gennaro, Italian National School of Administration, İtalya
Dr. Cecep Mustafa, University of Stirling, Birleşik Krallık
Dr. Baasanjav Ganbaatar, National University of Mongolia, Moğolistan

Bu Sayının Hakemleri / List of the Referees of the Current Issue

Prof. Dr. M. Fatih Bilal ALODALI, Necmeddin Erbakan Üniversitesi

Prof. Dr. Nilüfer NEGİZ, Süleyman Demirel Üniversitesi

Doç. Dr. Aziz BELLİ, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Doç. Dr. Hazal Ilgın BAHÇECİ BAŞARMAK, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Doç. Dr. Lale Burcu ÖNÜT, Dokuz Eylül Üniversitesi

Doç. Dr. Ümmühan KAYGISIZ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim İRDEM, Polis Akademisi

Dr. Öğr. Üyesi Özgür TEMİZ, Atatürk Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Selman Sacit BOZ, Selçuk Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Tanzer ÇELİKTÜRK, Pamukkale Üniversitesi

Dr. Ayberk GÜÇLÜ, Ticaret Bakanlığı

Dr. Nurullah GÜNGÖR, Kamu Denetçiliği Kurumu

TAKDİM

Kıymetli Okuyucularımız, Değerli Araştırmacılar;

Yedinci sayımızda farklı üniversitelerden akademisyenler ve çeşitli kurumlardan araştırmacılar dergimize katkı sundular.

Bu sayıda yer alan ilk çalışma **Dr. Ahmet Özaslan ve Prof. Dr. Hüseyin Gül** tarafından hazırlanan “Tarihi Kent Merkezi ve Gecekondu Alanlarındaki Kentsel Dönüşüm: Antalya Kaleiçi Bölgesi, Balbey ve Güneş Mahallesi Örneği” başlıklı makaledir. Makalede yazarlar Antalya kent merkezindeki tarihi Kaleiçi ve Balbey Mahallesi ile Güneş Mahallesi gecekondu alanındaki kentsel dönüşüm süreci, gerçekleşen ve gerçekleşecek projeler çerçevesinde incelenerek projelerin sosyo-ekonomik ve mekânsal etkileri tartışılmaktadır.

Sayının ikinci çalışması **Doç. Dr. Hasan Acar** tarafından kaleme alınan “Jürgen Habermas ve Hannah Arendt’in Kamusal Alan Yaklaşımlarının Karşılaştırmalı Analizi” başlıklı makaledir. Çalışmada Jürgen Habermas ve Hannah Arendt’in kamusal alan yaklaşımları irdelenmekte ve karşılaştırmalı bir şekilde analiz edilmektedir.

Yedinci sayıda yer alan “Devlet Memurunun Ticaret Yapma ve Kazanç Getirici Faaliyetlerde Bulunma Yasağının Değerlendirilmesi” başlıklı üçüncü çalışma **Dr. Süleyman Ruhi Aydemir** tarafından kaleme alınmıştır. Çalışmada devlet memurunun ticaret yapma ve kazanç getirici faaliyetlerde bulunma yasağı ilgili kanunlar, kurum görüşleri ve kararlar çerçevesinde analiz edilmektedir.

Yedinci sayıda yer alan dördüncü çalışma **Doktora Öğrencisi Barış Sür** tarafından hazırlanan “Konfüçyazmin Temel Değerleri Üzerine Bir Analiz” başlıklı makaledir. Çalışmada Konfüçyüs felsefesinin karakteristik özellikleri, ilkeleri incelenerek yönetim ilkeleri ile ilişkisi analiz edilmiştir.

Sayının son çalışması **Dr. Öğr. Üyesi Elif Genç Tetik** tarafından hazırlanan “Implementation Types of Strategies and the Performance of Public Organizations: A Systematic Review” başlıklı makaledir. Çalışmada kamuda stratejik yönetim çerçevesinde ampirik çalışmalar incelenmiş ve stratejinin içeriği ile örgütsel strateji sürecini içeren bir çerçeve önerilmiştir.

Bu sayımızda emeği geçen bütün editöryal ekibimize, değerli vakitlerini ve birikimlerini dergimiz ile paylaşan saygıdeğer hakemlerimize, bilime katkı sunacağı düşüncesi ile yazılarını bizimle paylaşan yazarlarımıza ve tabii ki siz değerli okurlarımıza sonsuz teşekkürlerimizi sunuyoruz. Bir sonraki sayımızda buluşma temennisiyle....

Editörler

Doç. Dr. Cenay Babaoğlu

Doç. Dr. Elvettin Akman

Doç. Dr. Oğuzhan Erdoğan

Dr. Öğr. Üyesi Onur Kulaç

FOREWORD

Dear Readers and Researchers,

In our seventh issue, academicians from different universities and researchers from various institutions contributed to our journal.

The first paper in this issue titled “Urban Regeneration in Historical City Centres and Slum Areas: The Case of Kaleiçi District, Balbey and Güneş Neighborhood in Antalya” was written by Dr. Ahmet Özaslan and Prof. Dr. Hüseyin Gül. In the article, the authors examine the urban transformation process in the historical Kaleiçi and Balbey Neighborhoods and Güneş Neighborhood slums in Antalya city centre within the framework of the projects that have been realized and will be realized and discuss the socio-economic and spatial effects of the projects.

The second paper of the issue titled “Comparative Analysis of Jurgen Habermas and Hannah Arendt’s Public Sphere” was written by Assoc. Prof. Dr. Hasan Acar. In the study, public space approaches of Jürgen Habermas and Hannah Arendt are examined and analysed in a comparative way.

The third paper in the seventh issue titled “Evaluation of State Officer’s Prohibition of Commercial and Profitable Activities” was written by Dr. Süleyman Ruhi Aydemir. In the study, the prohibition of civil servants to trade and engage in profitable activities is analysed within the framework of relevant laws, institutional opinions and decisions.

The fourth paper of the issue titled “An Analysis on the Basic Values of Confucianism” was written by PhD Candidate Barış Sür. In the study, the characteristic features and principles of Confucian philosophy were examined and its relationship with administrative principles was analysed.

The last paper of the issue titled “Implementation Types of Strategies and the Performance of Public Organizations: A Systematic Review” was written by Asst. Prof. Dr. Elif Genç Tetik. In this study, empirical studies have been examined within the framework of strategic management in the public sector and a framework containing the content of the strategy and the organizational strategy process has been proposed.

We would like to thank all our editorial team who contributed to the emergence of this issue, our referees who shared their precious time and knowledge with our journal, our writers who shared their work with us in order to contribute to science, and of course, our esteemed readers.

Hoping to meet in our next issue....

Editors

Assoc. Prof. Dr. Cenay Babaoğlu
Assoc. Prof. Dr. Elvettin Akman
Assoc. Prof. Dr. Oğuzhan Erdoğan
Asst. Prof. Dr. Onur Kulaç

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Takdim	6
Foreword	7

Tarihi Kent Merkezi ve Gecekondu Alanlarındaki Kentsel Dönüşüm: Antalya Kaleiçi Bölgesi, Balbey ve Güneş Mahallesi Örneği / Urban Regeneration in Historical City Centers and Slum Areas: The Case of Kaleiçi District, Balbey and Güneş Neighborhood in Antalya	11
Ahmet ÖZASLAN - Hüseyin GÜL	

Jürgen Habermas ve Hannah Arendt'in Kamusal Alan Yaklaşımlarının Karşılaştırmalı Analizi / Comparative Analysis of Jurgen Habermas and Hannah Arendt's Public Sphere	43
Hasan ACAR	

Devlet Memurunun Ticaret Yapma ve Kazanç Getirici Faaliyetlerde Bulunma Yasağının Değerlendirilmesi / Evaluation of State Officer's Prohibition of Commercial and Profitable Activities	61
Süleyman Ruhi AYDEMİR	

Konfüçyanizmin Temel Değerleri Üzerine Bir Analiz / An Analysis on the Basic Values of Confucianism.....	83
Barış SÜR	

Implementation Types of Strategies and the performance of Public Organizations: A Systematic Review / Strateji Uygulama Tarzlari ve Kamu Kurumlarında Performans: Sistemik Bir İnceleme.....	101
Elif Genç TETİK	

TARİHİ KENT MERKEZİ VE GECEKONU ALANLARINDAKİ KENTSEL DÖNÜŞÜM: ANTALYA KALEİÇİ BÖLGESİ, BALBEY VE GÜNEŞ MAHALLESİ ÖRNEĞİ*

Urban Regeneration in Historical City Centers and Slum Areas: The Case of Kaleiçi District, Balbey and Güneş Neighborhood in Antalya

Ahmet ÖZASLAN** - Hüseyin GÜL***

Öz

Dinamik bir yapıya sahip olan kentler, sürekli bir gelişim içerisinde. Gelişen ve değişen kentler, birçok unsurun etkisiyle eskime, bozulma veya köhneleşme süreçleriyle karşı karşıya kalmaktadır. Kentlerin hızla büyümesi, tarihi kent merkezlerinin, eski yerleşim yerlerinin ve sanayi ve liman bölgelerinin terk edilmesine neden olmakta, çarpık ve sağlıksız yapılaşmanın önünü açmaktadır. Kontrolsüz kentsel yayılımın ortaya çıkardığı sorunlar mekânsal, çevresel, ekonomik ve sosyal yapı üzerinde önemli tahribatlar oluşturmaktadır. Bu sorunların giderilmesi için ortaya konan kentsel stratejilerden birisi, kentsel dönüşüm ve yenileme projeleridir. Kentsel dönüşüm projeleri farklı aktörler ve ortaklık modelleriyle hayata geçirilmekte ve dönüşüme girmesi gereken mekânın özellikleri göz önüne alınarak, uygulamada nasıl bir yöntemin kullanılacağı belirlenmektedir. Antalya kent merkezinde de farklı uygulama yöntemleri kullanılarak kentsel dönüşüm projeleri hayata geçirilmektedir. Çalışmada, Antalya kent merkezindeki tarihi Kaleiçi ve Balbey Mahallesi ile Güneş Mahallesi gecekondu alanındaki kentsel dönüşüm süreci,

ABSTRACT

Cities with a dynamic structure are in a continuous development. Developing and changing cities are faced with the processes of obsolescence, deterioration or dilapidation with the effect of many factors. The rapid growth of cities leads to the abandonment of historic urban centers, old settlements and industrial and port areas, and paves the way for wry and unsanitary constructions. The problems caused by the urban sprawl cause significant damage to the spatial, environmental, economic and social structure. One of the urban strategies resorted to solve these problems is urban regeneration and renewal projects. Urban regeneration policies and projects are implemented with different actors and partnership models, and the kind of method used in practice is determined by taking into account the characteristics of the space regenerated. Urban regeneration projects are implemented in the city center of Antalya via different implementation methods. This paper aims to study and compare the urban regeneration processes in the historical slum areas of Kaleiçi, Balbey and Güneş neighborhoods in Antalya city center

* Bu çalışma Ahmet Özasan'ın Prof. Dr. Hüseyin Gül'ün danışmanlığında, TÜBİTAK-BİDEB 2211-A Genel Yurtiçi Doktora Programı ve YÖK 100/2000 bursiyeri olarak yürüttüğü doktora tez çalışmasından üretilmiştir. Bu vesile ile belirtmek isterim ki; YÖK'e ve TÜBİTAK'a sağladıkları burs desteğinden dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

** Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, ahmetozaslan07@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-0832-7337

*** Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, huseyngul@sdu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6901-541X

gerçekleştirilen ve gerçekleştirilecek olan projeler bakımından karşılaştırılmaktadır. Son olarak, uygulamaya konan/konacak olan projelerin sosyoekonomik ve mekânsal etkilerinin neler olduğu/olacağı tartışılarak, öneriler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Dönüşüm, Antalya Kent Merkezi, Kaleiçi, Balbey, Güneş Mahallesi

via the realized and continuing projects. Finally, the socio-economic and spatial effects of the projects that have been/will be implemented are discussed, and suggestions are presented.

Keywords: Urban Growth, Urban Regeneration, Antalya City Center, Kaleiçi, Balbey, Güneş Neighborhood

EXTENDED ABSTRACT

Research Problem: The aim of this study is to compare and explain the physical, social, environmental, economic and legal structure of the urban transformation projects realized or to be realized in the city center of Antalya in the context of Kaleiçi, Balbey Mahallesi (Balbey Urban Renewal Project) and Güneş Mahallesi (TOKİ Houses and Kepez Toptancı Hali Housing Project).

Research Questions: In the development of Antalya as a city, on which axis are the spatial growth dynamics and the implemented urban transformation projects developed and realized? What are the socioeconomic, environmental and spatial consequences of urban transformation projects in the transformation and development of Antalya as a city?

Literature Review: In the study, Gül (2006) gave general information about the Antalya City Center Culture and Tourism Development Zone and examined the studies carried out by the Antalya Metropolitan Municipality under the name of Urban Transformation. He touched upon the general principles of the protocol prepared in partnership with the Chamber of Architects and Antalya Metropolitan Municipality, by referring to the planning processes of the Yacht Harbor, Kaleiçi, Balbey, Haşimişcan, Karaalioğlu Park, Hanlar Region and Kalekapısı Surroundings, Cumhuriyet Square and Governor's Office. Kamacı and Ömercioğlu (2005) focused on the change and transformation process of Kaleiçi through the problems caused by urban transformation projects in urban sites. In particular, he handled the Antalya Kaleiçi Conservation Development Plan in terms of sustainability and stated that the plan still sets an example for the conservation development plans developed for urban sites in many places. However, he emphasized that the area gradually lost its function designed for tourism and the user profile changed negatively. He also said that due to the narrow streets and the very low accessibility to some points, there are difficulties in ensuring the security of Kaleiçi and that it has become a collapsed area where the daytime population is gradually decreasing. Yağcı (2009) revealed the change and transformation process in the historical

development processes of Kaleiçi and Balbey neighborhoods located in the urban protected area. He mentioned that especially the urban rehabilitation projects implemented by the metropolitan municipality are high in number in Kaleiçi, where tourism activities are intense, and that the functioning of the conservation development plans that have come into force has been set to certain standards. Emphasizing that tourism should be a tool for transformation in historical settlements, he emphasized that urban transformation projects should be implemented in order to preserve local identity in the context of sustainability principles.

Methodology: The study was presented using document analysis and observation techniques, which are qualitative research methods. Thus, the findings for the relevant areas have been revealed by the existing conservation development plans, development plans and reports, and area detection-observation studies. Photos taken from the transformation project areas and Google Earth maps were used to support the research data.

Result and Conclusion: In Kaleiçi, where tourism activities are intense, sub-projects are made to protect the organic texture and maintain the attractiveness of the area in line with the standards determined by the local administrations and the Conservation Board, and it is aimed to keep the grid texture influencing each other and keeping it alive. These projects result in the development of local and foreign tourists visiting the area rather than increasing the quality of life of the local people living in the area. The conservation plans made for the region and the conservationist approach of the criteria determined by the Board of Monuments within the scope of Law No. 5366 for spatial transformation are exemplary in terms of maintaining the authenticity of the physical environment. However, the tourism activities concentrated in the area, considering the history of the region, transform the spatial transformation from residential use to commercial use and realize the process of changing hands of registered buildings at the focus of rent. The ongoing collapse process in the Balbey Urban Renewal area accelerates the transformation process by changing hands and jeopardizes the spatial and social preservation of the historical fabric in the area. By solving the problems that emerged in the area, a renovation project specific to this neighborhood was brought to the agenda from its bar in the city center with a historical value. In this process, the residents of the neighborhood came together and established the BAL-DER association in order to protect the neighborhood and keep it alive, and it continues to carry out the process of seeking rights through this organization. An agreement has been reached for the 1st Phase of the renewal project on the two islands, which were determined as the most trouble-free as a result of the researches made on the basis

of island parcels. In the project, which includes residential and commercial areas, it is aimed to reach a consensus by offering the right holders housing, shop and/or office options over their square meters. The urban transformation process experienced in TOKİ Residences completed in Güneş neighborhood, on the other hand, was carried out in cooperation with the municipality and TOKİ, starting with 130 squatter owners who do not have title deeds in the project area, which belongs to the Antalya Metropolitan Municipality. In order to solve the property problem, after checking the number and electricity-water subscriptions, each subscriber was given a house and the citizens were owed 10.000 TL to the municipality in order to obtain the title deeds. Kepez Wholesaler Hali Housing Project, which is located in the same area and will be realized in partnership with Antalya Metropolitan Municipality and the contractor company, consists of squatter owners who do not have title deeds. In order for the citizens in this area to be entitled, the decision-making process has started by looking at numbers, electricity-water subscriptions, as in TOKİ Residences. After the Antalya Metropolitan Municipality resolved the ownership problem in the area and determined the beneficiaries, a preliminary protocol agreement was made between the municipality and the beneficiaries.

1. GİRİŞ

Kentler, nüfus artışı, göçler, doğal afetler, teknolojik gelişmeler, ekonomik faaliyetlerdeki çeşitlenen iş kolları ve geleneksel arazi kullanımının değişimi ile birlikte sürekli bir değişim ve dönüşüm içindedir. Kentlerin değişim ve dönüşüm süreci, kimi zaman yaşamsal kaliteyi artırırken kimi zamanda fiziksel, çevresel, ekonomik ve sosyal yapının bozulması ve çökmesine yol açabilmektedir. Bu bakımdan, kentsel dönüşüm, tüm kentlerde ihmal edilmiş, düşük gelirli, mimari ve sosyal açıdan dezavantajlı alanlar için uygun bir çözüm olarak görülmektedir. Stratejik dönüşüm kararlarında etkili olan aktörler, ortaklıklar, yasal mevzuat ve mekânsal özellikler, kentsel dönüşümün kendiliğinden bir süreci içinde barındırmadığını göstermektedir. Farklı bileşenleri içinde barındıran kentsel dönüşüm, kentsel alanın uğradığı pek çok farklı müdahalenin genel bir ifadesidir. Özellikle tarihi kent merkezleri, gecekondular, kentin içinde kalmış sanayi ve liman bölgelerinde kentsel dönüşüm uygulaması, bu alanların mekânsal ve sosyo-ekonomik özelliklere bağlı olarak şekillenmektedir.

Bu çalışmada, Antalya kentinin tarihi kent merkezinde çöküntü alanlarına dönüşüm ve kentsel dönüşüm sürecini yaşamış Kaleiçi Bölgesi ve bitişiğindeki çöküntü alanı özelliği taşıyan Balbey Mahallesi ile gecekondular yerleşiminin yoğun olarak bulunduğu Güneş Mahallesi'ndeki Toplu Konut İdaresi (TOKİ) Konutları ve Kepez Toptancı Hali Konut Projesi) kentsel dönüşüm projelerinde izlenen süreç, gerçekleştirilen ve gerçekleştirilmeye başlanacak olan projeler bakımından karşılaştırılmaktadır. Ayrıca, ilgili alanlardaki kentsel dönüşüm sürecinin arka planında bulunan faktörlere (kamu-belediye-sermayedar ilişkisi, yasa, mevzuat), uygulama biçimlerine, gerekçelerine, sosyo-ekonomik ve mekânsal etki düzeylerine odaklanılmaktadır.

2. KENTSEL DÖNÜŞÜM KAVRAMI VE TÜRKİYE'DE UYGULAMA STRATEJİLERİ

Roberts'a göre (2000, s. 17) kentsel dönüşüm, kentsel sorunların çözümüne imkan tanıyan ve değişime uğramış bir alanın ekonomik, fiziksel, sosyal ve çevresel şartlarında kalıcı bir iyileşmeyi hedefleyen kapsamlı ve bütünlük vizyon ve eylemler bütünüdür. Kısaca, kentsel dönüşüm, kentsel yaşamın bir gereği olarak kentleşmenin yarattığı sorunların çözümüne yönelik çabaların bütünüdür. Bir başka ifadeyle, kentsel alanların bozulmuş kısımlarının yenilenmesi, atıl durumda olan kentsel alanların tamamen dönüştürülmesi, altyapının yeniden geliştirilmesi,

terk edilmiş kentlerdeki mahallelerin canlandırılması, yaşam kalitesinin ve çevrenin iyileştirilmesi, yasadışı konut gelişiminin önlenmesi ile tarımsal alanların, çevresel varlıkların ve kültürel ve tarihi mirasın korunmasını kapsamaktadır (Birleşmiş Milletler Çevre Programı [UNEP], 2004, s. 7-8; Gül ve Dulupçu, 2009). Başka bir tanımla ise kentsel dönüşüm, bir iç kentin az kullanılmış ve deforme olmuş bölümlerini, suçu azaltma, çevreyi iyileştirme, arazi değerlerinin daha fazla değer kaybetmesini önleme ve ekonomik aktiviteyi teşvik etme umuduyla canlandırma stratejisidir (Tomeldan, Antonio, Arcenas ve Caccalda, 2014, s. 45).

Kentsel dönüşüm, birkaç temel prensibi içeren yerel olma, farklı zaman dilimlerini içinde barındırma ve çok boyutlu olma yaklaşımlarıyla uygulanmaktadır (UNEP, 2004, s. 8). Ayrıca, kentsel alanlar fiziksel, sosyal, çevresel, yönetsel ve ekonomik geçişi sağlayan birçok boyutu içinde barındırmaktadır. Kentsel dönüşüm, bu birçok etki kaynağı arasındaki etkileşimin bir sonucudur ve en önemlisi, kentsel yozlaşma tarafından belirli bir zaman diliminde sunulan fırsat ve zorluklara bir cevaptır (Roberts, 2000, s. 9). Bu bakımdan kentsel dönüşüm tek başına fiziksel değil, sosyal, ekonomik, ekolojik ve güvenlik gündemlerini birleştiren kapsamlı ve bütünlük stratejiler süreci olarak ifade edilmektedir (Adair, 1999, s. 2031; Couch, Sykes ve Börstinghaus, 2011, s. 3-4; Mehdipour ve Nia, 2013, s. 179; Oyinloye vd. 2017, s. 230; Roberts, 2000, s. 17; UNEP, 2004). Kentsel dönüşüm uygulama stratejileri, müdahaleci ve korumacı eylem biçimleri şeklinde olabilmektedir. Uygulamanın türü; dönüşüme uğrayacak alanın özelliklerine, o alanın sürdürülebilirliğinin sağlanmasına ve sosyoekonomik, çevresel ve yönetsel bütünlüğünün korunmasına bağlıdır. Bu uygulama yöntemleri kentsel yenileme, koruma, sağlıklaştırma, canlandırma, yeniden canlandırma, yeniden oluşum, düzenleme, tazeleme-parlatma ve soylulaştırma şeklinde sıralanabilmektedir (Babahan ve Güler, 2015; Keleş, 1998; Özden, 2016; Şahin, 2015).

Ülkemizde kentsel dönüşüm süreçleri tarihsel olarak kırılma noktaları yaşamıştır. Cumhuriyet'in kuruluş yılından II. Dünya Savaşı'na kadarki sürede imar planlarıyla, kentlerde caddelerin, meydanların, yeni yerleşim ve kullanım alanlarının geliştirilmesi sağlanmış, modern kentin yeni parçaları yönetim, ticaret, konut, kentsel hizmetler gibi işlevlerle boş araziler üzerinde geliştirilmeye çalışılmıştır (Akkar Ercan, 2015, s. 401). 1950'lerden sonra devlet konut üretimine müdahil olsa da, konut üretimi konusunda sağlanan destekler, kente göç eden dar gelirli kesimler açısından yeterli olmamıştır. Bu dönemde mevcut konut stokunun yetersizliği de gecekondulaşmanın artmasına yol açmıştır (Yenice, 2014, s. 80).

1960'lı yıllarda gelişen planlama anlayışı sonucu, gecekondu bölgelerinin önlenmesi, iyileştirilmesi, hizmet ve altyapı ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla büyük

kentlerdeki iş imkânları ile göç arasında bir denge sağlanması çabası öne çıkmıştır. 1970'li yıllarda sosyal devlet anlayışıyla gelişen sosyal demokrat hareketin özellikle yerel yönetimlerde önem kazanmasıyla birlikte, belediyeler kent yaşamında daha aktif rol almış ve kentsel sosyal hareketler başlamıştır. Ancak, kentlerdeki çarpık yapılaşmanın önemli sebeplerinden biri olan hızlı kentleşmeye cevap verecek düzeyde konut üretilememiş ve gecekondulaşma devam etmiştir (Alparslan ve Tüter, 2016, s. 19). 1980'lerde hızlanarak artan kente göç ve gecekondulaşma kontrol edilememiş, gecekondulaşmaya göz yumulmuş ve hatta gecekonduya sırtını yaslayan bir anlayış egemen olmuştur (Özden, 2016, s. 261). Bu anlayış, gecekonduların bölgelelerinde yaşayan büyük nüfus kitlesinin siyasi iktidar için, bir oy rantı devşirme alanına dönüşmesine ve dolayısıyla, gecekondulaşma sorununun çözümsüzleşmesine yol açmıştır.

1980'lerin ortalarından itibaren gecekonduların alanlarına ıslah imar planlarıyla tapu tahsis belgesi verilmeye başlanmış ve yapılan değişikliklerle birlikte bütün kaçak yapıları içerecek şekilde kapsamı genişletilerek sürdürülmüştür (Yenice, 2014, s. 82). 2000'li yılların başına kadar, kentsel dönüşüm süreçlerinde ortaya çıkan rantın küçük üreticiler ve gecekondularda yaşayan yoksul ve dar gelirli kentli nüfus arasında paylaşılmasına izin verilmiştir. 2000'li yıllar ise kamu arsalarının metalaştırılarak özelleştirildiği, kentsel dönüşümde kontrolün daha çok merkezi yönetim ve yerel yönetimlere bağlı kurumların eline geçtiği ve kentsel dönüşümle doğrudan ilgili yasal mevzuatların düzenlendiği bir dönem olmuştur (Akkar Ercan, 2015, s. 403)

Kent, birbirinden farklı işlevlere sahip alanların bütününden oluştuğu için farklı alt bölgelerinde farklı türden müdahale biçimleri gerekmektedir (Özden, 2016, s. 204). Farklı özelliklere, işlevlere ve ihtiyaçlara sahip kentsel alanlarda dönüşümü tek bir yöntemle gerçekleştirmek mümkün değildir. Kentler içinde barındırdıkları gecekondular, riskli konut alanları, tarihi yapılar, kamusal binalar, kent merkezinde kalan sanayi alanları ve liman ve dok alanları ile bir mozaik görünüm sergilemektedir. Çalışma kapsamında belirlenen alanların kent içindeki yerleşim özellikleri bakımından tarihi kent merkezi ve gecekondular bölgesinde bulunmasından dolayı yukarıda belirtilen uygulama biçimlerinden bu iki tür detaylı olarak ele alınmaktadır.

3. ÇALIŞMA ALANI, AMAÇ VE YÖNTEM

Çalışmanın alan araştırmasını Antalya kent merkezindeki tarihi yerleşim özelliklerine sahip Kaleiçi ve Balbey Mahallesi ile gecekondular yerleşiminde olan Güneş Mahallesi TOKİ Konutları ve Kepez Toptancı Hali Konut Projesi oluşturmak-

radır. Kaleiçi ile Balbey ve Güneş Mahallesi TOKİ Konutları ile Kepez Toptancı Hali Konut Projesi birbirlerinin devamı niteliğinde olduğu ve farklılaşan özellikleri nedeniyle seçilmiştir.

Tablo 1: Çalışma Alanının Genel Özellikleri

	Balbey Kentsel Yenileme Alanı	Kaleiçi Bölgesi	Kepez Toptancı Hali Konut Projesi Alanı	TOKİ Konutları
İlçe	Muratpaşa	Muratpaşa	Kepez	Kepez
Proje Durumu	Devam Eden	Tamamlanan ve kısmen devam eden	Devam Eden	Tamamlanan
Yapı Özelliği	Tescilli, ruhsatlı ve ruhsatsız yapı	Tescilli yapı	Gecekondu	Gecekondu
Proje Türü	Kentsel Koruma ve Yenileme	Kentsel Koruma ve Sağlıklaştırma	Kentsel Dönüşüm	Kentsel Dönüşüm
Yasal Dayanak	5366 sayılı kanun	5366 sayılı kanun	6306 sayılı kanun	5393 sayılı kanunun 73. Madde gereği
İlgili Aktörler	Antalya Büyükşehir Belediyesi ve ANTEPE Belediye Şirketi	Anıtlar Kurulu, Antalya Büyükşehir ve Muratpaşa Belediyesi	Antalya Büyükşehir Belediyesi, Belediye Şirketi ve Özel Sektör	Antalya Büyükşehir Belediyesi ve TOKİ

Antalya'nın kentsel sit alanı içinde yer alan Kaleiçi Bölgesindeki tescilli yapılar, Anıtlar Kurulu onayı ile mülkiyet durumlarına göre restore edilerek kentsel dönüşümün uygulama biçimlerinden olan kentsel koruma ilkelerine göre dönüşümüne uğramış bir alandır. Bu bakımdan çöküntü sürecini yaşamış Kaleiçi, doğrudan bir kentsel dönüşüm projesi kapsamında ele alınmamış ve tarihsel süreç içerisinde doğrudan veya el değiştirmeler ile dönüşüm sürecini yaşamış ve hala bu süreci yaşamaktadır. Balbey Mahallesi ise, Kaleiçi yerleşiminden sonraki gelişen ilk mahalle olma özelliği ile kentin organik tarihi mimari dokusuna sahip bir yerleşim yeridir. Çöküntü sürecini yaşamaya devam eden bu mahalle, kentsel sit alanı ve etkileşim alanı olarak ikili bir yapıya sahiptir. Balbey Kentsel Yenileme Projesi olarak etaplar halinde dönüşüme girecek olan bu mahalledeki yenileme projesinden sorumlu olan aktör, belediye ve belediyeye ait bir şirkettir. Başka bir çalışma alanı olan Güneş mahallesindeki tamamlanmış TOKİ konutları ve yeni başlayacak olan Kepez Toptancı Hali Konut Projesi gecekondu alanındaki kentsel dönüşüm uygulamaları için örnek teşkil etmektedir. Her iki alanında önceki imar planlarında Hal Sahası içinde yer alması ve yıllar içinde revize edilen imar planları ile konut ve ticari alana

dönüştürülmesi, TOKİ ve Antalya Büyükşehir Belediyesi için gecekondular alanının dönüşümüne imkan tanımıştır.

Bu doğrultuda araştırmanın amacı, Antalya kent merkezinde gerçekleştirilen ve gerçekleştirilecek olan kentsel dönüşüm projelerine ilişkin fiziksel, sosyal, çevresel, ekonomik ve yasal yapının Kaleiçi, Balbey Mahallesi ve Güneş Mahallesi özelinde açıklanarak karşılaştırılmasıdır. Bu bağlamda, kentsel dönüşüm politikalarının, aktörler arası nasıl bir stratejiyle ortaya konulduğu ve ortaya çıkardığı/çıkaracağı sosyo-mekansal etkilerin neler olduğu ve/veya olacağı üzerinde durulmaktadır.

Sahaya yönelik verilerin toplanması, nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi ve gözlem teknikleri kullanılarak sunulmuştur. Dönüşüm proje alanlarında görsel materyallerden yararlanılarak, ilgili alanlardan çekilen fotoğraflar ve Google Earth haritaları aracılığıyla alanların fiziksel çevre ve konum özellikleri sunularak araştırma verilerinin desteklenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın devamında ise, ilgili alanlardaki dönüşüm sürecine bağlı olarak dönüşüm öncesi ve sonrası mevcutta devam eden sorunların çözümüne yönelik öneriler geliştirilmiştir.

4. ANTALYA KENT MERKEZİNDE KENTSEL DÖNÜŞÜM PROJELERİ

Antalya kent merkezinde gerçekleştirilen ve gerçekleştirilecek olan kentsel dönüşüm uygulamaları farklı yasal mevzuatlar kapsamında ele alınmaktadır. Kentsel dönüşüm projelerindeki önemli aktörler belediye, TOKİ, Anıtlar Kurulu ve yüklenici firmalardır. Kentsel dönüşümün uygulama biçimlerinden olan kentsel koruma, kentsel yenileme, kentsel sağlıklaştırma / rehabilitasyon ve canlandırma gibi türler ve yukarıda belirtilen yasal mevzuat, dönüşüme girecek alanın niteliğine bağlı olarak değişmektedir. Bu gelişmeler bağlamında çalışma, Antalya kentindeki tarihi kent merkezi ve gecekondular bölgesinde gerçekleştirilen ve gerçekleştirilmeye devam edilen kentsel dönüşüm projeleri kapsamında ele alınmaktadır.

4.1. Kaleiçi Kentsel Sit Alanı Dönüşüm Süreci

Kaleiçi dar sokakları, konakları ve tarihsel-kültürel ve anıtsal yapılarıyla çok boyutlu ulusal ve uluslararası önemi sahip bir yerdir (Hatami, 2013, s. 49). Kaleiçi; batıda Akdeniz, kuzeyde Cumhuriyet Caddesi, doğuda Atatürk Caddesi, güneyde Karaalioğlu Parkı ve cadde boyunca günümüze kadar ayakta kalabilen surlar ile sınırlandırılmıştır (Gül, 2006, s. 125). Kaleiçi bölgesi Selçuk, Kılınçarslan, Barbaros ve Tuzcular olmak üzere 4 adet mahalleyi içinde barındırmaktadır. Günümüzde

Antalya kentinin tam merkezinde bulunan Kaleiçi, eski doku ile yeni şehrin birleşme yerinde ve Muratpaşa İlçesi sınırları içerisinde yer almaktadır.

Şekil 1: Antalya Kaleiçi'nin Konumu

4.1.1. Kaleiçi Bölgesinin Gelişimine Yönelik Yapılan Planlama Çalışmaları ve Dönüşüm Süreci

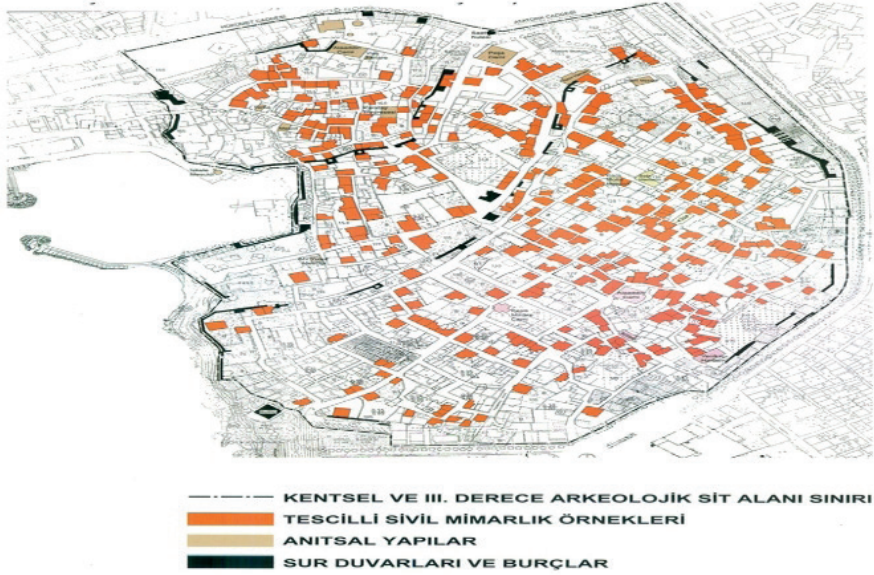
Kaleiçi'nin Yat limanı proje alanı dışında bulunan kısım genel olarak "Kaleiçi" olarak adlandırılmaktadır. Bu bölge de Yat Limanı ile aynı tarihte 1710 sayılı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunca sit alanı olarak belirlenmiştir (Gül, 2006, s. 128). Sit alanı olarak ilan edildikten sonra koruma amaçlı imar planının hazırlanması istenmiş ve bunun üzerine Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'na Ortadoğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Şehir ve Bölge Planlama Bölümüne Kaleiçi Koruma-Geliştirme İmar Planı hazırlanmıştır (Subaşı, 1990, s. 60). Kaleiçi'ne özel hazırlanan koruma planında alanın yaşatılması ve geliştirilmesi amacıyla turizm fonksiyonu temel araç olarak kabul edilmiştir (Türk, 2013, s. 116). Antalya'ya yönelik olarak yapılan planlara ek olarak, yalnız Kaleiçi Kentsel Sit Alanına ilişkin olarak aynı kurul tarafından 22.09.1979 gün ve A-1850 sayılı kararla Kaleiçi Koruma İmar Planı kabul edilmiştir (Subaşı, 1990, s. 60). 1979 yılında uygun bulunarak kabul edilen bu plan, 1982 tarihinde İmar İskân Bakanlığınca onanmıştır (Gül, 2006, s. 127).

Şekil 2: 1979 Yılı Kaleiçi Koruma Geliştirme Planı

Kaynak: (Antalya Büyükşehir Belediyesi [ABB], 2018a, s. 38)

1982 yılından sonra yürürlüğe giren planda turizm faaliyetlerinin bilinçli bir biçimde dağılımının yapılmaması ve planın daha çok turizm sektörüne önem vermesi ile sosyal yapıda ortaya çıkan olumsuzlukları içermesi sebebiyle planda münferit kararlar almak yerine, 1989 yılında bu sorunların bütün bir plan içinde değerlendirilmesi gerektiği gerekçesi ile Antalya Koruma Kurulu'nca, Koruma İmar Planının revize edilmesi talep edilmiştir. Planın revize edilmesine kadarki geçen sürede uygulamaların Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nca onanan Koruma İmar Planı çerçevesinde yürütülebileceği belirtilmiştir (ABB, 2018a, s. 39). 1990 yılında Antalya Tarihi Kent Merkezi'nin bölgesel olarak dönüşümünü sağlamak için "Kalekapısı ve Çevresi Kentsel Tasarım Yarışması" yapılmıştır (ABB, 2018a, s. 32). Söz konusu planın revizyonu Antalya Koruma Kurulu'nun 13.05.1992 gün ve 1442 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur (Gül, 2006, s. 129). 1992 yılında hazırlanan Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu'nda Kaleiçi'nin konut alanı özelliğini sürdürmek için getirilen kararlar, turizme daha az imkân tanıyacak biçimde tekrar düzenlenmiştir (Hatami, 2013, s. 52).

Şekil 3: 1992 Yılı Kaleiçi Koruma Amaçlı Revize İmar Planı

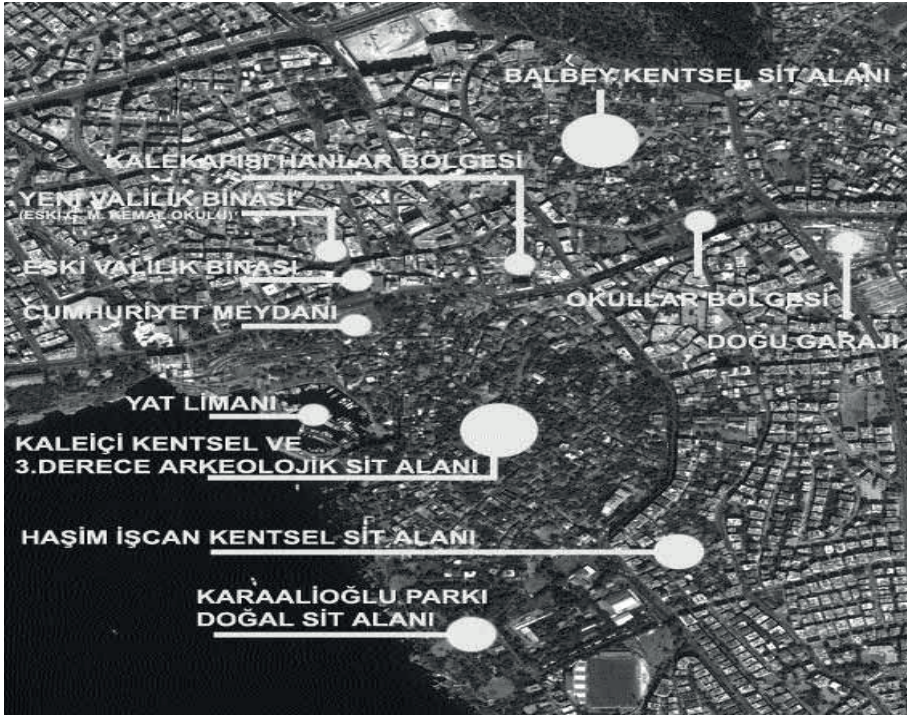
Kaynak: (Antalya Valiliği, 2003, s. 27)

2000’li yıllardan itibaren Kaleiçi’ndeki eski yapıların gerekli müdahale yöntemleri ile onarılması ve özellikle son dönemde ön planda olan aktif koruma ilkesi gereğince tekrardan turizm eksenli işlev verilen alan, yaşayan bir kent parçasına dönüşmüştür. Ancak son yıllarda Kaleiçi köhneme, çöküntü alanına dönüşme, otopark alanlarının yetersizliği ve kullanıcı kitlesinin olumsuz yönde değişimi gibi sorunlarla karşı karşıya kalmış ve bu durum alanın turizme yönelik özelliğini tehlikeye atmaya başlamıştır (Kamacı ve Ömercioğlu, 2005, s. 556). Zaman içinde koruma planının revize edilmesine rağmen, özellikle iç kısımlardaki küçük ölçekli konut dokusu dikkate alınmamıştır. Bunlara ilaveten sosyal ve kültürel yapıdaki değişimler, Kaleiçi ve Yat Limanı bölgesinin tamamen eğlence mekanı haline dönüşmesini hızlandırmıştır (Türk, 2013, s. 116). Kaleiçi’nde yaşanan bu hareketlilik geçmişte olduğu gibi bugün de Kaleiçi’nde ikamet eden sakinler üzerinde önemli problemlerin kaynağını oluşturmaktadır.

2004 yılında Kaleiçi, Yat Limanı, Balbey ve Haşım İşcan tarihi mahalleleri, Kalekapısı Hanlar Bölgesi ve Karaalioğlu Parkı (Kent Müzesi dahil) Bakanlar Kurulu’nun 2004/8311 sayılı kararı ile ‘Antalya Kent Merkezi Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi’ olarak ilan edilmiştir (Alpan, 2016, s. 407). Kent merkezine yönelik alınan bu karardan sonra, Antalya 1/25000 ölçekli Nazım İmar Planında; kent merkezi “Merkez Koruma ve Dönüşüm Alanı” olarak belirlenmiştir. Belirle-

nen alandaki projeler: Kent Meydanı ve Valilik Binası, Kalekapısı Kent Merkezi Yenileme ve Sokak Sağlıklaştırma Uygulama Projesi, Vakıf İşhanı, Sobacılar Çarşısı ve Okullar Bölgesi Mimari ve Mühendislik Uygulama Projeleri, Doğu Garajı ve Halk Pazarı Alanı Düzenlemesi, Kaleiçi Düzenlemeleri, Yat Limanı, Kent Surları, Balbey Mahallesi ve Haşimişcan Mahallesi olarak sıralanmıştır (Yağcı, 2009, s. 41-43). Bu doğrultuda, Cumhuriyet Meydanı ve Valilik Binası, Hanlar Bölgesi ve Kalekapısı Çevresi, Sobacılar Çarşısı ve Okullar Bölgesinde alt bölge projeleri hazırlanarak çalışmalara başlanmıştır (Gül, 2006, s. 125).

Şekil 4: Antalya Tarihi Kent Merkezi Koruma ve Dönüşüm Alanları

Kaynak: (Uyar ve Erdoğan, 2008, s. 12)

Kaleiçi genelindeki yaşanan sorunların, geleneksel Kaleiçi'ni olumsuz yönde etkilemeye başlaması, yerel idareleri, kurumları, sivil toplum örgütlerini ve Kaleiçi halkını bir araya getirerek çözüm önerileri aramaya itmiştir. Bu çözüm önerilerinin geliştirilmesinde hem Kaleiçi hem de yakın çevresi kapsamında birden çok projenin tasarlanmasına ve uygulama alanı bulmasına yol açmıştır. Bu kapsamda, kent merkezinin "Merkez Koruma ve Dönüşüm Alanı" olarak belirlenmesi aşağıda belirtilen projelerin hayata geçirilmesini kolaylaştırmıştır (ABB, 2018a, s. 45-49).

2007 yılı Kaleiçi Düzenleme–Yenileme–Sirkülasyon Mimari Uygulama Projesi,

2007 yılı Yat Limanı Koruma Amaçlı İmar Planı,

2011 yılı Yat Limanı Kentsel Tasarım Projesi,

2010 yılı Üç Kapılar Çevre Düzenleme Projesi (Kısmen)

2011 yılı Kaleiçi Kullanım Yönergesi” taslağı,

2016 yılı Cumhuriyet Meydanı-Tophane Çay Bahçeleri Düzenlemesi Revizyon Projesi ve Millet Bahçesi Projesi’dir.

4.2. Balbey Mahallesi Dönüşüm Süreci

Günümüzde Antalya kentinin tam merkezinde yer alan Balbey Mahallesi, eski doku ile yeni şehrin birleşme yerinde ve Muratpaşa İlçesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Balbey Mahallesi; batıda Tahıl pazarı mahallesinden başlayarak, güneyde sur duvarları, doğu kesiminde ise Yüksekalan Mahallesi ve Andızlı Mezarlığı sınırına kadar uzanan bir yerleşimdir. Mahalleyi çevreleyen önemli caddeler ise; batıda İsmet Paşa Caddesi, doğu ve kuzeyde Fahrettin Altay Caddesi, güneyde ise Ali Çetinkaya ve Cumhuriyet Caddeleridir. Mahalle sınırları içinde ayrıca Sobacılar Çarşısı, Eski Okullar Bölgesi olarak bilinen İsmet İnönü Kentsel Yaşam Alanı ve Vakıf İşhanı da bulunmaktadır.

Şekil 5: Balbey Mahallesinin Konumu

Mimari dili, Kaleiçi Osmanlı sivil yapılarıyla benzerlik gösteren yapıların duvarlarla bütünleşik örgüsü görüntüye egemen olmaktadır (Uçar ve Gültekin, 2010, s. 85). Balbey Mahallesi geleneksel dokusu, iki katlı yapılardan oluşmakta olup bazı yapıların ara katları da mevcuttur. Yaşam alanının bulunduğu birinci katlar; iki odalı, dış sofalı ve eyvanlı plan şeması şeklinde genel plan özellikleri göstermektedir (ABB, 2013, s. 9).

Fotoğraf 1: Balbey Mahallesiindeki Geleneksel Konut Örnekleri

Kaynak: (ABB, 2013, s. 8-10)

Mahalle, geleneksel dokunun dışında kaçak yapılaşmayla oluşmuş betonarme yapılarla da dikkat çekmektedir. Bu bakımdan hem tescilli yapılar hem de betonarme yapıların iç içe girdiği bir görünüm sergilemektedir. Kent merkezinin çekirdeğinde bulunan bu alan diğer merkezi alanlara yakınlık bakımından büyük bir avantaja sahip olmasına rağmen mahallenin günümüze kadar önemli bir dönüşüm sürecine girmediği görülmektedir. Yapılan planlama çalışmalarının tam olarak alanda uygulanamaması özellikle işlek caddeler boyunca yüksek katlı yapılaşmanın önünü açmıştır.

Fotoğraf 2: Balbey Mahallesi'nin Genel Görünümü

Bunun yanı sıra özellikle kuzey yönüne doğru gidildikçe yer yer konut kullanımının da yer aldığı görülmektedir. Mahallenin kuzey bölgesinde, Andızlı Kent Mezarlığı'nın etkisiyle mezarlık hizmetlerinin yoğunlaştığı görülmektedir. Ayrıca mezarlık hattında lastikçi ve kömürcüler yoğun olarak ticari faaliyette bulunmaktadır. Alanın güneyinde yer alan Cengiz Toytunç Caddesi cephesinde ise züccaciye, mefruşat, unlu mamulleri, halı vb. ürünlerinin satıldığı dükkanlar ve dersane gibi çeşitlilik gösteren kullanımlarda mevcuttur. Ayrıca kent merkezindeki yapılaşma ve trafik yoğunluğu, ilgili alanlara erişimin yakın olmasından dolayı Balbey Mahallesi'nin bir otopark alanı gibi görünmesine sebep olmaktadır.

Fotoğraf 3: Balbey Mahallesi'nin Ana Caddeler Boyunca Yüksek Yapılaşması

Mahallenin kendi haline bırakılması özellikle kentsel sit alanı sınırları içinde bulunan tescilli yapıların korunmasını zorlaştırmış, tinerciler, kimsesizler, çöp toplayanlar ve yasadışı göçmenler gibi gruplar tarafından yağmalama, yakma ve tahrip etme eylemleri alanda kendisini göstermiştir. Mahallede yaşayan yerlilerin alanı

terk etmesi ve yerlerine alt gelir grubundaki kiracı ve/veya yakınların yerleşmesi, alanın çöküntü sürecini hızlandırmış ve bir dizi planlama çalışmaları yapılarak dönüşüm sürecinin başlatılması ve diğer kent merkezi bölgeleri gibi cazibesinin artırılması öncelikli bir hedef olmuştur. Mahallede kendiliğinden yaşanan sosyo-e-konomik ve mekânsal dönüşüm kent merkezindeki tarihi bir değere sahip olan mahalle için kentsel koruma ve yenilemeye yönelik politikaların üretilmesini gündeme getirmiştir.

4.2.1. Balbey Mahallesinin Gelişimine Yönelik Yapılan Planlama Çalışmaları ve Dönüşüm Süreci

Balbey bölgesi 29.01.1992 tarih ve 1300 sayılı karar ile Kentsel Sit Alanı ve Etkileme Geçiş Alan sınırları belirlenmiştir. (ABB, 2014, s. 21). Bu doğrultuda, Kaleiçi'nden başlayan Antalya kent merkezinin kuzeydoğu bölümünü oluşturan Balbey, Yüksekalan ve Tahıl Pazarı Mahallerini kapsayan alana ilişkin hazırlanan Koruma Amaçlı İmar Planı; Antalya Koruma Kurulu'nun 06.01.1994 gün ve 2098 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur. Uygun bulunan bu planda, Antalya Koruma Kurulu Kararı'yla tescil edilen Kentsel Sit Alanı ve Etkileme Geçiş Alanı sınırlarıyla birlikte tescilli iki adet cami, üç adet çeşme ve otuz sekiz adet tescilli yapı da yer almıştır (Uçar ve Gültekin, 2010, s. 85).

Şekil 6: 1994 Yılı Balbey Mahallesi Koruma Amaçlı İmar Planı

· · · · · KENTSEL SİT ALANI SINIRI
 - - - - - ETKİLEME GEÇİŞ ALANI SINIRI

Kaynak: (Antalya Valiliği, 2003, s. 63)

Muratpaşa Belediye Başkanlığı'nca 2003 yılında hazırlanan Balbey Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı revizyonunda sit alanı sınırının daraltılması ve yeni yapılaşmaların kat yüksekliğinin artırılması önerilmiş, ancak bu revizyon planı Antalya Koruma Kurulu'nun 17.09.2003 tarih ve 6000 sayılı kararı ile uygun bulunmamıştır. Balbey kentsel sit alanı dışındaki Sobacılar Çarşısı, Kalekapısı Kentsel Tasarım Projesinde, ticari alt merkez olarak gelişeceği belirtilen alanlardan birisi olmuştur. Sobacılar Çarşısı ve Okullar Bölgesi, Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nca başlatılan "Kent Merkezi Alt Bölge Proje Çalışmaları" kapsamında bir alt proje olarak belirlenmiştir (Gül, 2006, s. 132-133). 2004 yılında "Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi" ilanı kapsamında; Balbey, Haşimişcan Mahalleri ile Karaalioğlu Parkı ve Hanlar Bölgesini kapsayan alanda turizm ve ticaret kenti niteliğini geliştirmek amaçlanmıştır (Manavoğlu, 2009, s. 41). 2005 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca onaylanan 1/25000 ölçekli Nazım İmar Planında, Balbey Mahallesi'nin de yer aldığı Kent Merkezi Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi, "Merkez Koruma ve Dönüşüm Alanları" olarak tanımlanmıştır (Gül, 2006, s. 123-125). Bu kapsamda Balbey Mahallesi'nin sınırları içinde yer alan ve mülkiyet açısından problemlenmeyen Sobacılar Çarşısı, Okullar Bölgesi, Hanlar Bölgesi ve Vakıf İşhanı'na yönelik alt dönüşüm projeleri öncelikli olarak uygulanmaya konmuştur.

1/5000 ve 1/1000 Ölçekli Koruma Amaçlı Revizyon Nazım İmar Planı, Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 15.08.2013 tarih 1927 sayılı kararıyla uygun bulunmuş olup 19.12.2013 tarihinde Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca onaylanmıştır. 1/5000 Ölçekli Nazım İmar Planında bölgenin Koruma Ağırlıklı Projeler kapsamında değerlendirilmesi ön görülmüş, kent merkezinin bir bölümünü oluşturan alanda "pansiyon" ölçeğinde "turizm kullanışları"nın da yer alabileceği kararı getirilmiştir (ABB, 2016a, s. 18). Bu plan ile alanda önceki uygulamalarda yaşanan sorunlara çözüm olarak parsel bazında plan kararları üretilmiştir (ABB, 2018b, s. 15).

Balbey Mahallesi'nin genelinde yaşanan ekonomik, sosyal, çevresel, mülkiyet ve kaçak yapılaşma sorunlarının giderilmesi ve kent merkezindeki diğer alanlarla etkileşiminin artırılarak ekonomik aktivitenin yoğunlaşması için koruma yaklaşımının göz önüne alınarak bir kentsel dönüşüm projesinin hayata geçirilmesi, Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından gündeme getirilmiştir. Sonuç olarak, 2015 yılında bahsi geçen alanda kentsel dönüşüm projesine yönelik ilk adımı atılmıştır. Bu gerekçelerle 5366 sayılı kanun kapsamında 08.01.2015 tarihli ve 69 sayılı Büyükşehir Belediyesi Meclis Kararı ile Balbey Kentsel Sit alanı ve çevresinde Yenileme Alanı kararı alınmıştır. Balbey Kentsel Sit Alanı ve Çevresini kapsayan yaklaşık 16 ha'lık

alan 23.03.2015 tarihinde Bakanlar Kurulu Kararı ile Yenileme Alanı ilan edilmiş ve 24.04.2015 tarihinde Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (ABB, 2018b, s. 17).

Şekil 7: Balbey Mahallesi Kentsel Yenileme Proje Alanı ve Yakın Çevresinin Ulaşım Etüdü

Kaynak: (ABB, 2018b, s. 2)

2015 yılında Bakanlar Kurulu tarafından onaylanan Balbey Yenileme Alanı, 23.10.2018 tarihinde onan 1/5000 ve 1/1000 ölçekli 1. Etap Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı Revizyonu sonrası kentsel çalışma alanı olarak belirlenmiştir. Bu alan Balbey Kentsel Yenileme Projesinin 1. Etap kısmını oluşturmuştur. Proje alanı, Cengiz Toytunç Caddesi üzerinde bulunan 6636 ve 6722 adalarında tasarlanmıştır.

Şekil 8: 1/1000 Ölçekli 1. Etap Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı Revizyonu ve Uydur Görünümü

Kaynak: (Antalya Büyükşehir Belediyesi Kent Estetiği Daire Başkanlığı Arşivi; Google Earth)

1. Etap Balbey Kentsel Yenileme Projesi alanı, genel olarak konut yerleşiminin bulunduğu bir alandır. 16 adet konut bulunmakta ve bunlardan 7 adet korunması gereken tescilli, geleneksel ve dönemsel yapıyı barındırmaktadır (ABB, 2018b, s. 2). Ayrıca, alanda boş ve otopark olarak kullanılan alanlarda yer almaktadır. Proje alanının batı kısmında ise ticari faaliyette bulunan dükkanlar bulunmaktadır.

2017 yılında Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından Kent Estetiği Daire Başkanlığı ve ANET yüklenici firma eliyle yenileme süreci başlatılmıştır. 31 Mart 2019 yerel seçimler sonucunda Antalya Büyükşehir Belediye Başkanının değişmesi ile proje alanının ihalesi ANTEPE İnşaat yüklenici firmasına devredilmiş ve alan için hazırlanan yenileme projesinin tasarımı bu firma tarafından tekrar ele alınarak güncellenmiştir.

Koruma Eksenli Kentsel Yenileme projesi kapsamında “projeden uzlaşya” süreci olarak adlandırılabilir yaklaşımından kaçınılmış ve “uzlaşyadan projeye” yaklaşımı benimsenmiştir. Proje süresince uygulanan en etkin iletişim çalışması, uzlaşya ekibi bünyesinde görevlendirilen saha çalışanlarının mülk sahiplerinin tamamını ziyaret etmesi ve proje hakkında birinci elden bilgi vermesidir. Projesinin duyurulması kapsamında Antalya Büyükşehir Belediyesi ev sahipliğinde 3 adet yemekli davet toplantısı gerçekleştirilmiş ve proje ekibi projeye ilişkin mülk sahipleri ve kamuoyunu bilgilendirmiştir.

Mahalle sınırları içinde “Kentsel Yenileme Ofisi” kurulmuştur. Ayrıca mahalle sakinleri bir araya gelerek BALDER (Balbey Mahallesi ve Bölgesi Koruma Kentsel Yenileme Geliştirme Güzelleştirme Kültür ve Dayanışma Derneği) derneğini kurmuş ve kendi aralarında kentsel yenileme projesi hakkında bilgi alışverişinde bulunarak ortak karar alma süreçlerini başlatmışlardır.

Fotoğraf 4: Kentsel Yenileme Ofisi

1.Etap proje alanının belirlenmesi ardından özellikle 10 metrekareden küçük ve ulaşılamayan hak sahiplerinin varlığı projenin uygulanabilmesi önünde büyük bir engel olarak görülmüştür. Bu sorunların giderilmesi için 06.02.2019 tarihinde 712 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Balbey Yenileme Alanında acele kamulaştırma kararı çıkarılmıştır. Acele kamulaştırma kararı, Balbey Mahallesi'nde Muratpaşa Belediyesi'nin, çeşitli vakıfların ve özel mülkiyetlerin bulunduğu ada-parselde, 118 bin metrekarelik alanı kapsamıştır. Yaşanan bu gelişmeler sonucunda, Balbey mahallesi sakinleri acele kamulaştırma kararını kabul etmediğini belirtmiş ve BALDER Derneği öncülüğünde Danıştay'a acele kamulaştırma kararının kaldırılması yönünde dava açmıştır. 07.03.2019 tarihinde 808 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı yayınlanmış ve acele kamulaştırmanın 1. Etap'ta sadece 10 metre kareden küçük hisseleri kapsayan 8 adet parselde geçerli olacağı ilan edilmiştir. Bu gelişmeler ışında uzlaşıdan projeye sloganıyla başlanan projenin sekteye uğramadan başlatılabilmesi ve mahallenin diğer kısımları için örnek oluşturması Balbey Yenileme Alanının gelecek dönem için de önemli bir kentsel politika imkanı sunacağını göstermektedir.

4.3. Güneş Mahallesi: TOKİ Konutları ve Kepez Toptancı Hali Konut Projesi

Güneş Mahallesi, Antalya'nın merkez Kepez İlçesinde yer alan ve kentin gelişimine paralel olarak 1980'lerden sonra kurulmaya başlanmış bir gecekondu alanıdır. Mahallenin batısında Sütçüler Mahallesi, doğusunda Beşkonak Mahallesi, kuzeyinde Hüsnü Karakaş Mahallesi ve güneyinde Demirgül ve Göksu Mahalleleri yer almaktadır. Ayrıca konum itibarıyla mahallede bulunan Kepez Yeni Hal, yakın çevresindeki Kepez Devlet Hastanesi ve Çevreyolu gibi yerler, kentin doğu yakasından Kepez bölgesine geçişi kolaylaştıran bir yerdedir.

Şekil 9: Güneş Mahallesi'nin Konumu

Alanda özellikle kamu ve hazine arazileri üzerine vatandaşlar barınma ihtiyaçlarını gidermek için sağlıksız konutlar inşa ederek yerleşim göstermiştir. Mahallenin konut dokusu bakımından sağlıksız ve niteliksiz oluşu özellikle deprem gibi afet tehlikesi için bir gerekçe oluşturmuştur. Bu gerekçe ile 2008 yılında Antalya Büyükşehir Belediyesi ve TOKİ arasında işbirliği yapılarak mahallenin ilk kentsel dönüşüm projesi olan “Güneş Mahallesi Sütçüler 1. Bölge 336 Konut Projesi” hayata geçirilmiştir. İlgili alan Antalya Büyükşehir Belediyesi adına kayıtlı iken 25.08.2010 tarihinde tamamı satış işleminden TOKİ adına tescil edilmiştir. Projenin hedefi, alandaki gecekondu sorununun çözümlenmesi ve gecekondu sahiplerine kat mülkiyeti karşılığı tapularının verilmesi olarak hedeflenmiştir (ABB, 2016b, s. 5).

Fotoğraf 5: TOKİ Konutları ve Kepez Toptancı Hali Konut Projesinin Genel Görünümü

Kaynak: (ABB, 2016b, s. 18; Yazarın fotoğraf arşivi)

TOKİ Konutlarının da bulunduğu aynı alanda Antalya Büyükşehir Belediyesi mülkiyetinde bulunan bir parsel özel bir firmaya satılmıştır. Yukarıdaki görselde inşaat halinde görülen proje aynı alan içerisinde özel firma tarafından yapılan bir konut projesidir. Bu projenin yanında boş olarak görülen 25505 ada 8 parsel sayılı taşınmaz üzerinde Antalya Büyükşehir Belediyesi ve yüklenici firma ortaklığında bir kentsel dönüşüm projesinin yapılması için adımlar atılmıştır. İlgili alan 2016 yılında 6306 sayılı yasayla riskli alan ilan edilmiştir. Alandaki gecekondu sahipleri ile anlaşmaya varılması sonrası gecekondu yıkılmış ve inşaatın başlaması için

yapılması planlanan “Kepez Toptancı Hali Konut Projesi” o tarihten bugüne değin bir ihale sürecine girmiştir.

Fotoğraf 6: Kepez Toptancı Hali Konut Projesi Alanının Dünden Bugüne Görünümü

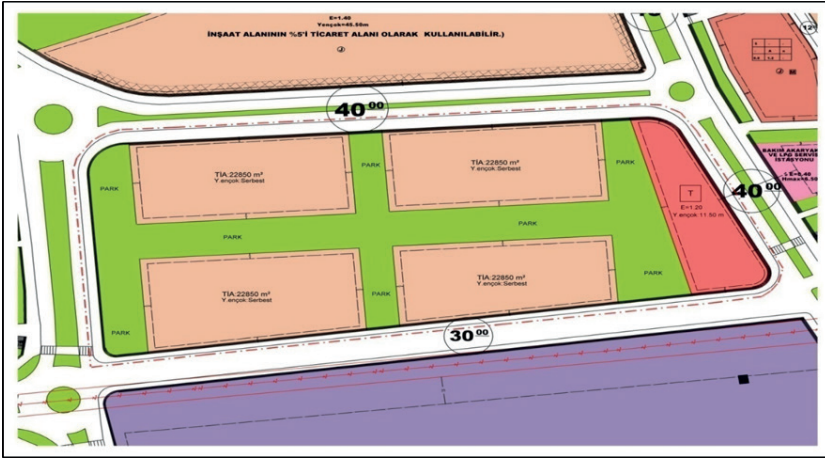
Kaynak: (ABB, 2016b, s. 18; Yazarın fotoğraf arşivi)

4.3.1. Kepez Toptancı Hali Konut Projesi Alanı Planlama Çalışması ve Dönüşüm Süreci

Proje alanındaki mevcut yapı stokunun tamamı mühendislik hizmeti görmemiş yapılardan oluşmaktadır. Alanın içerisinde 284 adet gecekondü ve yaklaşık 1000 kişi ikamet etmektedir. Bu doğrultuda konut alanlarının oluşturulması ve parselin kalan kısmının ise hal alanı olarak kullanılabilmesi amacıyla Kepez Belediyesi tarafından hazırlanan 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı Revizyonu, 19.02.2015 tarihinde Antalya Büyükşehir Belediyesi Meclisi tarafından onaylanmıştır. 21 hektarlık alanda hazırlanan 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı Revizyonu ile 25505 ada 8 parsel, kuzeyinde yer alan Doğu-Batı doğrultusunda bulunan 40 metrelik yol ile kuzeyinde yer alan parseller ve konut alanı sınırları yeniden düzenlenmiştir. Söz konusu yolun doğu bağlantısı güneye doğru kaydırılarak 25505 ada 8 parseli ikiye bölecek şekilde 30 metre olarak yeniden düzenlenmiştir. Bu doğrultuda yeni planlanan 30 metrelik yolun kuzey kısmında, konut ve ticaret alanları oluşturulmuştur. Planlama alanın güney kısmı Toptancı Hal Alanına dâhil edilmiştir. Planlama alanında yaklaşık 2250 kişinin yaşayacağı öngörülerek, nüfusun ihtiyacı olan 20.100 m² park alanı ve 2150 m² cami alanı ayrılmıştır (Kepez Belediyesi, 2015, s. 1-2).

Gecekondu alanlarında yaşayan hak sahiplerine konut verilebilmesi ve ihtiyaçlarına yönelik donatı alanlarının da oluşturulması amacıyla 1/5000 ve 1/1000 ölçekli Nazım İmar Planında yeni bir revizyon çalışması yapılmış, bahsi geçen revizyon planları 09.10.2015 tarihinde Antalya Büyükşehir Belediyesi Meclisi tarafından onaylanmıştır. Ancak imar planının kesinleşmesi sonrasında devam eden proje çalışmaları neticesinde daha önce taslak olarak hazırlanan projede değişiklik yapılması gerekliliği doğmuştur. Bu bağlamda yeni hazırlanan taslak proje doğrultusunda 1/5000 ve 1/1000 ölçek Uygulama İmar Planı Revizyonu tekrar hazırlanmıştır. 15.07.2016 tarih ve 773 sayılı karar ile hazırlanan plan revizyonu ile konut alanları, ticaret alanı, cami ve park alanları olarak planı bulunan 25505 ada 8 parsel, yeniden düzenlenerek yenilenen proje doğrultusunda bölgede yeterli miktarda ibadet alanı bulunması sebebiyle daha önceki revizyon kararı getirilen cami alanı kaldırılmıştır. Ortalama kişi başına alanı 35 m² olarak alındığında, planlama alanında yaklaşık 2611 kişinin yaşayacağı öngörülmüş, nüfusun ihtiyacı olan park alanı 26.110 m² iken planlama alanında 26.992 m² park alanı oluşturulmuştur. Ayrıca bölgenin ihtiyaçlarına yönelik ticaret alanı da planlama da yer almıştır (ABB, 2016b, s. 13).

Şekil 10: Proje alanının 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planındaki Durumu

Kaynak: (ABB, 2016b, s. 12)

Alanda mevcut imar planı revize edilerek tasarlanan projenin alanları ve fonksiyonlarının belirlenmesi sonrası, 20 Ocak 2017 tarihli Resmi Gazete'de ilgi alan 6306 sayılı yasa gereği kentsel dönüşüm alanı olarak ilan edilmiştir. Daha sonra Plan Bütçe Komisyonu, "Güneş Mahallesi Kentsel Dönüşüm Projesi Hak Sahipliği Uygulama Yönergesi" hazırlayıp 07.02.2017 tarihli Antalya Büyükşehir Bele-

diyesi Meclis toplantısına sunmuştur. Antalya Büyükşehir Belediyesi Meclisinin 15.09.2017 tarih 769 sayılı kararla riskli alan sınırları içinde bulunan hak sahipleriyle ilerde imzalanacak nihai sözleşmeye yönelik olarak hazırlanan ön protokol uygun bulunmuştur. (ABB, 2017, s. 9). 207 hak sahibinin tamamı ve belediye arasında ön protokol imzalanmıştır. Proje alanı içerisinde bulunan gecekondular yıkılmıştır.

05.03.2018 tarihinde uygun bulunan ön protokole bağlı kalınarak hazırlanan nihai sözleşme, büyükşehir belediye meclisinde kabul edilmiştir. Bu kapsamda, sözleşme eki içerisinde bulunan mimari avam proje doğrultusunda projelerin hazırlanması, hazırlatılması ve uygulamasının sorumluluğun ve bedelinin belediyeye ait olacağı, belediyenin inşaat işlerinin tamamını veya bir kısmını yaptırmak için yüklenici, müşterek, özel sektör ve taşeronlar kullanarak yaptırabileceğine değinilmiştir. Yine nihai sözleşmeye göre, Antalya Büyükşehir Belediyesi teknik şartnamede belirtilen inşaat ruhsatı alındığı ve yıkım işleminin yapılmasından sonraki tarihten itibaren 24 ayda, bu tarihte bitmez ise ek 6 aylık bir sürede tamamlanacağı ifade edilmiştir. Aynı protokolde, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın kira yardımına yönelik yönetmelik, yönerge ve kılavuzlarına uygun olarak hak sahiplerine kira ve tahliye yardımının yapılacağına yer verilmiştir (ABB, 2018c). Ayrıca uzlaşma formu ve tahliye taahhütnamesinin şartları da yine bu meclis kararında yer almıştır.

Alanda hazırlanan sözleşme, uzlaşma formu ve tahliye taahhütnamesinin hak sahipleri tarafından kabul edilmesi ve belediye ile anlaşma sağlanmasının ardından, 16.08.2018 tarihinde projenin inşası için kat karşılığı inşaat ihalesi yapılmıştır. İhale öncesi inşaat paylaşım oranları, %45 büyükşehir belediyesi ve %55 yüklenici firma şeklinde belirlenmiştir (Bayraktar ve Bayraktar, 2019, s. 29). Kepez Toptancı Hali Konut Projesi Kat Karşılığı Yapım İşi İhalesi sonrası projenin ihalesi Antepe İnş. ve Tic. A.Ş. tarafından yapılacağı kamuoyuna duyurulmuştur. Sonraki süreçte projenin belirtilen tarihlerde başlayamamasından dolayı ihaleyi alan ANTEPE belediye şirketi projenin tasarım kısmından sorumlu tutulmuş ve başka bir tarihte yeni ihale yapılması için Belediye Encümeni yetkilendirilmiştir.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Antalya kent merkezinde gerçekleştirilen ve uygulamaya konan kentsel dönüşüm projeleri özellikle tarihi kent merkezi, gecekondular alanları ve terk edilmiş sanayi alanlarında kentsel yenileme, koruma, canlandırma ve sağlıklaştırma gibi yöntemlerle ele alınarak kente kazandırılmıştır. Bu doğrultuda, Kaleiçi koruma ve sağlıklaştırma temelinde bir dönüşüm süreci geçirirken, Balbey mahallesinde kent-

sel yenileme ve koruma ekseninde bir dönüşüm projesinin hayata geçirilmesi için adımlar atılmıştır. Güneş mahallesi sınırları içinde bulunan gecekondu alanlarından Kepez Toptancı Hali Konut Projesi alanında ise 6306 sayılı yasa kapsamında riskli alan ilan edilerek kentsel dönüşüm süreci içine girmiş ve aynı mahallede bulunan ve tamamlanan TOKİ Konutları ise 5393 sayılı belediye kanununun 73. maddesi gereği bir dönüşüm süreci yaşamıştır.

Turizm faaliyetlerinin yoğun olarak yapıldığı Kaleiçi'nde yerel yönetimler ve Koruma Kurulu'nun belirledikleri standartlar doğrultusunda organik dokunun korunması ve alanın cazibesinin sürdürülebilmesi için alt projeler yapılarak gri dokunun birbirini etkilemesi ve canlı kalması hedeflenmektedir. Bu projeler daha çok alanda yaşayan yerli halkın yaşam kalitesini artırmak yerine alanı ziyaret eden yerli ve yabancı turistler odağındaki gelişimi ile sonuçlanmaktadır. Bölge için yapılan koruma amaçlı imar planları ve 5366 sayılı yasa kapsamında Anıtlar Kurulu'nun belirlediği ölçütlerin mekânsal dönüşüm için korumacı yaklaşımı, fiziksel çevrenin özgünlüğünü sürdürmesi açısından örnek teşkil etmektedir. Ancak alanda yoğunlaşan turizm faaliyetleri, bölgenin tarihi göz önüne alındığında mekânsal dönüşümü konut kullanımından ticari kullanıma dönüştürmekte ve tescilli yapıların el değiştirme sürecini rant odağında gerçekleştirmektedir. Kaleiçi'nin özünde barındırdığı, kültürel değerler, sosyal yaşantı, ekonomik aktivite çeşitliliği gibi sosyo-ekonomik dönüşüm süreci, yerel kimliğin sürdürülebilirliği konusunda büyük sorunlar oluşturmaktadır.

Balbey mahallesinde yürürlüğe konan koruma amaçlı imar planlarının pratikte uygulamaya kon(a)maması ruhsatsız ekleme yapıların sayısını artırarak özellikle iç çeperin korunmasını tehlikeye atmıştır. Balbey Kentsel Yenileme alanının ikili bir yapıya sahip olması mahallenin iç ve dış çeper yapılaşmasında gözle görülebilir farklılığa sebep olmuş ve özellikle dış çeper boyunca yüksek yapılaşmaya gidilmiştir. Bu durum kent merkezinde bulunan bir alanı dış çeper üzerinden dönüştürerek konut özelliğine sahip mülkleri ticari ve ofis niteliğine geçirmiştir. Mahallede devam eden çöküntü süreci, el değiştirme ile dönüşüm sürecini hızlandırmakta ve alandaki tarihi dokunun mekânsal ve sosyal açıdan korunmasını tehlike sokmaktadır. Alanda baş gösteren problemlerin çözüme kavuşturularak kent merkezindeki tarihi bir değeri içinde barından bu mahalle özelinde bir yenileme projesini gündeme getirilmiştir. Bu süreçte mahalleli bir araya gelerek, mahallenin korunarak yaşatılabilmesi amacıyla BAL-DER derneğini kurmuş ve hak arama sürecini bu örgütlenme üzerinden gerçekleştirmeye devam etmektedir. Ada parsel bazında yapılan araştırmalar sonucu en sorunsuz olarak belirlenen iki ada da yenileme projesinin 1. Etabı için bir anlaşmaya varılmıştır. Cumhurbaşkanlığı tarafından tüm yenileme

alanı için çıkartılan kamulaştırma kararının mahalle ve kamuoyu nezdinde büyük yankı uyandırması sonucu, dernek üyeleri bir araya gelerek Danıştay'a kararın iptali için dava açmıştır. Ancak tüm alan için çıkarılan kamulaştırma kararı çok kısa bir süre içinde iptal edilerek 1. Etap alanında bulunan 10 metrekaleden daha az olan parseller için yeniden kararlaştırılmıştır. Proje alanı için Anıtlar Kurulu'nun şekil ve şartlarını belirlediği kütle maketi üzerinden belediyeye ait ANTEPE şirketi tarafından bir tasarım yapılmıştır. Konut ve ticari alanların bulunduğu projede hak sahiplerine metrekaresi üzerinden konut, dükkân ve/veya ofis seçenekleri sunulurak uzlaşma sağlanması amaçlanmıştır. Ayrıca, Antalya Büyükşehir Belediyesi mahal- lenin iç çeperindeki kentsel sit alanı için kentsel koruma temelinde bir projenin tar- sarlanması ve mahalleli ile yeni bir sürecin başlatılması içinde adımlar atmaktadır.

Güneş mahallesinde tamamlanan TOKİ Konutlarında yaşanan kentsel dönü- şüm süreci ise, mülkiyeti Antalya Büyükşehir Belediyesine ait olan proje alanında tapuları bulunmayan yaklaşık 130 gecekondü sahibi üzerinden başlatılarak, belediye ve TOKİ işbirliğinde gerçekleştirilmiştir. Mülkiyet sorununun çözümü için numarataj ve elektrik-su aboneliklerine bakılması sonrası her bir aboneye bir konut verilmiş ve tapuların alınabilmesi için vatandaşlar belediyeye karşı 10.000 TL borç- landırılmıştır. Aynı alan içinde bulunan ve Antalya Büyükşehir Belediyesi ve yük- lenici firma ortaklığında gerçekleştirilecek olan Kepez Toptancı Hali Konut Projesi alanı da tapuları olmayan gecekondü sahiplerinden oluşmaktadır. Bu alandaki vatandaşların hak sahibi olabilmesi için TOKİ Konutlarında olduğu gibi numarataj, elektrik-su aboneliklerine bakılarak karar verme süreci başlamıştır. Antalya Büyükşehir Belediyesi alanda mülkiyet sorununu çözüp hak sahiplerini belirledikten sonra, belediye ve hak sahipleri arasında bir ön protokol anlaşması yapılmıştır. Anlaşmada hak sahiplerinin kaç metrekareye sahip olduğu ve bu hak doğrultusunda projeden kazancının ne olacağı belediye tarafından belli koşullara bağlanmıştır. Ayrıca dönüşüm projesi boyunca hak sahiplerine tanınan maddi imkanlarda belli şartta bağlanmıştır. 6306 sayılı kanun kapsamında dönüşüme giren alanda 600 TL kira ve iki kere verilmesi planlanan 750 TL'lik tahliye yardımı yapılmıştır. Ancak 36 ay sonunda ihale sürecinin tamamlanmaması ve inşaatın başlamasından dolayı kira yardımı kesilmiştir. Bu durum, alanda yaşayan düşük gelirli vatandaşlar açısından büyük bir mağduriyet oluşturmuştur.

Genel olarak, küreselleşme sonrası sermayenin yeni kullanımı, kentler üzerinde yıkıcı etkiler yaratırken özellikle tarihi değere sahip alanları turizm ekonomisi üzerinden etkileyerek mutasyona uğratmakta ve turizm soylulaştırmasının önünü açmaktadır. Eskinin yok edilerek yerine yeni dinamiklerin empoze edilmesi, bugünün yenisini eskiden de böyle olduğu normallığı ile benimsetmekte ve asıl olan

kentsel-mekansal kimlik kaybını derinleştirmektedir. Tarihi kent merkezlerindeki çöküntü alanlarının ortadan kaldırılması için yapılan projelerin tek boyuta indirgenmesi, dönüşüme konu olan alanın bir kısır döngü içine girerek çöküntü sürecini tekrar yaşama ihtimalini düşündürmektedir. Gecekondu alanlarındaki dönüşüm sürecinde ise mekânsal dönüşüm doğrudan fiziksel temelli bir kentsel yaşam kalitesinin hedeflenmesi üzerine tasarlanmaktadır. Bu alanların özellikle rant ekseninde dönüştürülmesi, eski ve yeni kullanıcılar arasında sosyo-ekonomik farklılıklara neden olmakta, sonuç olarak kentsel ayrışmaların önünü açarak uygulanan projelerin sürdürülebilir mekanlar üretmedeki çok boyutluluk özelliğini tehlikeye atmaktadır.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına aittir.

Yazar Katkıları: Ahmet Özaslan ve Hüseyin Gül çalışmanın tüm bölümlerinde ve aşamalarında katkı sağlamışlardır. Yazarlar esere eşit oranda katkı sunmuştur.

Çıkar Beyanı: Yazarlar ya da herhangi bir kurum/ kuruluş arasında çıkar çatışması yoktur.

Ethics Statement: The authors declare that the ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In the event of a contrary situation, the Journal of Public Administration and Policy has no responsibility and all responsibility belongs to the author of the study.

Author Contributions: Ahmet Özaslan and Hüseyin Gül have contributed to all parts and stages of the study. The authors contributed equally to the study.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest among the authors and/or any institution.

KAYNAKÇA

- Adair, A.S., Berry, J.N., McGreal, W.S., Deddis, W.G. ve Hirst, S.M. (1999). Evaluation of Investor Behavior in Urban Regeneration. *Urban Studies*, 36(12), 2031-2045.
- Akkar Ercan, M. (2015). İstanbul'da Tarihi Mahallelerde Sürdürülebilir Topluluk Gelişimi: Stratejiler, Çelişkiler ve Çıkmazlar. B. Duman ve İ. Coşkun (Ed.). *Neden, Nasıl ve Kim İçin Kentsel Dönüşüm*. (s. 401-429) içinde İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Alp, İ. (2005). *Kentsel Dönüşüm-Kentsel Mekânın Yeniden Üretilmesi Sürecinde Yönetişim ve Uygulama Araçları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi. İstanbul.
- Alpan, A. (2016). 1980 Sonrası Ulusal Turizm Politikalarının Antalya Kaleiçi'nin Turizm Odaklı Dönüşümü Üzerindeki Etkisi. *Seksen Sonrası Mekân ve Planlama*. (s. 401-409) içinde Ankara: Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü.
- Alpaslan, H. İ. ve Tüter, A. (2016). Kentsel Dönüşüm Sürecinde TOKİ Uygulamaları ve Halkın Algılarına Göre Değerlendirilmesi. *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*, (12), 11-44.
- Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2013). *Antalya Balbey Mahallesi Kentsel Sit Alanı ve Çevresi 1/1000 Ölçekli Koruma Amaçlı Revizyon İmar Planı – Plan Raporu*. KUDEB. İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı.
- Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2014). *Balbey Mahallesi Kentsel Sit Alanı ve Çevresi Yenileme Alanı İlanı Gerekçe Raporu*. Kent Estetiği Dairesi Başkanlığı.
- Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2016a). *Balbey Yenileme Projesi İmar Planı Revizyonu ve Kentsel Tasarım Projesine Yönelik Analiz Çalışması Raporu*. İlke Planlama Ltd. Şti.
- Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2016b). *Kepez Toptancı Hali Konut Projesi Teknik Rapor*. Kent Estetiği Dairesi Başkanlığı.
- Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2017). *Güneş Mahallesi Kentsel Dönüşüm Projesi Hak Sahipliliği Uygulama Yönergesi*. Plan ve Bütçe Komisyon Raporu. Kent Estetiği Dairesi Başkanlığı.
- Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2018a). *Antalya İli, Muratpaşa İlçesi Kaleiçi Kentsel ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanı 1/1000 Ölçekli Koruma Amaçlı Revizyon İmar Planı – Plan Açıklama Raporu*. İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı Planlama Şube Müdürlüğü.

- Antalya Büyükşehir Belediyesi ve Anet. (2018b). *Balbey Yenileme Projesi 1. Etap Fizibilite Raporu*. 870 Sayılı Meclis Kararı. Kent Estetiği Dairesi Başkanlığı.
- Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2018c). *304 Sayılı Karar: Kepez İlçesi, Güneş Mahallesi Riskli Alan Sınırları İçerisinde Hak Sahipleri İle Antalya Büyükşehir Belediyesi Arasında Yapılacak Sözleşme*. Kent Estetiği Dairesi Başkanlığı.
- Antalya Valiliği. (2003). *Antalya Kültür Envanteri (Merkez)*. (1. Cilt). Antalya.
- Babahan, A. ve Güler, Z. (2015). Kentsel Dönüşüm, Sürdürülebilir Kalkınma ve Sosyal Çeşitlilik/Karışım. B. Duman ve İ. Coşkun (Ed.). *Neden, Nasıl ve Kim İçin Kentsel Dönüşüm*. (s. 471-496) içinde İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Bayraktar, D. ve Bayraktar, E. A. (2019). Antalya Kent Merkezinde Kentsel Dönüşüm Uygulamaları. *Beykent Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 12(1), 19-35.
- Couch, C., Sykes, O. ve Börstinghaus, W. (2011). Thirty Years Of Urban Regeneration In Britain, Germany And France: The Importance of Context and Path Dependency. *Progress in Planning*, (75), 1-52.
- Çetin Z., R. ve Sönmez Ö., İ. (2014). Tarihi Kent Merkezlerinde Yeniden Canlandırma Stratejileri. *Ege Mimarlık*, 18-21.
- Gül, M. (2006). Antalya Kent Merkezi Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesinde Yer Alan Sit Alanları ve Bu Alanlarda Antalya Büyükşehir Belediyesince Başlatılan Çalışmalara İlişkin Genel Bir Değerlendirme. *Planlama*, (4), 121-145.
- Gül, H. ve Dulupçu, M. A. (2009). Local Economic Development, Urban Change and Regeneration in Turkey: Possibilities for Transcending beyond Modernism. J. Diamond (Ed.). *Urban Regeneration Management: International Perspectives*. (s. 154-171) içinde London: Routledge Publications.
- Hatami, M. (2013). *Tarihi Kent Merkezlerinin Koruma Sorunları, Urmiye Tarihi Kent Merkezi Üzerine Bir Araştırma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi. İstanbul.
- Kamacı, E. ve Örmecioglu, H. T. (2005). Kentsel Sit Alanlarında Kentsel Dönüşüm Problematikliği Antalya Kaleiçi. *Antalya Yöresinin İnşaat Mühendisliği Sorunları*, 550-558.
- Keleş, R. (1998). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Kepez Belediyesi. (2015). *25505 Ada 8 Parsel ve Kuzeyine İlişkin 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı Revizyonu*. İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı Planlama Şube Müdürlüğü.

- Manavoğlu, E. (2009). Antalya Kenti'nin Geçmişten Günümüze Mekânsal Gelişimi ve Planlama Çalışmalarının Değerlendirilmesi. *Planlama*, (2), 19-30.
- Mehdipoura, A. ve Niab, H. R. (2013). Industrialization and City Change; the Concept and Historical Evolution of Urban Regeneration. *International Journal of Sciences: Basic and Applied Research (IJSBAR)*, 12(1), 176-181.
- Oyinloye, M.A, Olamiju, I.O. ve Popoola, O.O. (2017). Urban Renewal Strategies In Developing Nations: A focus on Makoko, Lagos State, Nigeria. *Journal of Geography and Regional Planning*, 10(8), 229-241.
- Özden, P.P.(2016). *Kentsel Yenileme Yasal-Yönetmelik Boyut Planlama ve Uygulama*. (2. baskı). Ankara: İmge Kitabevi.
- Roberts, P. (2000). The Evolution, Definition and Purpose of Urban Regeneration. P. Roberts ve H. Sykes (Ed.). *Urban Regeneration A Handbook*. (s. 9-36) içinde London: SAGE Publications Ltd.
- Subaşı, H. (1990). *Yerel Yönetimlerin Koruma Etkinliklerinde Rolü ve Önemi Yerel Ölçekte Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Kültür Bakanlığı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurultayı Bildiriler Kitabı (s. 59-61) içinde Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Şahin, S. Z. (2015). Yaşanabilirlik İlkesi Üzerinden Türkiye'de Kentsel Dönüşüm Sürecinin Bir Kamu Politikası Aracı Olarak Değerlendirilmesi. M. Yıldız ve M.Z. Sobacı (Ed.). *Kamu Politikası Kuram ve Uygulamaları*. (s. 499-520) içinde Ankara: Adres Yayınları. 2. Baskı.
- Tomeldan, M. Antonio, M. Arcenas, J. ve Caccalda, P. A. (2014). "Shared Growth" Urban Renewal Initiatives in Makati City, Metro Manila, Philippines. *Journal of Urban Management*, 3(1-2), 45-65.
- Türk, A. (2013). Antalya Kenti Konut Dışı Tescilli Sivil Mimari Yapılar ve Özellikleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 17(1), 113-132.
- Uçar, A. ve Gültekin, E. (2010). *Toplumsal Değişime Bağlı Mekânsal Değişim; Antalya'da İki Konut Örneği. Mekan Tasarımında Kültürel Yaklaşımlar*. 2. Ulusal İç Mimarlık Sempozyumu Bildiriler Kitabı (s. 82-93) içinde İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
- UNEP. (2004). Guidelines for Urban Regeneration in The Mediterranean Region. Priority Actions Programme Regional Activity Centre Split. 1-45. Erişim Adresi: <https://iczmplatform.org/storage/documents/XCmLirwA3zfA07EMzztS7c69qM0Wy-CAsjJPY0Odb.pdf>

- Uyar, M. ve Erdoğan, M. (2008). *Antalya Kaleiçi Neden Korunamıyor, Ne Yapılmalı?. Kent-Müze-Tarih Söyleşileri Dizisi-II*, Antalya: Antalya Kent Müzesi Projesi Yayınları.
- Yağcı, Ö. (2009). Antalya Tarihi Kent Merkezi Gelişim Süreci. *Planlama/2*, (46), 31-49.
- Yenice, M. S. (2014). Türkiye'nin Kentsel Dönüşüm Deneyiminin Tarihsel Analizi. *BAÜ Fen Bil. Enst. Dergisi*, 16(1), 76-88.

JÜRGEN HABERMAS VE HANNAH ARENDT'İN KAMUSAL ALAN YAKLAŞIMLARININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Comparative Analysis of Jurgen Habermas and Hannah Arendt's Public Sphere

Hasan ACAR*

Öz

Kamusal alan kavramı sosyal bilimlerde Jürgen Habermas'ın 1962 yılında yayınlanan *Strukturwandel der Öffentlichkeit* isimli çalışması sonrasında daha yoğun bir şekilde tartışılmaya başlanmıştır. Kamusal alan kavramını Habermas kadar sistemli bir bakış açısıyla ifade etmese de kavramın temel yaklaşımlarını ifade etmesi açısından önem taşıyan bir diğer isim Yahudi kökenli Amerikalı siyaset bilimci Hannah Arendt'tir. Arendt'in 1958 yılında yayınlanan *The Human Condition* isimli çalışmasında, insani etkinlikler kamusal alan ve özel alan sınırları içerisinde değerlendirilmeye çalışılmıştır. İki çalışmanın da benzer tarihlerde bilim dünyasına kazandırıldığını değerlendirecek olursak, Habermas ve Arendt'in tartışmalarını karşılaştırmalı bir analizle anlamlandırmak değer taşıyacaktır. Kamusal alan kavramı, özellikle sosyalist rejimlerin çöküşüyle birlikte demokratik kuramsal analizlerin ilgi odağı haline gelmiştir. Antik Yunan geleneğine kadar uzanan tarihsel derinliğine karşın kamusal alan kavramına 1980'li yıllarda yeniden başlayan ilgi, kapitalizmin gelişimi karşısında çaresizliği ortaya çıkan demokratik yaklaşımlarla birlikte destek kazanmıştır. Kamusal alan kavramı, Jürgen Habermas ve Hannah Arendt'in kavramı yeniden yorumlama çabalarıyla siyaset bilimi literatürüne önemli kazanımlar sağlamıştır. Bu çalışma, bahsedilen bu bilgiler ışığında, Habermas ve Arendt'in kamusal alan yaklaşımlarının analizini ortaya koyma amaçındadır.

Anahtar Kelimeler: Kamusal Alan, Jürgen Habermas, Hannah Arendt, Sivil Toplum

ABSTRACT

The concept of the public sphere began to be discussed more intensely in social sciences after Jürgen Habermas's work, *Strukturwandel der Öffentlichkeit*, was published in 1962. Although he does not express the concept of the public sphere from a systematic point of view as Habermas, another name that is important in expressing the basic approaches of the concept is the Jewish-American political scientist Hannah Arendt. In Arendt's work titled "The Human Condition," published in 1958, human activities were evaluated within public and private sphere boundaries. Considering that both studies were brought to the world of science on similar dates would be valuable to make sense of Habermas and Arendt's discussions with a comparative analysis. The concept of the public sphere has become the focus of democratic theoretical analysis, especially with the collapse of socialist regimes. Despite its historical depth dating back to the ancient Greek tradition, the renewed interest in the concept of the public sphere in the 1980s gained support with democratic approaches that emerged as helpless against the development of capitalism. The concept of the public sphere has provided essential gains to the political science literature with the efforts of Jürgen Habermas and Hannah Arendt to reinterpret the concept. This study aims to reveal the analysis of Habermas and Arendt's approaches to the public sphere in the light of this information.

Keywords: Public Sphere, Jürgen Habermas, Hannah Arendt, Civil Society

* Doç. Dr., Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, hasanacar.uludag@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8956-7836

EXTENDED ABSTRACT

Research Problem: The concept of the public sphere began to be discussed more intensely in social sciences after Jürgen Habermas's work, *Strukturwandel der Öffentlichkeit*, was published in 1962. In Arendt's work titled *The Human Condition*, published in 1958, human activities were evaluated within public and private sphere boundaries. Considering that both studies were brought to the world of science on similar dates would be valuable to make sense of Habermas and Arendt's discussions with a comparative analysis. The concept of the public sphere has provided essential gains to the political science literature with the efforts of Jürgen Habermas and Hannah Arendt to reinterpret the concept. This study aims to reveal the analysis of Habermas and Arendt's approaches to the public sphere in the light of this information

Research Questions: It is possible to analyze Habermas and Arendt's discussions on public and private spheres through two research questions.

1. On which ideas did Jürgen Habermas and Hannah Arendt build their public and private sphere conceptualizations?
2. What are the similarities and differences of Jürgen Habermas and Hannah Arendt's conceptualizations of the public sphere, private sphere, and democracy?

Literature Review: The concept of the public sphere has begun to be used in academic research in many fields in Turkey, especially in the 1990s. The process of making the concept the subject of more original discussions in the field of political science and public administration became possible in the early 2000s. The compilation study named *Public Sphere*, which was first published in 2004 under the editorship of Meral Özbek, played an important role in giving a more qualified meaning to the concept.

Habermas, on the subject, tried to express the typology of bourgeois publicity from the point of view of traditional political science in his work called *The Structural Transformation of the Public Sphere*. Because Habermas argued that if this point of view is expressed in social sciences, the research subject will disintegrate.

Arendt is characterized as a political theorist who is far from the blurring effect of philosophy. Arendt adopted politics as a living space in the public sphere rather than a means of thought. Undoubtedly, the negative experiences that Arendt faced during her lifetime also played a role in the basis of Arendt's adoption of this thou-

ght. At this point, Arendt prompted people to take action as the basic message of *The Human Condition*.

Methodology: Habermas and Arendt's approaches to the public sphere aim to reach normative results based on a historical phenomenon. Most of the studies on the subject are far from comparing these two approaches. However, although the purpose of this study is open to debate, it also includes a comparison of these two scientific analyzes.

The study consists of three parts. In the first part, the nature of Jürgen Habermas's conceptualization of the public sphere has been expressed. In the second part, the features of Hannah Arendt's conceptualization of the public sphere are expressed. In the third and last part, the method followed by Habermas and Arendt on rethinking the public sphere and the criticisms directed to these two approaches are analyzed. Before mentioning Habermas and Arendt's conceptualization of the public sphere, it would be appropriate to talk about the historical development process of the public sphere.

Result and Conclusion: Although Habermas's public sphere model has similar characteristics with Arendt's public sphere model in terms of its historical and normative formation, it is more applicable in terms of the propositions it brings to the political dilemmas of modern society.

Arendt's construction of the public sphere model on the tradition of Ancient Greek society has caused criticism in terms of the applicability of her thoughts. The fact that Arendt's approach to the public sphere concept is more philosophical than Habermas, despite their common points, bears traces of the intellectual distinctions of the two approaches.

As a result of the comparative analysis, it is possible to partially agree with the idea that Habermas' ideas on the recycling of the public sphere are utopian. Because Habermas's propositions on how the relations between private interest and the state will be regulated in the legal arrangements to be made within the said transformation process have not been revealed, another result that emerged from our analysis is Arendt's thoughts. Above all, Arendt's conceptualization of the public sphere includes an elitist approach. Despite all these thoughts, it is not possible to deny the gains made by these two thinkers to the political science literature.

1. GİRİŞ

Kamusal alan kavramı, özellikle 1990'lı yıllarla birlikte Türkiye'de birçok alandaki akademik araştırmalarda kullanılmaya başlanmıştır. Kavramın siyaset bilimi ve kamu yönetimi alanında daha özgün tartışmalara konu olma süreci ise 2000'li yılların başlarında mümkün olmuştur. İlk baskısını 2004 yılında Meral Özbek editörlüğünde yapan *Kamusal Alan* isimli derleme çalışma, kavramında nitelikli anlamlandırılması sürecinde önemli rol oynamıştır (Özbek, 2004, s. 9).

Konuyla ilgili Habermas, *Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü* isimli çalışmasında, burjuva kamusalılığı tipolojisini geleneksel politik biliminin bakış açısıyla ifade etmeye çalışmıştır (Habermas, 1962, s. 161-163). Çünkü Habermas toplum bilimleri içerisinde bu bakış açısının ifade edilmesi durumunda araştırma konusunun dağılıp gideceğini savunmuştur. Diğer yandan Habermas'a göre bu kavramı sosyoloji, ekonomi, kamu hukuku ve toplumsal düşünce tarihi içerisinde multi disiplinler bir yaklaşımla ifade etmek henüz mümkün değildir (Habermas, 2017, s. 9).

Arendt, felsefenin bulanıklaştırıcı etkisinden uzak bir siyaset teorisyeni olarak nitelendirilir. Arendt, siyaseti bir düşünce aracı olarak ortaya koymaktan ziyade kamusal alanda bir yaşam alanı olarak benimsemiştir. Kuşkusuz Arendt'in bu düşünceyi benimsemesinin temelinde onun yaşadığı çağda karşı karşıya kaldığı olumsuz deneyimlerin de payı bulunmaktadır. İki dünya savaşına tanıklık eden Arendt, Hitler Almanya'sında bir Yahudi olarak var olmaya çalışmıştır. Trajik olaylara ve sürgünlere maruz kalan Arendt, uzun yıllarca hiçbir ülkeye ait olmadan sürdürdüğü yaşamında, geleneksel felsefi yaklaşıma mesafeli olmuştur. Bu nedenle Arendt, düşünceden hareketle siyasi bir eylemi açıklamaktan ziyade deneyimlerden hareketle siyasetin doğasını kavramaya yönelmiştir (Yılmaz, 2007, s. 11).

Arendt bu noktada İnsanlık Durumu'nun temel mesajı olarak insanları eyleme sevk etmiştir. Toplumun durgunluğuna ve değiştirilemeyen akışına karşın eylem analizini ortaya koyan Arendt, bu konuda uyarıda bulunmayı da ihmal etmez. Çünkü eylem bir şeyleri harekete geçirir fakat sonuçları eylemin niyetinden çok farklı olabilir (Arendt, 2018, s. 24).

2. YÖNTEM

Habermas ve Arendt'in kamusal alan yaklaşımları tarihsel bir olgudan hareketle normatif sonuçlara ulaşma amacı taşımaktadır. Konuyla ilgili yapılan çalışmaların geneli bu iki yaklaşımı karşılaştırmaktan uzaktır. Fakat bu çalışmanın amacı tartışmalara açık olmakla birlikte söz konusu iki bilimsel analizin karşılaştırmasını da barındırmaktadır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Jürgen Habermas'ın kamusal alan kavramsallaştırmasının niteliği ifade edilmiştir. İkinci bölümde de Hannah Arendt'in kamusal alan kavramsallaştırmasının özellikleri ifade edilmiştir. Üçüncü ve son bölümde ise Habermas ve Arendt'in kamusal alanı yeniden düşünmek üzerine izledikleri yöntem ve bu iki yaklaşıma yöneltilen eleştiriler analiz edilmiştir. Habermas ve Arendt'in kamusal alan kavramsallaştırmalarına değinmeden önce kamusal alanın tarihsel gelişim sürecinden bahsetmek uygun olacaktır.

3. KAMUSAL ALANIN TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİ

Kamusal ve özel alan kavramları, karşıtlıkların anlamlandırılmasıyla değerli hale gelen iki yaklaşımın öznelereini oluşturmaktadır. Bu kavramlar ilk örneklerini Antik Yunan siyasi düşüncesine kadar götürebileceğimiz (Köroğlu, 2013, s. 432) tarihsel bir nitelik taşımaktadır.

Kamu kavramı Antik çağda genel olarak yurttaşları ifade eden bir kavram olarak kullanılmıştır. Romalılar kamusal alan ile özel alanın sınırlarını ortaya koymuş ve sokak, meydan, tiyatro gibi alanları kamusal alan olarak nitelendirmiştir. Bunun yanında kamusal alan siyasi bir anlam da taşımıştır. Devletin mülkü, gelirleri ve toprakları kamusal alan içerisinde kabul edilmiştir. Kamunun devlet ile nitelendirilmesi bu düşünceden hareketle anlam kazanmıştır (Falay, 2014, s. 52).

Kamusal alan kavramı, Antik Yunan'da polis devletlerinin örgütlenmesiyle birlikte tarihsel ilk görünümünü sergilemiştir. Polis devletlerinde temel olarak iki ayrı yaşam alanı ortaya çıkmıştır. Bunlardan ilki *oikos* olarak ifade edilen ve her bireyin kendi yaşamını temsil eden özel alandır. Kamusal alan ise genellikle pazar meydanlarında kendini göstermektedir. Kamusal alanın diğer sınırlarını ise mahkemeler, sportif oyunların sergilendiği alanlar ve tiyatrolar oluşturmaktadır (Çulha Zabcı, 1997, s. 19).

Orta Çağ'da kamusal ve özel alan arasındaki ayrım belirsizleşmeye başlamış ve özel alan hâkimiyet alanını genişleterek kamusal alana hâkim bir durumda olmuştur. Bu durumun en belirgin göstergesi, kırsal yaşam alanlarının kısmen ortadan kalkması ve kentsel yaşama geçilmesi sürecinin hızlanması olmuştur (Çulha Zabcı, 1997, s. 36).

Kamusal alanın, Batı'da siyaset bilimi literatüründe kavramsal olarak kullanımı 15. Yüzyıla rastlamaktadır. "Toplumun ortak çıkarını" ifade eden bir kavram olarak kamusal alan, "denetime açık bir alan" anlamıyla 16. ve 17. Yüzyıllarda ilk tanımına yeni anlamlandırmalar yüklenerek kullanılmaya devam etmiştir. Bu noktada özel

alan kavramı da anlam kazanmaya başlamıştır. İlk olarak özel alan kavramı, ayrıcalıklı konumları nedeniyle “üst düzey devlet görevlilerini diğerlerinden ayırt etmek” anlamıyla kullanılmış, sonrasında “kişinin ailesi ve arkadaşlarını içeren bir yaşam alanı” şeklinde nitelendirilmeye başlanmıştır. Fransa’da kamusal alan kavramı, ilk olarak “tiyatro seyircilerinden oluşan bir topluluğu” ifade etmiş ve Rönesans’la birlikte giderek sosyalliğin inşa edildiği bir yaşam alanından siyasal düşüncenin oluştuğu bir yaşam alanına doğru evrim gösterdiği siyasal bir özne niteliği taşımaya başlamıştır (Yılmaz, 2007, s. 2).

18. Yüzyıl’da toplumdaki sınıfsal dengelerin değişmesiyle birlikte sivil toplum güçlenmeye başlamıştır. Sivil toplumun güçlenmesiyle birlikte devlet ve toplum ilişkisi biçimlenmeye başlamıştır. Sivil toplum süreç içerisinde önce kamusal otoriteye bağlı sonra da kamusal otoriteden ayrı ve zaman zaman ona karşıt bir konumda yer almıştır (Çulha Zabcı, 2017, s. 43).

Kamusal alan kavramı Batı siyaset felsefesi geleneğinde genel olarak üç farklı yaklaşımla izah edilmeye çalışılmıştır. Bunlardan ilki *agonistik* yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre kamusal alan, bir bireyin diğerlerinden üstün olmak için onlarla rekabet içerisinde mücadele ettiği bir alan niteliği taşır. Bu alan içerisinde üstün olmak, ahlaki ve siyasi erdemlerin açığa çıktığı ve sergilendiği bir ortamda mümkün hale gelecektir. Kamusal alan yaklaşımlarının ikincisi, *legalistik* yaklaşımdır. Bu yaklaşım, Kant’ın ifade ettiği adil ve istikrarlı kamu düzenini temel alan, John Rawls’un “adalet” kavramsallaştırmasıyla anlam kazanan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre liberalizm, kamusal alanda siyasi diyalogu ve iktidar üzerine konuşmayı belli sınırlar içerisinde mümkün kılan bir kamuoyu oluşturma sürecidir. Legalistik yaklaşımda iktidarın meşru olması ve kurumların uyguladığı denetimin kamuya açık bir süreci ifade etmesi önem taşır. Kaynağını toplumsal bir sözleşmedeki uzlaşma kültürüne dayandıran bu yaklaşım, liberal kamusal alan içerisinde diyalogu mümkün kılar. Kamusal alan yaklaşımlarından üçüncüsü ise cumhuriyetçi ve liberal modellerle ortak özellikler taşıyan karakterine karşın onlardan farklı nitelikler taşıyan Habermas’ın *söylemsel kamusal alan modelidir*. Bu modelde kamusal alan, siyasi kararlardan etkilenenlere bu kararların oluşum sürecini etkileyebilmeleri ve gerekirse bu kararları değiştirebilmeleri için söz hakkı tanıyan bir takım prosedürlerin oluşturulduğu bir alanı ifade etmektedir (Yılmaz, 2007, s. 8).

Kamusal alan kavramı özellikle 1980’li yıllardan itibaren demokratik kurumların ilgi alanı haline gelmiştir. Bunda birçok faktörün etkisi olmakla birlikte özellikle sosyalist rejimlerde yaşanan çöküş önemli pay sahibi olmuştur. Sivil toplum tartışmalarının canlanmasıyla sonuçlanan bu süreç, kapitalizmin gelişme gösterdiği ülkelerin demokratik kurumlarının girmiş olduğu çıkmazla birlikte önemli hale

gelmiştir. Sonuç olarak kamusal alana yönelik ilgi, sivil toplum kavramının yeniden tanımlanmasıyla artış göstermiştir (Çulha Zabcı, 1997, s. 1-2).

4. HABERMAS'IN KAMUSAL ALAN YAKLAŞIMI

Habermas kamusal alan yaklaşımını, burjuva kamusal alan (Çetinkaya, 2008, s. 127; Odabaş, 2018, s. 2055) tipolojisiyle somutlaştırmıştır. Habermas'ın bu kavramı ortaya çıkarması iki temel gelişimin sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan ilki, modern ulus devletlerin ortaya çıkış süreci olarak ifade edilir. 16. Yüzyılın sonlarından itibaren modern ulus devlet yapılarının ortaya çıkması, devletten ayrı bir unsur olarak toplumu ortaya çıkarmıştır. Bu noktada modern devlet, kamu iktidarının alanını ifade etmekteyken, toplum ise özel çıkar ve eylem alanı olarak karşımıza çıkmıştır. Orta Çağ'da böylesine bir ayırım görülmemiştir. Çünkü yönetim, asker, adalet ve maliye gibi görevler özel bireyler ve kurumlar tarafından yerine getirilmekteydi. Modern devletlerin kurumsallaşmasıyla birlikte söz konusu görevler devlet egemenliği altına geçmiştir. Bu süreç otoritelerini pekiştiren mutlakıyetçi yönetimleri ortaya çıkarmıştır. Bu noktada toplum, egemen devlet altındaki bir alanı ifade etmeye başlamıştır. Habermas tarafından burjuva kamusal alan olarak nitelendirilen alan günümüz sivil toplum anlayışının özünü oluşturan bir yapı olarak karşımıza çıkmıştır. İkinci gelişim ise kapitalizmin yükselişiyle ortaya çıkmıştır. Kapitalizmin yükselişinin bir sonucu olarak devlet ve toplum arasındaki bağların kopuşu, devlet siyasi alanı ile bireysel özel alanı arasındaki ayırımın derinleşmesiyle sonuçlanmıştır (Falay, 2014, s. 53; Kahraman, 2019, s. 197).

Habermas'ın "burjuva kamusal alan" olarak nitelediği (Torun, 2020, s. 222) alanlar siyasi olmayan formlarda gelişmiştir. Modern formun bu ilk kurumları genel olarak kütüphaneler, müzeler, konser salonları ve tiyatro alanları şeklinde örneklendirilmiştir. Bu kurumlar içerisinde sürdürülen tartışmalar zaman içerisinde politik bir alana kaymıştır. Bu anlamda çeşitli kamusal alanları oluşturan bireyler kendi bireysel çıkarlarının ötesinde devlet politikalarını etkileyecek bir kamuoyu oluşturmayı amaçlamıştır. Kamuoyu oluşturma çabaları sayesinde kamusal tartışmaların kurumsallaşmasını mümkün kılacak koşullar ortaya çıkmıştır (Çulha Zabcı, 1997, s. 71-72).

Tarihsel gelişim sürecini izah etmeye çalıştığımız kavramsal anlamlarından ziyade kamusal alan kavramı, Habermas'ta söylemsel alan olarak kavramsallaştırılmış ve kamusal alanın "herkese açık olma özelliği" vurgulanmıştır. Habermas bu noktada bireylerin kamusal alana katılımıyla somutlaşan ve fikirlerin özgürce ifade edildiği bir iletişim ortamına atıfta bulunur. Bu ortamda herkesi ilgilendiren fikir-

ler özgürce açıklanıp tartışılabilmekte ve bu etkileşimin sonucunda bir müzakere alanı ortaya çıkmaktadır (Yılmaz, 2007, s. 4). Dolayısıyla Habermas'ın kamusal alan yaklaşımı, ne devlet bürokrasisinin baskıcı yöntemine ne de salt bireysel niteliklerin toplumsallıktan uzak doğasına benzemektedir (Akkol, 2018, s. 178). Kamusal alan bu anlamıyla salt kamusal ve bireysel niteliklerden arındırılmış doğal bir müzakere alanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kamusal alan kavramı, kamusal olan ile özel olanı birbirine bağlaması noktasında önem taşımaktadır. Soylularla burjuvanın bütünleşme sürecine katkıda bulunduğu kamusal alan, esas olarak burjuvanın bu süreçte yeni bir elit haline gelmesinde de pay sahipliği yapmıştır. Bu noktada kamusal alan, burjuvanın oluşma süreciyle bağlantılı olarak nitelendirilmiştir. Çünkü kamusal alan kavramı kapitalist toplumsal ilişkilerde daha çok anlam kazanmaktadır. Bu sebeple, her ne kadar "*kapitalizm kamusal alanın tabut taşıyıcısı olsa da aynı zamanda ebesi*" olarak nitelendirilmiştir (Falay, 2014, s. 54).

Habermas'ın kamusal alanla ilgili tartışmalardaki en önemli tezi kamusal alanın ailenin özel alanında yer alan ve siyasi kamusal alan dönüşen "sınırlandırılmamış iletişim" anlayışdır. Bu anlayış, özel alanda oluşan iletişim aktivitelerinin kamusal alanda da sınırlama olmaksızın yer almasını kolaylaştıran bir durumun ifadesidir. Habermas'ın ikinci önemli tezi ise kamusal alanın modern devlete karşı eleştirel bir konumda bulunduğu ve devletin karşısında yer alan bir toplumun inşasını temin ettiği üzerinedir (Çulha Zabcı, 1997, s. 66).

Habermas'ın söylemsel kamusal alan olarak ifade ettiği yaklaşımı, siyasi elitlerin agonistik bir yöntemle itibar kazanma arayışında olduğu kamusal alan yaklaşımından uzaktır. Diğer taraftan Habermas'ın kamusal alan modeli demokratik niteliklerine karşın, liberal siyasi felsefenin demokratik toplumlarda meşruiyetin kamusal diyalogla mümkün olduğu düşüncesiyle de birebir örtüşmez. Habermas'ın kamusal alan modeli, liberal siyasi geleneğin söylemleri tarafsızlıkla kısıtladığı bir anlayıştan ziyade, bireylerin toplumsal normların geçerliliğini özgürce tartışabildiği ve bu normların oluşum sürecini pratikte etkileyebildiği bir zemine sahip olmayı gerektirir. Habermas'ın kamusal alan modelinde pratikte tartışmaların çokluğu kadar kamusal alanın ortaya çıkması mümkündür (Yılmaz, 2007, s. 8).

Habermas kamusal alanın liberal yapısının sivil toplumla olan bağlantısında bazı çelişkilerin yer aldığını savunmuştur. Sivil toplum bireyler arasında eşit ve özgür bir alanın oluşmasını ifade eder ve devletin müdahalesini olumlu olarak görmez. Dolayısıyla sivil toplumun kendini anlamlandırabilmesi ve toplumsal düzlemde yer alabilmesi kamusal alanın liberal yapısı içerisinde yeterli olmayabilecektir.

tir. Bu noktada Habermas'ın sivil toplum kavramının üç ekseninde kurulduğu ifade edilmiştir (Çulha Zabcı, 1997, s. 71):

- “1. *En dar anlamıyla sivil toplum, devlet otoritesinin yönlendirilmesi ve etkisi dışındaki özgür kurumsal birlikteliklerin bulunduğu alana karşılık düşmektedir.*
2. *Daha geniş anlamında sivil toplum, devletin etkisi dışındaki bu kurumsal birliktelikler yoluyla kendini yapılandırabilen ve etkinlikler arasındaki ilişkileri kendisinin kurabildiği bir toplumun varlığına işaret etmektedir.*
3. *Diğer iki tanımı içeren, ama alternatif bir bakış açısı sunan başka bir tanım ise, sivil toplumun devlet politikalarının gidişatını etkileyebilen ya da bu politikalara nüfuz edebilen kurumsal birlikteliklerin bulunduğu yerde ortaya çıktığı savını içermektedir.”*

Habermas ve Keane gibi sosyalist bakış açısının savunucuları refah devletinin siyasal bağlamlarını araştırmıştır. Habermas bu noktada refah devletinin sivil topluma yönelik müdahalesinin toplumla devlet arasındaki ayrımı belirsizleştirdiğinden hareketle kamusal ve özel alan arasındaki farkı da ortadan kaldırdığı fikrini savunmuştur. Habermas'a göre devletin bürokratik yeteneğinin gelişmesi onun ekonomide de etkin bir rol oynamasını sağlamış ve devlet bu noktada yarı özel bir özne haline gelmiştir. Bunun yanında özel şirketlerle devlet arasında kurulan bürokratik bağlar sivil toplumun devlete karışmasına neden olmuştur. Bu noktada sivil toplum da yarı kamusal bir niteliğe bürünmüştür. İletişim unsurlarının ve kitlesel iletişim araçlarının kamusal alanda bir aktör konumuna gelmesi de kamusal ve özel alan arasındaki ayrımın silikleşmesinde pay sahipliği yapmıştır. Sonuç olarak kamusal alan Habermas'a göre dışarıdan yönlendirilen bir ilişkiler ağından başka bir şeyi ifade edemez duruma gelmiştir (Çulha Zabcı, 1997, s. 6).

Habermas günümüz toplumlarında, kamusal alanın dönüşümünde, saydamlık ve açıklık işlevinin etkisini kaybetmeye başladığını ifade etmiştir. Bu durumu ortaya çıkaran temel neden, kamusal alanın yerel zemini kaybetmesi ve özel alan ile kamuoyu arasındaki ayrımın belirgin sınırlarının ortadan kalkması olarak nitelendirilmiştir. Özel alandan çıkarak kamusal alana müdahale boyutuna ulaşan dernekler, sivil toplum ve cemiyetlerin çıkarlarına aracılık yapmak durumunda olan siyasi partilerin varlığı, bu saydamlığın ortadan kalkmasına katkı sağlamıştır. Bunun yanında parlamentolar da kamusal alanın bir tartışma alanı olmaktan ziyade bir gösteri birliktelikleri haline gelmiştir. Bu noktada parlamento kürsüleri bir şov alanı haline bürünmüş ve tartışmaların açık ve saydamlıkla yürütülmesini

zorlaştırmıştır. Dolayısıyla tartışmaların olumlu ve olumsuz nitelikleri geri planda kalmıştır (Falay, 2014, s. 67).

5. ARENDT'İN KAMUSAL ALAN YAKLAŞIMI

Arendt, *The Human Condition* isimli çalışmasında kamusal alan ve özel alan kavramlarını ifade etmeye çalışmıştır. Arendt, çalışmasında bu kavramları anlamlandırırken tartışmalarına "insan olmanın ne anlama geldiğini" yorumlamakla başlar (Arendt, 1998, s. 7-11).

Arendt'e göre insan, kendini özel alandan ayırıştırarak kamusal alan içerisinde var olmaya çalışır. Böylelikle insan kamusal alan içerisinde çevresine kim olduğunu duyuracak ve fikirlerini ifade etme şansına sahip olacaktır. Arendt'e göre insanın ayırt edici özelliği onun bir akla sahip olması ve düşünebilmesinde değil diğer insanlarla iletişim ve etkileşim içerisinde kendi varlığını kavrayabilmesinde ortaya çıkar. Bu etkileşimin ortaya çıkardığı çoğulluk durumu içerisinde insan, kendi varlığını diğerlerinin farklılığı içerisinde anlamlandırmaya çalışır. Bu nedenle Arendt, insanın başkalarıyla bir arada yaşamasının onun varoluşunu ortaya çıkardığını, bu varoluşun da ancak kamusal alanda mümkün olduğunu savunmuştur (Yılmaz, 2007, s. 9-10).

Arendt, insani etkinliklerde eyleme bir üstünlük atfetmesine karşın diğer insani etkinlikleri küçümseyici bir tavır takınmaz. Arendt'e göre insani etkinliklerin her biri kendi içinde olumlu değerlere sahip ve bir ilişki içerisindedir. Arendt'in bu noktada karşısında durduğu husus, bireysel öznenin mutlak değerli hale geldiği bir yaşam biçimidir. Modern çağla birlikte gelişen teknoloji ve otomasyon süreçleri insanlığı emek alanında bir araç haline getirmiş ve bu süreçte toplumsal olanla politik olan arasındaki ayrım derinleşmiştir. Tüketim kültürünün bir salgına dönüşmesiyle insanlık kullan-at benzeri bir yaşam sürecini kalıcı hale getirmeye çalışmıştır. Bu durum manevi unsurların kalıcılığını ortadan kaldırma tehlikesini gün yüzüne çıkarmıştır (Kılıç Cepdibi, 2018, s. 85).

Arendt'e göre insanların siyasi eylemde bulunmaları, onların başkalarıyla kurdukları örgütlenme biçimlerinin varlığıyla ilgilidir. Bu nedenle Arendt, kamusal alan ve özel alan kavramlarına siyasetin doğasını ortaya koymak amacıyla başvurmuştur. Arendt'e göre kamusal ve özel alan arasındaki ilişki, siyasi olanla siyasi olmayan arasındaki sınırı da ifade etmektedir. Arendt, kamusal alan yaklaşımını siyasi alanla ilişkilendirir ve insanın siyasi eylemlerini kamusal alan içerisinde ortaya koyabileceğini savunur. Bu yaklaşıma göre kamusal alan içerisinde var olan insan,

kendini ve dünyanın gerçekliğini anlamlandırarak mutluluğa sahip olabileceği bir kamusal alanı ortaya çıkartır (Yılmaz, 2007, s. 10).

Arendt düşüncelerini agonistik kamusal alan yaklaşımıyla, siyasi olanın kamusalâ hâkim olduğu ve böylelikle vatandaşların kendi varlıklarını anlamlı kıldığı bir alan üzerine inşa etmiştir (Şeker, 2014).

Arendt, siyasi alanla eşitlediği kamusal alanın insanın yaşamı için önem taşıdığını ifade etmiştir. Arendt'e göre insan, kim olduğunu ifade etme noktasında kamusal alana başvurur. Bu noktada kamusal alanın önemi insanlar tarafından benimsenmedikçe insan haklarını korumanın ve insanın haysiyetini sürdürmenin olanağı bulunmamaktadır. Bu nedenle Arendt'in en büyük kaygılarından birini siyasi alana olan saygının geri kazandırılması oluşturmaktadır. Çünkü Arendt, modern çağda Antik Yunan siyasi geleneğinden beri var olan kamusal alan - özel alan ayrımının etkisini yitirdiğini ve 20. Yüzyılda bu ayrımın ortadan kalktığını savunmuştur. Arendt'e göre kamusal alan ortadan kalktığında insanlar farklı bakış açılarını anlamlandırabilme ve meselelere tarafsız bakabilme yetilerini kaybederler. Bu da insanları biyolojik varlıklar olmalarının ötesine götürmeyen bir dünyayla yüz yüze getirecektir. Bu nedenle kamusal alan, insanın siyasi yeteneklerini kavrayabileceği ve kendisini diğer insanlar arasında ne şekilde anlamlandırabileceği noktasında varlığına değer verilen bir yaklaşım olarak yer almaktadır (Yılmaz, 2007, s. 12-13).

Arendt'e göre kamusal alan, Antik Yunan'da polis devletleri içerisinde ortaya çıkmakla birlikte bu coğrafi sınırlar içerisine hapsedilemez. İnsanların bir arada siyasi eylemlerde bulunmalarını sağlayan bu kent devletleri Arendt'e göre onları bir düzende tutmayı sağlama noktasında yeterli olmayacaktır. Arendt, insanları bir düzen içerisinde bir arada tutma yetisinin eylem ve etkileşimle mümkün olabileceğini savunmuş ve "nereye gidersen git yanında polisi de götüreceksin" düşüncesinin sadece Antik Yunan geleneğine ait olmadığını, bu düşüncenin kamusal alanı ortaya çıkarmak isteyen insanın bir parolası olarak benimsenmesi gerektiğine vurgu yapar (Yılmaz, 2007, s. 16-17).

Arendt, kamusal alan olarak değerlendirdiği polisin önemini ortaya koymuştur (Doğanay, 2018, s. 220). Bunlardan ilki, polisin insanları hanelerinin ötesinde bir noktaya taşıyarak kamusal alan içerisinde ölümsüzleşebilecekleri ortamı sağlama özelliğiydi. Arendt bu düşüncesinde, polisin insanların kimliklerini belirlediği ve düşünceleriyle polis içerisinde ölümsüzleşebilecekleri fırsatlara sahip olabildiklerini savunmuştur. Arendt'e göre polisin diğer önemi de ölümsüzlüğü hak eden eylem ve söylemlerin polis içerisinde faniliğini yitirebilecekleri bahsi üzerinedir. Arendt

bu düşüncesini Perikles'in cenaze söylevindeki şu ifadeleriyle vurgulamıştır (Yılmaz, 2007, s. 18):

“Polis, bütün denizleri ve karaları cengâver iradelerinin sahnesi haline koyanların şahitsiz kalmamalarını ve onları göklere yükseltecek kelimeler bulup çıkarmasını bilen ne Homeros'a ne de bir başkasına gerek duyar halde olmamalarını temin etmekteydi; bu sayededir ki eylemde bulunanlar, başkalarının yardımı olmadan, gerçekleştirdikleri iyi ile kötü edimlerin ezeli hafızasını birlikte oluşturabilecekler, bugün ve gelecekte de hayranlık konusu olmayı sürdürebileceklerdi.”

Arendt, Perikles'in bu ifadelerinden yola çıkarak polis'i insanın siyasi varoluşunu sağlayan bir unsur olarak şu şekilde ifade eder (Yılmaz, 2007, s. 18):

“İnsanların bir alanda polis biçimi altında sürdürdükleri yaşam, insani etkinlikler içerisinde en geçici nitelikte olan eylem ile konuşmanın ve insan elinden çıkma en az katı en kısa ömürlü ürünler olan edimler ile bunlardan doğan hikâyelerin yok olup gitmemelerinin teminatıydı sanki. Fiziki bakımdan kenti çevreleyen duvarlarla tahkim olmuş ve psigonomik olarak da yasalarla güvence altına alınmış olan polis örgütlenmesi, bir tür örgütlenmiş bellektir.”

Bu noktada Antik Yunan siyasi geleneğinde polis, insanların bireysel yaşamlarının faniliğine bir teminat olarak görülen kamusal bir alanı karşımıza çıkarmıştır. Bu nedenle polis, insanların sadece güvenliklerini sağlayan bir alan olmaktan ziyade kamusal alan içerisinde eylem ve söylemleriyle var olmaya çalışan insanın ölüm-süzlüğünü sağlayan kamusal bir alanı ifade etmektedir (Yılmaz, 2007, s. 18-19).

Arendt, günümüzde doğa bilimlerinde yaşanan zaferin bunalımına vurgu yapmıştır. Bu bunalımın kaynağını, bilimsel bakış açısıyla ortaya koyulan gerçeklerin teknolojik olarak da teyit edilmelerine karşın insanları düşünme yetisinden alıko-yabileceği ve insanlığın düşünmek ve konuşmak için mekanik yapılara ihtiyaç duyan aciz varlıklar haline gelebileceği endişesiyle ifade etmiştir (Çulha Zabcı, 1997, s. 111). Arendt'in konuşmaya verdiği bu önem, onun kamusal alanın oluşum sürecinde toplumsal diyalogun ne derece değerli olduğunun da bir ölçüsü olarak karşımıza çıkmaktadır.

6. KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ: HABERMAS VE ARENDT

Habermas ve Arendt'in kamusal ve özel alana yönelik tartışmalarını iki araştırma sorusu üzerinden analiz etmek mümkündür.

1. *Jürgen Habermas ve Hannah Arendt kamusal alan ve özel alana dair kavramsallaştırmalarını hangi düşünceler üzerine inşa etmiştir?*

Habermas ve Arendt tarafından kamusal alan kavramı üzerine yapılan analizler, tarihsel bir süreçten hareketle sonuca ulaşma amacı taşımaktadır. Habermas kamusal alan analizini “burjuva kamusal alan” üzerine modellerken; Arendt, Antik Yunan tezi üzerine modellemiştir. Her iki bilim adamı da yöntem olarak benzer bir yöntemi benimsemiş olmalarına rağmen ulaştıkları sonuçlar üzerine çeşitli benzerlik ve farklılıkları barındırmaktadır. Öncelikle benzer yönleri olarak her iki yaklaşım da kamusal alan üzerine yeniden düşünmeye sevk etmektedir. Bunun yanında tarihsel bir analizden normatif sonuçlar çıkarmaya çalışmaları ve evrensel genelleme iddialarında bulunmaları her iki yaklaşımın olumsuz yönleri olarak değerlendirilmekle birlikte ortak noktalarını oluşturmaktadır (Şeker, 2014).

2. *Jürgen Habermas ve Hannah Arendt’in kamusal alan, özel alan ve demokrasi kavramsallaştırmalarının benzer ve farklı yönleri nelerdir?*

Habermas ve Arendt’in kamusal alan yaklaşımları farklılıklar içermekle birlikte kamusal alanın maddi yapısına dair tasavvurları ortak noktalar içerir. İki düşünürün de kamusal alan modeli eşitliğe dayalı açık bir ortam içerir. Bunun yanında iki yaklaşımda da benimsenen kamusal alan modeli farklılıkların diyalog yoluyla ifade edildiği çoğulcu bir yapıyı sunmaktadır. Dolayısıyla iki düşünürün de benimsediği kamusal alan modeli bireyi özgürleştirici bir anlayışa sahiptir (Çulha Zabcı, 1997, s. 17).

Habermas’ın kamusal alan yaklaşımı iki açıdan tartışılmıştır. Bunlardan ilki, Habermas’ın tarihsel değerlendirmelerinin, Avrupa modernliğinin doğuşu noktasında bazı eksiklikleri barındırdığı üzerinedir. Habermas yaklaşımında, burjuva kamusal alan üzerine odaklanmasına karşın aynı süreçte Avrupa’da ortaya çıkan diğer kamusal alan modellerini araştırma alanının dışında bırakmıştır. Habermas bu eksikliğini kendisi de kabul etmiş ve kitabının önsözünde Fransız Devrimi’nin Jacoben sürecine ve Chartist harekete dayanan “plebci” kamusal alanı incelemediğini ifade etmiştir (Şeker, 2014).

Habermas’ın kamusal alanın yeniden dönüşümü üzerine ortaya koyduğu fikirler uygulama alanı olarak “ütopik” olmakla eleştirilmiştir. Habermas bu dönüşümün zımnı ifadelerle belirttiği üzere yasal bazı düzenlemeleri gerektirdiğini vurgu yapmıştır. Habermas’ın özel çıkarla devlet arasındaki ilişkilerin yeniden düzenlenmesi düşüncesi ilk bakışta çekici gelmekle birlikte bu düzenlemelerin ne şekilde yapılacağı noktasında muğlaklıkları içermektedir (Çulha Zabcı, 1997, s. 156).

Habermas'ın söz konusu eksikliklerinin yanında Hannah Arendt'te kamusal alan analizine yönelik yaptığı araştırmalarda iki hususta eleştirilmiştir. Bunlardan ilki Arendt'in Antik Yunan modelini tarihsel sürecinden koparacak ölçüde soyutlaştırması ve yüceltmesi olarak ifade edilmiştir. İkincisi ise Arendt'in Antik Yunan modelinden esinlenerek ürettiği cumhuriyetçi modelin, modern toplum koşullarına nasıl uyum sağlayacağı konusunda analizinde yer alan belirsizliktir (Şeker, 2014).

Arendt'in kamusal alan yaklaşımı üzerine yöneltilen eleştirilerden diğeri, düşüncelerinin her ne kadar demokratik içeriğe sahip olmakla birlikte emek etkinliğini aşağı görmesi nedeniyle elitist olduğu noktasındadır. Arendt'in düşüncelerini ifade etmek için başvurduğu polis, gerisinde kölelerden oluşan ve yaşamın basit zorluklarına karşı var olmaya çalışan bireylerin de yer aldığı karanlık bir alanı içermektedir. Bu açıdan Arendt, Habermas'ın tarihsel yaklaşıma verdiği önem konusunda farklılaşır. Arendt, siyasete ilişkin normatif ilke oluşturma sürecinde Habermas'ın tarihsel yaklaşımına kıyasla daha etkin olmayan bir noktada konumlanmıştır (Çulha Zabcı, 1997, s. 157-158).

Habermas'ın kamusal alan yaklaşımı tarihsel ve normatif düzlemde bir takım sorunları barındırmakla birlikte, modern toplumların karşılaştığı açmazların çözümlenmesinde Arendt'e kıyasla daha gerçekçi ve daha ilerici tahlilleri içermektedir. Habermas'ın tarihsel ve normatif düzlemde inşa etmeye çalıştığı fikirlerinde kuşkusuz felsefik yaklaşımın da izleri bulunmaktadır. Ancak Arendt'in yaklaşımında felsefi kurgu Habermas'a kıyasla daha ön plandadır. Arendt'in siyasi yaklaşımında çıkar çatışmalarının yarattığı güç ilişkileri almamaktadır. Arendt, kamusal alan, özgürlük ve iktidardan oluşan üç unsurla siyaset kavramını temellendirmiştir. Fakat bu unsurların birbiriyle olan güç ilişkilerini ihmal etmiştir. Habermas'ın bu konuda Arendt'ten farkı, güç ilişkilerini göz ardı etmek yerine bunları akılcı iletişimsel çözümlerle birbirlerini yok etmeden uzlaştırmaya çalışmasından kaynaklanmaktadır (Çulha Zabcı, 1997, s. 158-159).

7. SONUÇ

Habermas ve Arendt'in kamusal alan modellerinde, günümüz siyasi tartışmalarının içerisinde yer alan, demokratik siyasi katılım mekanizmaları sağlamak ve toplumsal bütünleşme araçları kullanmak gibi değerli düşünceler yer almaktadır. Fakat bu düşünceler modern toplum geleneği içerisinde nasıl uygulanabileceği noktasında bir takım açmazları barındırmaktadır. Yine de uygulama zorluklarına rağmen, Habermas ve Arendt'in siyaset bilimi literatürüne kazandırdıkları bu dü-

şünceler, üzerinden yarım yüzyıldan fazla geçmiş olmasına karşın orijinalliklerini korumaktadır.

Habermas'ın kamusal alan modeli, tarihsel ve normatif düzlemde şekillenmesi noktasında Arendt'in kamusal alan modeliyle benzer özellikler göstermekle birlikte, modern toplumun siyasi açmazlarına getirdiği önermeler açısından daha uygulanabilir niteliktedir.

Arendt'in kamusal alan modelini Antik Yunan toplum geleneği üzerine inşa etmesi, düşüncelerinin uygulanabilirliği noktasında eleştirilere neden olmuştur. Arendt'in Habermas'a kıyasla kamusal alan kavramına yaklaşımı daha felsefi bir boyutta olması, ortak noktalarına rağmen iki yaklaşımın düşünsel ayrımlarına yönelik izler taşımaktadır. Bu noktada Arendt'in kamusal alan çözümlemesi, üzerinde felsefi tartışmaların devam edeceğini göstermektedir.

Yapılan karşılaştırmalı analiz sonucunda, Habermas'ın kamusal alanın yeniden dönüşümü üzerine ortaya koyduğu fikirlerin ütopyik olduğu düşüncesine kısmen katılmak mümkündür. Çünkü Habermas'ın söz konusu dönüşüm süreci içerisinde yapılacak yasal düzenlemelerde, özel çıkarla devlet arasındaki ilişkilerin ne şekilde düzenleneceğine dair önermeleri net bir şekilde ortaya koyulmamıştır. Yine yaptığımız analiz sonucunda ortaya çıkan bir diğer sonuç Arendt'in düşüncelerine yöneliktir. Arendt'in kamusal alan kavramsallaştırması her şeyden önce elitist bir yaklaşımı içermektedir. Arendt'in Antik Yunan'dan esinlendiği kamusal alan kavramsallaştırmasının günümüz toplumlarına ne şekilde uyarlanacağı belirsizlikler içermektedir. Tüm bu düşüncelere karşın her iki düşünürün yaptığı bu tartışmaların siyaset bilimi literatürüne yaptığı kazanımları da inkar etmek mümkün değildir.

Habermas günümüz toplumlarında, kamusal alanın dönüşümünde, saydamlık ve açıklık işlevinin etkisini kaybetmeye başladığını ifade etmiştir. Bu durumu ortaya çıkaran temel neden, kamusal alanın yerel zeminini kaybetmesi ve özel alan ile kamuoyu arasındaki ayrımın belirgin sınırlarının ortadan kalkması olarak nitelendirilmiştir.

Özel alandan çıkarak kamusal alana müdahale boyutuna ulaşan dernekler, sivil toplum ve cemiyetlerin çıkarlarına aracılık yapmak durumunda olan siyasi partilerin varlığı, bu saydamlığın ortadan kalkmasına katkı sağlamıştır. Bunun yanında parlamentolar da kamusal alanın bir tartışma alanı olmaktan ziyade bir gösteri birliktelikleri haline gelmiştir. Bu noktada parlamento kürsüleri bir şov alanı haline bürünmüş ve tartışmaların açıklık ve saydamlıkla yürütülmesini zorlaştırmıştır.

Çalışmada bahsettiğimiz bu bilgiler, günümüz kamusal alanının sınırlarını ve demokratik tartışmaların odak noktasını değiştirebilecek potansiyelde olmaları bakımından siyaset bilimi literatürüne önemli kazanımlar sağlamıştır. Covid-19 salgınıyla küresel olarak mücadele eden günümüz toplumlarında kamuoyunun önemi, bu noktada bir kez daha ortaya çıkmıştır. Kitleli iletişim araçlarının gücü ile birlikte kamusal alanın önemi, devlet yönetimi üzerinde kamuoyunun etkinliğini arttırıcı bir noktada belirginleşmiştir.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarına aittir.

Yazar Katkıları: Hasan Acar, çalışmanın tamamında tek başına katkı sunmuştur.

Çıkar Beyanı: Yazar ya da herhangi bir kurum/kuruluş arasında çıkar çatışması yoktur.

Ethics Statement: The author declares that the ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In the event of a contrary situation, the Journal of Public Administration and Policy has no responsibility and all responsibility belongs to the author of the study.

Author Contributions: Hasan Acar has contributed to all parts and stages of the study.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest among the author and/or any institution.

KAYNAKÇA

- Akkol, M. L. (2019). Jürgen Habermas'ın İletişimsel Eylem Kuramı ve Kamusal Alan Kavramının Analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (37), 171-180.
- Arendt, H. (1998). *The Human Condition*. (Second Edition). London: The University of Chicago Press.
- Arendt, H. (2018). İnsanlık Durumu. (B. S. Şener, Çev.). **İstanbul: İletişim Yayınları**.
- Çetinkaya, Y. D. (2009). 1908 Devrimi'nde Kamusal Alan ve Kitle Siyasetinde Dönüşüm. *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, (38), 125-140.
- Çulha Zabcı, F. (1997). *Siyasal Kuramda Kamusal Alan Sorunsalı: Habermas ve Arendt*. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Doğanay, G. (2018). Siyaset Alanını Arındırma: Hannah Arendt'i Yeniden Düşünmek. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(2), 211-231.
- Falay, N. (2014). Kamusal Alanın Oluşumu, Dönüşümü ve İktisadi Boyut. *Journal of Life Economics*, (2), 51-69.
- Habermas, J. (1962). *Strukturwandel der Öffentlichkeit: Untersuchungen zu einer Kategorie der bürgerlichen Gesellschaft*. Frankfurt: Suhrkamp Verlag.
- Habermas, J. (2017). *Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü*. (T. Bora ve M. Sancar, Çev.). İstanbul: İletişim.
- Kahraman, M. D. (2019). Kamusal Alanın Dönüşümü ve Kentsel Mekânın İletişimsel Niteliği Üzerine Düşünmek. *Planlama*, 29(3), 195-201.
- Kılıç Cepdibi, A. (2018). Homo Faber'in Dünyasından Animal Laborans'ın Zaferine: Hannah Arendt'in Politika Teorisinde Totaliter Tahakkümün Vücut Bulduğu İnsanlık Koşulu Üzerine Bir İnceleme. *Siyasal: Journal of Political Sciences*, (27), 69-93.
- Köroğlu, C. Z. (2013). Modern Kamusal Alana Eleştirel Yaklaşımlar: Genel Bir Değerlendirme (Postmodernizm, Feminizm ve Din). *Turkish Studies*, 8(6), 431-457.
- Odabaş, U. K. (2018). Tarihsel Süreçte Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü ve Habermas. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(Özel Sayı), 2051-2066.
- Özbek, M. (2004). *Kamusal Alan*. İstanbul: Hil.

- Şeker, A. (2014). *Jürgen Habermas ve Hannah Arendt'in Kamusal Alan Araştırması*. Erişim adresi: <http://2014hit.blogspot.com/2014/12/jurgen-habermas-ve-hannah-arendtin.html>
- Torun, T. (2020). Jürgen Habermas'ın Kamusal Alan Kavrayışı: Rasyonel Politik İrade Oluşumu. *Kaygı*, 19(1), 220-238.
- Yılmaz, Z. (2007). *Hannah Arendt'te Özel Alan-Kamusal Alan Ayrımı ve Modern Çağda Toplumsal Alan*. (Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

DEVLET MEMURUNUN TİCARET YAPMA VE KAZANÇ GETİRİCİ FAALİYETLERDE BULUNMA YASAĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Evaluation of State Officer's Prohibition of Commercial and Profitable Activities

Süleyman Ruhi AYDEMİR*

Öz

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na göre memurlar ticari faaliyette bulunamazlar. Bu yasaklama, Kanunun 28'inci maddesinde yer almış ve bu hükme aykırı hareket eden memurlara 125'inci madde gereği kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verileceği belirlenmiştir. Kanunun 28'inci maddesindeki hüküm çok ve açık net olmasına rağmen uygulamada memur aleyhine olacak biçimde yanlış yorumlanmaktadır. Madde metninde yasak kabul edilen faaliyetler geniş olarak yorumlanabilmekte, memurun maaşı hariçinde elde etmiş olduğu tüm kazançlar bu madde çerçevesinde değerlendirilerek soruşturmalarda memurlar aleyhine kararlar verilebilmektedir. Memura getirilen ticaret yapma ve kazanç getirici faaliyet yapma yasağındaki ticaret yapmanın anlama geldiği, sermaye şirketlerine ortak olmak ile sermaye şirketlerinde yetkili olarak görev almak arasındaki farkların ne olduğu, memurun görevi dışında elde etmiş olduğu edinimlerin kazanç getirici faaliyet olup olmadığı ve hangilerinin ticari kazanç olarak kabul edilebileceğinin tespiti dikkatli bir şekilde ortaya koymak ve yorumlamak gerekmektedir. Bu çalışma; memurlara getirilen bu yasağın, Devlet Memurları Kanunu, Türk Ticaret Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu açısından inceleme, konu hakkında Devlet Personel Başkanlığının görüşleri ve Danıştay'ın kararları çerçevesinde değerlendirme amacını taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Devlet Memuru, Kazanç Getirici Faaliyette Bulunma Yasağı, Ticari Faaliyet, Kazanç Getirici Faaliyet.

ABSTRACT

According to the Civil Servants Law No. 657, civil servants cannot engage in commercial activities. This prohibition is included in Article 28 of the Law. It has been determined that civil servants who act in violation of this provision will be punished with suspension of progression according to Article 125. Although the provision in Article 28 of the Law is obvious and unambiguous, in practice it is misinterpreted to the detriment of the civil servant. The activities considered prohibited in the text of the article can be interpreted broadly, and all the earnings of the civil servant, apart from his salary, are evaluated within the framework of this article. Decisions can be made against the civil servants in investigations. What it means to do business in the prohibition of doing business and profit-making activities imposed on the civil servant, what is the difference between being a partner in capital companies and being authorized in capital companies, whether the acquisitions that the officer has acquired outside of his duty are profitable activities and which ones are considered commercial gains. It is necessary to reveal and interpret the determination of this work carefully. This study aims to examine the prohibition of engaging in trade and other profitable activities in terms of the Civil Servants Law, the Turkish Commercial Code, the Income Tax Law, the Law on Intellectual and Artistic Works, within the framework of the opinions of the State Personnel Presidency and the decisions of the State Council.

Keywords: Civil Servant, The Inhibition of Having Gainful Occupation, Commercial Occupation, Gainful Occupation

* Dr., Ticaret Bakanlığı Başmüfettiş, sraydemir@yahoo.com, ORCID: 0000-0001-8443-8234

EXTENDED ABSTRACT

Research Problem: According to the Civil Servants Law No. 657, which is the basic law of civil servants, civil servants cannot engage in commercial activities. Officers who violate this prohibition are subject to disciplinary punishment. Although the prohibitive provision is clear and unequivocal, in practice it is misinterpreted to the detriment of the civil servant. The activities considered prohibited in the text of the article are considered broadly. All earnings of the civil servant, except for his salary, are accepted as commercial gains, and decisions can be made against the civil servants in inspector investigations.

It is necessary to carefully reveal and interpret the meaning of doing business in the prohibition of doing business and profit-making activities imposed on the civil servant, whether the acquisitions that the officer has acquired outside of his duty are profitable activities, and which ones can be accepted as commercial gains.

Research Questions: This study aims to examine this ban on civil servants in terms of the Civil Servants Law, the Turkish Commercial Code, the Income Tax Law, the Law on Intellectual and Artistic Works, within the framework of the opinions of the State Personnel Presidency and the decisions of the Council of State.

Literature Review: In the literature search conducted for the study, it was seen that the provision of Article 28 of the Civil Servants Law, which includes the prohibition of commercial activity, is repeated in most of the works written in the discipline of administrative law, and the interpretation of the provision of the article is limited in some parts.

Methodology: For this reason, the opinions of the State Personnel Presidency and the Council of State's decisions have been the study's main direction. They have been adopted as the method of this study.

Result and Conclusion: The results are as follows: It is forbidden for the civil servant to be a trader or tradesman, to be a commercial representative or commercial agent, to be a partner in collective companies or a commanding partner in limited partnerships, to take charge in commercial or industrial establishments, and to open offices or offices within the scope of the Turkish Commercial Code.

No activities other than those listed are within the scope of the prohibition. Prohibitions for civil servants are limited to commercial gains. And, according to the concept of commercial gain, which is among the income elements listed in the Income Tax Law, what will be considered commercial income has been determined.

To prevent other activities from falling within the scope of the ban; The action must not be within working hours, the income from this activity must be within the scope of Law No. 5846, and no commercial gain must be obtained outside of it, there must be no contractual commitment to another employer, and it must not be related to social security institutions.

As can be understood from the judicial decisions and the opinions of the State Personnel Presidency, receiving royalties in exchange for an article, book or program is not within the scope of this prohibition. The prohibition in the Civil Servants Law covers the civil servant not to work for someone with a service contract and not to be paid with this loyalty.

There is no legal difference between doing it once or doing it periodically (daily, weekly, etc.), provided that the nature of the job does not turn into dependent work and is not an employment contract. While the officer is doing the work that requires a royalty fee, there should not be a legal dependency, and the position for which the royalty fee is paid can be permanent.

1. GİRİŞ

23.07.1965 tarihli ve 12056 sayılı Resmî Gazetede yayımlanıp yürürlüğe giren 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun (DMK) amaç maddesinde belirtildiği gibi, Devlet memurlarının hizmet şartları, nitelikleri, atanma ve yetiştirilmeleri, ilerleme ve yükselmeleri, ödev, hak, yüküm ve sorumlulukları, aylıkları ve diğer özlük işleri bu Kanuna göre düzenlenmektedir. Kanunun dördüncü maddesine göre asli ve sürekli kamu hizmetlerini genel idare esaslarına göre yürütmek için görevlendirilmiş ve bunun için aylık ücret alanlar memur sayılmaktadır. Bu noktada memurun yürüttüğü kamu hizmetinde bulunduğu kuruluşun kuruluş biçimine bakılmaz.

DMK'nın 6-31 maddeleri arasında devlet memurlarının uyması gereken yükümlülükler ile genel haklar ve yasaklar düzenlenmiş, 125'inci maddesinde ise yükümlülük ve yasaklara aykırı eylemler karşılığında uygulanacak cezai yaptırımlar detaylandırılmıştır.

“Ticaret ve diğer kazanç getirici faaliyetlerde bulunma yasağı” başlıklı 28'nci maddesindeki yasaklayıcı hükme göre memurların faaliyetleri tacir veya esnaf şeklinde olamaz, şirketleri veya ticari bir şekilde işletilen işletmeleri temsil edemezler, onlar adına ticari vekil olamazlar, kolektif şirketlerde ortak olamazlar, komandite şirketlerde komandite ortak olamazlar, mesleki bir faaliyetin yürütülmesi amacıyla muayene, büro veya ofis açamazlar, özel işyerlerinde çalışamazlar (Akyılmaz, Sezginer ve Kaya, 2021, s.695; Giritli, Bilgen, Akgüner, Berk, 2015, s. 868, Gözübüyük ve Tan, 2013, s.862; Günday, 2011, s.604; Onar,1942, s.941; Tan, 2013, s.516; Yıldırım, 2012, s.212; Yıldırım, 2021, s.312).

28'nci maddedeki bu hükümden önceki mevzuat düzenlemesinde sayılı bir şekilde memurların şirketlerde müdür, yönetim kurulu üyesi ve denetici olarak görev yapamayacağı belirtilmiş (Yerebasmaz, 2011, s. 1178), memurlara getirilebilecek kazanç getirici faaliyetlerin memur sınıflarına göre düzenlenecek tüzük hükümlerinde yer alabileceği vurgulanmıştır (Gözübüyük ve Tan, 2013, s. 862; Yerebasmaz, 2011, s. 1179). Bunun dışında memurlara getirilmiş bulunan yasaklarmaların detaylandırılması görev veya çalışma yönetmelikleri ile yorumlanabilecektir (Gözübüyük ve Tan, 2021, s.842; Tan ve Bayazıt, 2021, s.501,).

Maddenin bugünkü durumunda ise söz konusu yasaklar sadece madde metninde sayılı hükümlerde sınırlı tutulmuştur. Bu noktada madde metninde açıkça yasaklanmayan faaliyetlerin yasak kapsamında değerlendirilmesi mümkün gözükmemektedir. Ancak ne var ki memur soruşturmalarında bu yasaklama geniş biçim-

de yorumlama yoluna gidilerek memurun maaşı haricinde elde etmiş olduğu tüm kazançlar bu madde çerçevesinde değerlendirilerek soruşturmalarda memurlar aleyhine kararlar verilebilmektedir.

Oysa, kanuna saygı ilkesi gereği idarenin eylemlerinin kanuna uygun olması ve kanuni yetki ilkesi gereği idare belirli bir faaliyette bulunabilmek için kullandığı yetkinin Kanuna uygun olması gerekmektedir (Balta, 1970, s. 123 vd.).

Bu çalışmanın konusu, Devlet Memurları Kanunu'nda düzenlenen ticari ve kazanç getirici faaliyette bulunma yasağının mevzuat hükümleri ile yargı kararları ile Devlet Personel Başkanlığının görüşleri çerçevesinde değerlendirilmesidir.

Çalışmanın hemen başında belirtmek gerekir ki; bu çalışma, memur, kamu görevlisi, kamu hizmeti görevlisi, kamu ajanı, kamu hizmeti gibi kavramların karşılaştırılmasını yapmak, benzer ve farklılıklarını ortaya koymak amacını taşımamaktadır. İdare hukuku yazınında söz konusu kavramların tanımına yönelik çok sayıda yazına müracaat edilebilir. (Gözübüyük ve Tan, 2013, s.795-834; Günday, 2011, s. 579-592; Gözler, 2007, s. 595-609; Kaymak, 2016, s. 213-216; Memiş, 2016, s. 328-352; Sancakdar, 2012, s. 371-325, Onar, 1942, s.923-931; Tan, 2013, s. 489-495; Yıldırım, 2012, s.159-195; Zabunoğlu, 2012, s. 624-629).

Çalışma, memurların temel kanunu olan 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda yapılmış olunan tanım ve memurlara getirilmiş olunan "*ticaret ve diğer kazanç getirici faaliyetlerde bulunma yasağı*"nın değerlendirilmesi amacıyla sınırlıdır. Bu noktadan hareketle çalışmanın içeriği salt idare hukukuna dayanmamakta, yasağın maddesinin atfettiği ticaret ve kazanç getirici faaliyet kavramlarının bağlantılandığı ticaret hukuku, kooperatifler hukuku, vergi hukuku ve borçlar hukuku gibi çeşitli disiplinlerin bir arada ele alınmasını zorunlu kılmakta, ayrıca "faaliyet" kavramının eyleme dönüşme noktasında Fikir ve Sanat Eserleri Kanununu da dikkate alınması gerektirmektedir.

Öte yandan, çalışmada konunun memurlar dışında diğer kamu görevlileri bakımından DMK'nın uygulanabilirliğinin değerlendirilmesi kapsam dışı bırakılmıştır. Zira böyle bir hususu çalışma içine dahil etmek, özel kanunları bulunan kamu görevlilerinin her birini ayrı ayrı inceleme zorunluluğuna yol açacaktır. Ancak, özel kanunlarında DMK'nın cezalar başlıklı maddelerine atıfta bulunulan kamu görevlileri de bu çalışmada yer alan değerlendirme çerçevesine alınabilir.

2. MEVZUAT HÜKÜMLERİ VE KAVRAMLAR ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRME

2.1. Türk Ticaret Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Açısından

DMK'nın 28'nci maddesinde yer alan hükümlerle ilgili değerlendirme yapabilmek için bu madde içeriğinde geçen ve asıl olarak 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (Bundan sonra TTK) ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun kavramları olan **tacir**, **esnaf**, **ticari mümessil**, **ticari vekil**, **komandite** ve **kollektif şirket ortağı** kavramlarına değinmek ve açıklamak gerekmektedir.

TTK'ya göre tacir sayılmak için bir ticari işletmeyi kısmen dahi olsa kendi adına işletmek gerekmektedir. Esnaf sayılmak için ise, yapılan faaliyetten elde edilen kazancın sermayeden çok bedeni çalışmasına dayanması ve elde ettiği gelirin TTK uyarınca çıkarılacak Kararnamede belirtilen sınırı aşmaması gerekmektedir.

Ticari Vekil, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 551'inci maddesinde tanımlanan bir kavramdır. Tanıma göre ticari vekil, ticari bir işletmeyi yönetmek ve işleri yürütmek için ticari işletme tarafından yetkilendirilen kişidir.

Eski Borçlar Kanununda yer alan tanımlardan biri olan Ticari mümessil; ticari bir şekilde işletilen bir yerin sahibi tarafından kendisine yetki verilen ve aldığı bu yetki ile işletme adına imza atan kişi olarak tanımlanmıştır. Bu kavram Yeni Borçlar Kanunu ile birlikte kaldırılmış yerine ticari temsilci kavramı getirilmiştir. Yeni tanıma göre, ticari işletme sahibinin kendisini temsil etmek üzere görevlendirdiği temsilcidir.

Şirketler birer topluluktur. Bu toplulukta bir veya birden fazla kişi bir amaca ulaşmak için bir araya gelirler ve bunun için emeklerini veya mallarını akit yapmak suretiyle birleştirirler. TTK'ya göre ticaret şirketleri; kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerden oluşmaktadır.

Kollektif şirket gerçek kişiler arasında kurulur ve bu şirkette ortakların sorumluluğu şirket alacaklarına karşı sınırlandırılmamıştır. Kollektif şirket ortakları, şirketin borçları ve taahhütleri nedeniyle birlikte sorumludur. Bu sorumluluklarına bütün mal varlıkları dahildir.

Ortaklık yapısı anlamında komandite ortak ve komanditer ortak olmak üzere iki farklı ortaklık türüne sahip olan Komandit şirketlerde, şirket alacaklarına karşı

ortakların sorumluluğu bazı ortaklar için belirli bir sermaye ile sınırlandırılmıştır. Memurların komandite ortak olmaları yasak olmasına rağmen komanditer ortak olmaları serbesttir (Akyılmaz vd., 2021, s.695; Gözler, 2007, s. 632; Günday, 2011, s.604, Kardoğan, Kahramanoğlu ve Ünver, 2014, s. 44; Sancakdar, 2012, s. 440; Yıldırım, 2012, s. 212; Yıldırım, 2021, s. 312 vd.).

Anonim şirketlerde sermaye belirlidir ve paylar halindedir. Bu şirketler, şirket borçları nedeniyle sadece malvarlığı ile sorumludur. Pay sahiplerinin şirkete karşı sorumluluğu taahhüt ettikleri sermaye payları kadardır. Memurların anonim şirketlere ortak olması yasak değildir (Atay, 2021, s. 815; Çağlayan, 2021, s. 527, Gözler ve Kaplan, 2021, s. 588; Kaymak, 2016, s. 229; Yıldırım, 2012, s. 212). Ancak yönetim kurulunda görev almak veya Murahhas Müdür olmak yasaktır (Akyılmaz vd., 2021, s. 695; Kaymak, 2016, s. 229; Yıldırım, 2012, s. 212; Yıldırım, 2021, s. 312 vd.).

Limited Şirketlerde, tıpkı anonim şirketlerde olduğu gibi ortaklarının şirket borçları nedeniyle sorumluluğu bulunmamakta, sorumluluk taahhüt edilen sermaye miktarı kadardır. Limited şirketlerde de memurların ortak olmaları yasak değildir. Limited şirketler açısından memurlara getirilen yasak sadece müdürlük bağlamındadır (Gözler, 2007, s. 632; Gözler ve Kaplan, 2021, s. 588; Yıldırım, 2021, s. 312 vd.). Devlet Personel Başkanlığı da aynı minvalde karar vermiş, şirketi temsil etmeme şartı ile memurların limited şirketlere ortak olmalarının yasak olmadığını mütalaa etmiştir (DPB, 22.07.2011). Doktrindeki görüş de aynı doğrultuda olup, memurların limited şirketlerle olan ilişkisini ortaklık anlamında sınırlandırmış, memurların yönetim ve denetimde görev almamak şartıyla ister kurucu ortak isterse sonradan ortak olabilecekleri belirtilmiştir (Akgüner ve Berk, 2017, s. 644; Sancakdar, 2012, s. 442, Yıldırım, 2021, s. 312 vd.).

Memurların adi şirketlere ortaklığı açısından durum tam aksi yöndedir. 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda hüküm bulan adi şirketlerde ortaklık adi ortaklık sözleşmesine göre oluşturulmaktadır. Aksi kararlaştırılmamış ise adi şirket ortaklığında her ortak kazanç ve kayıplarda, üçüncü kişilere karşı sorumluluklarda müteselsilen sorumludur. Bu nedenle her ortak ayrı ayrı tacir sayılır ve memurların adi şirketlere ortak olmaları DMK'daki hüküm çerçevesinde yasaktır (Akyılmaz vd., 2021, s. 694; Sancakdar, 2012, s. 441).

DMK'da yer alan yasaklama hükmünün Türk Ticaret Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan bu düzenlemeler çerçevesinde "ortaklık" açısından sorun teşkil etmediği, esas yasaklamanın bu ortaklıklar adına işlem yapma yetkisi ve ortaklığın faaliyetlerinde ortaya çıkan sorumluluk bağlamında ortaya çıkmaktadır. 657 sayılı

DMK'ya tabi olan bir memurun kolektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlere ortak olması ticaret yapma yasağına girmeyeceği, yasaklanan faaliyetin bu şirketlerde “yetkili” olması olduğu açıktır. Nitekim çalışmanın ilerleyen bölümlerinde yer verdiğimiz Devlet Personel Başkanlığı (DPB) görüşleri ile Danıştay kararları bunu destekler mahiyettedir.

2.2. Kooperatifler Kanunu Hükümleri Açısından

Kooperatifler değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklardır. Bu ortaklıklar, ortakların ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla korumak amacıyla gerçek veya tüzel kişiler tarafından kurulurlar ve tüzel kişiliğe sahiptir.

DMK'nın 28'nci maddesine göre memurlar, hem kalkınma, tüketim ve yapı kooperatiflerine üye olabilirler hem de bu kooperatiflerin yönetimlerinde veya denetimlerinde görev alabilirler. Bu kuruluşlarda ticaretin nihai bir amaç olmaması nedeniyle memurların tüketim, kalkınma ve yapı kooperatiflerinde görev almaları serbesttir (Çağlayan, 2021, s. 527; Gözübüyük ve Tan, 2013, s. 862; Kaymak, 2016, s. 229; Sancakdar, 2012, s. 385; Pınar, 2001, s. 359). Ancak, sayılan kooperatifler dışındaki kooperatiflerde ortak olmalarında sakınca olmamasına rağmen yönetim veya denetim kurulunda yer alamazlar (Akyılmaz vd., 2021, s.695; Güçlü, 2009, s. 359; Günday, 2011, s. 604; Sancakdar, 2012, s. 441).

Sermaye şirketlerinde olduğu gibi kooperatiflerde de yasaklamanın, ortaklık anlamında değil sorumluluk gerektiren yönetim veya denetim kurullarında görev almaları ile ilgili olduğu açıktır.

2.3. Dernek ve Vakıflar ve Bunların İktisadi İşletmeleri Açısından

Dernekler Kanunu'na göre derneklerin kuruluş amacı ticari kazanç sağlamak veya kazanç paylaşmak değildir. Ancak, dernekler kuruluş amaçlarına ulaşabilmek için bir takım maddi imkanlara muhtaçtır ve bunu temin etmek için de kazanç getirici faaliyette bulunabilirler. Bu bağlamda işletme kurabilirler, kurulmuş işletmelere ortak olabilirler.

Derneklerin veya vakıfların kurmuş oldukları bu iktisadi işletmeler TTK anlamında tacir sayılmaktadır. İktisadi İşletmeler kurumlar vergisine tabidir ve bilanço usulüne göre defter tutarlar.

Memurların derneklere üye olmaları veya yönetimlerinde yer almaları yasak değildir. DMK'nın 28'nci maddesi çerçevesinde tartışılan ise memurların dernek

faaliyetlerine katılıp katılmayacağı hususudur. Memurların, üyesi oldukları derneklerin faaliyetlerine katılmaları serbesttir (Şimsek, 2021, s. 180). Bu serbestiyet, panelist veya eğitici şeklinde seminer faaliyeti, konferans organizasyonu, kurs gibi şekillerde olabilir. Buradaki yasaklayıcılık faaliyetlerin ücret karşılığı olmasıdır (DPB, 08.01.2013). Ücret karşılığı yasaklanmasına rağmen faaliyet sebebiyle masrafların dernek tarafından karşılanabilmesi mümkündür (DPB, 08.01.2013).

2.4. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Açısından

5846 Fikir ve Sanat Eserleri Kanununa göre türü ne olursa olsun fikir ve sanat mahsulleri “eser”dir ve eserler sahibinin özelliğini taşır. Müzik, güzel sanatlar, edebiyat, sinema, ilim alanındaki ortaya çıkarılan ürünler eser sayılmaktadır ve eser sahibi yapacağı sözleşmeler ile mali haklarını kullanabilir.

Kanun çerçevesinde memurların eser çıkarmaları serbesttir. Buradaki sınırlandırıcı hüküm çıkarılan eserde gizli bilgilerin olmamasıdır (DPB, 16.10.2006). Memurlar eserlerini yayımlatabilirler ve bunun için sözleşme imzalayabilirler. Bu eserleri tanıtmak için bir takım faaliyetlerde bulunabilirler. Bu amaçla panel, seminer, konferans gibi etkinliklere eserin sahibi olarak katılabilirler (DPB, 08.01.2013). Eser sahibi olarak katılacağı bu tür faaliyetler DMK'nın 28'inci maddesine aykırılık teşkil etmediği için ticari kazanç faaliyeti olarak sayılamaz (Şimsek, 2021, s. 184).

Memurların bir gazetede veya bir dergide köşe yazarlığı yapması yasak değildir. Ancak bu faaliyetin hizmet akdine bağlı olmaması ve memurların uymak zorunda oldukları sorumluluklar ve yasaklara aykırı olmaması gerekir (DPB, 31.05.2012). Bunun dışında, yazılan yazıların herhangi bir kişi/zümre veya siyasi partinin yararını veya zararını hedef almaması gerekmektedir. Ayrıca yazılan yazı basına bilgi ve demec verme yaşağına aykırı olmamalıdır (DPB, 29.03.2010).

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu çerçevesinde yapılacak faaliyetlerin memurlara getirilen yasak kapsamında değerlendirilebilmesinin ön koşulları yapılacak faaliyet kapsamında sosyal güvenlik kurumu ile ilişkilendirilmesi ve dolayısıyla bir sözleşme ile işverene bağımlılık noktasında kendini göstermektedir. Bunun dışında bu faaliyetlerden elde edilen kazançlar ticari kazanç yaşağına girmemektedir (DPB, 07.01.2011).

2.5. “Ticari Kazanç” ve “Süreklilik” Kavramları Açısından

“Ticaret ve diğer kazanç getirici faaliyetlerde bulunma yasağı”nın ana nüvesi olan “ticari kazanç” kavramının ortaya konması, hangi faaliyetin ticari kazanç sayılacağı-
nın tespit edilmesi açısından önem arz etmektedir.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanuna göre 7 farklı “Gelir” unsuru vardır ve “ticari ka-
zanç”, bu 7 unsurdan birisidir. Kanuna göre, her türlü ticari ve sınai faaliyetlerden
doğan kazançlar ticari kazançtır. Bir kazancın ticari kazanç olup olmadığını tes-
piti Vergi Usul Kanunu hükümlerine veya basit usullere göre tespit edilmektedir.

Gelir vergisi kanununun tanımından da anlaşılacağı üzere memurun elde etmiş
olduğu her kazanç ticari kazanç kapsamında değildir. Bu bağlamda, öncelikle bir
kazancın “ticari kazanç” sayılabilmesi için faaliyetin ticari ve sınai faaliyet olması ol-
duğu muhakkaktır ve yukarıda sermaye şirketleri başlığı altında belirtildiği gibi bu
faaliyetin tacir veya esnaf faaliyeti olup olmaması ile bütünlük bir ilişki içindedir.

“Ticari kazanç kavramı” ile “süreklilik” kavramı birbirini tamamlar biçimde-
dir. Süreklilik kavramı ise kesintisizliği ifade etmektedir ve devamlılık kelimesi ile
birlikte kullanılmıştır. Vergi kanunlarında “ticari, sınai, muamele, faaliyet, iş” ve bu
kelimelerden türemi bileşik kelimeler tanımlanmamıştır (Batı, 2012; Karadağ ve
Yakar, 2018, s. 372-401).

Devamlılık kelimesi ticari kazancın belirleyicisi olarak önem kazanmaktadır.
Bu konuda Danıştay 9. Dairesi (Danıştay, 09.02.2005); bir gelirin ticari kazanç
olabilmesi için öncelikle organize olmuş ticari bir işletmenin var olması gerektiğini,
alım ve satımların birden daha fazla olmasının onun devamlı olduğuna delil olma-
yacağını ve böylelikle de ticari bir organizasyonun var olduğuna ispat olmayacağını
vurgulamıştır.

Benzer şekilde Danıştay 4. Dairesi, ticari bir faaliyet sayabilmenin en önemli
şartlarının alım ve satımlarda devamlılık ve sürekliliğin bulunmasının gerekli ol-
duğunu ve bu faaliyetin kazanç elde etme gayesini taşımasının zorunlu olduğunu
belirtmiştir (Batı, 2012).

Danıştay kararlarından anlaşılacağı üzere, ticari kazancın TTK çerçevesinde
anlam kazanabilmesi için faaliyetin sürekli olması ve kazanç gayesinin birlikte ol-
masıyla mümkündür (Karadağ ve Yakar, 2018, s. 397).

3. DANIŞTAY KARARLARI VE DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞI MÜTALAALARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRME

3.1. Danıştay Kararları Açısından Değerlendirme

“Ticaret ve diğer kazanç getirici faaliyetlerde bulunma yasağı” çerçevesinde memurlar hakkında verilmiş bulunan disiplin cezaları yargıya taşınmış, verilen disiplin cezalarının hukuki uyarlılığı olmadığı pek çok Danıştay kararında karara bağlanmış, aksi şekilde verilen yerel mahkeme kararlarını bozmuştur.

Danıştay 1’inci Dairesi; anonim şirketlerde kurucu ortak olmanın ticari kazanç yasağı kapsamına girmediğini, TTK anlamındaki kurucu üye sıfatının memuriyete engel bir sıfat olmadığını, memurların anonim şirketlerde yönetsel görev almaları halinde ticaret yasağı kapsamına gireceklerini vurgulamıştır (Uğurlu, 2008, s. 106).

Benzer şekilde Danıştay 12’nci Dairesi de hemen hemen aynı kararı vermiştir. Dairenin çeşitli tarihlerde vermiş olduğu kararlarda limited şirket ortağı olmanın ticaret yasağına girmediği, limited şirket ortaklığının ticaretle uğraşmak sayılmayacağı vurgulanmıştır. Kararlara göre, DMK’da limited şirketlere ortaklığı yasaklayan bir hüküm olmadığından buna dayanılarak disiplin cezası verilemez denilmiştir (Danıştay, 28.04.2003, 23.03.2011).

Bunun dışında Danıştay’ın kazanç getirici faaliyette bulunmaya ilişkin kararları da bulunmaktadır. Nitekim 12’nci Daire 21.03.1995 tarih ve E. 1995/275 K. 1995/345 sayılı kararında; Memurun arıcılık faaliyetinden elde etmiş olduğu gelirlerin DMK’da memurlara yasaklanan faaliyetler kapsamına girmediğinin açık olduğunu belirterek idare mahkemesinin kararını bozmuştur (Danıştay, 21.03.1995).

Aynı şekilde 10’uncu Daire, memurun ücretsiz izinli olduğu dönemde işlettiği kır lokantasından elde ettiği kazancın yasak kapsamında olmadığını, bu faaliyetin tacir veya esnaf faaliyeti sayılmayacağını ve bu eylemin süreklilik taşımayan bir faaliyet olduğunu belirtmiştir (Danıştay, 27.02.1989).

Devlet memurlarının kanuni temsilci sıfatını taşımadıkları sürece limited şirket ortağı olabilecekleri 12. Dairenin 27.10.2015 tarihli ve E.2012/1749, K.2012/5577 sayılı kararında güçlü biçimde vurgulanmıştır (Danıştay, 27.10.2015).

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, ticari yapma ve gelir getirici faaliyette bulunmanın memurlara kanunla yasaklanmasına rağmen yasaklanmayan diğer gelir getirici faaliyetlerle iştigal etmenin mümkün olduğuna karar vermiştir (Danıştay, 08.10.2020)

Yukardaki Kararların içeriklerinden farklı olacak şekilde ancak yine kazanç getirici faaliyetlere yönelik olarak 12. Daire 23.05.2019 tarihli E.2016/590, K. 2019/3983 sayılı kararında, radyo programı hazırlanması esnasında memurun elde ettiği gelirlerin ticari kazanç olduğu şeklindeki idarenin kararının hukuka uygun olmadığı, zira bu faaliyetin kazanç getirme niteliğine nazaran sosyal ve kültürel yönü daha ağır basan bir faaliyet ve söz konusu faaliyeti nedeniyle emeğinin karşılığı olarak kendisine ödenen cüzi miktardaki ücret olduğu, ayrıca aynı eylemin kişinin mesaisine riayet etmemesine ya da işini aksatmasına neden olacak türde bir faaliyet olmadığı, herhangi bir sözleşme ile işverene bağlı olarak çalışma ya da sosyal güvenlik kuruluşlarından biri ile ilişkilendirilme durumunun da söz konusu olmaması olmadığına karar vermiştir (Danıştay, 23.05.2019).

Danıştay kararlarına bakıldığında, memurların faaliyetlerinin ticari yapma ve diğer kazanç getirici faaliyet yapma yasağı kapsamına girebilmesi için; yapılan faaliyetin sürekli olması, sermaye şirketlerinde yönetsel faaliyet olması, sözleşmesel bağımlılık arzemesi, sosyal güvenlik kurumu ile ilişkilendirilmesi gerekmektedir. Danıştay, bunların dışındaki tüm faaliyetleri isabetli olarak bu yasağın kapsamından ayırmıştır.

3.2. Devlet Personel Başkanlığı Mütalaaları Açısından Değerlendirme

17 Aralık 1960 tarihinde 160 sayılı Kanunla “Devlet Personel Dairesi” olarak kurulan Devlet Personel Başkanlığı, 8 Haziran 1984 tarih ve 217 sayılı KHK ile Başbakanlığa bağlanmıştır. Ancak, 8 Temmuz 2011 tarih ve 27988 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “Kuruluşların Bağlı Ve İlgili Oldukları Bakanlıkların Değiştirilmesi İle İlgili İşlem” ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’na bağlanmış, 9 Temmuz 2018 tarihinde yayımlanan 703 sayılı “Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”nin geçici 3’üncü maddesi gereğince ilga edilerek, Başkanlık birimleri, personeli, görev ve yetkileriyle birlikte bir bütün halinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına (mülga Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı) devredilmiştir.

Kapatılmadan önce, gerek kamu kurumları gerekse kamu personelinin mevzuat uygulamalarından kaynaklanan sorunların çözümü noktasında kaynak görevi gören Devlet Personel Başkanlığı, bu sorunlara verdiği mütalaalar ile oldukça önemli katkılar sunmasının yanı sıra verdiği mütalaaları web sitesinde yayımlamak suretiyle benzer konularda görüş sorulmasını da engelliyordu. Yine bu mütalaalar, kamu personeli konusunda yapılmış olunan akademik çalışmalarda da başvuru kaynağı olması açısından önemli bir yere sahip idi.

Memur faaliyetlerinin hangilerinin DMK 28'inci maddesi kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği konusunda Devlet Personel Başkanlığının birçok mütalası bulunmaktadır.

01.01.1998 tarihli görüşünde (DPB, 1998); ticaret şirketlerinin tüzel kişi tacir olduğu ve böylelikle limited şirketin kendisinin tacir kabul edildiği, bu bağlamda yöneticilerinin ve ortaklarının tacir sayılmasının mümkün olmadığı, memurların yönetici veya denetici olmamak kaydıyla bu şirketlerin ortağı olabileceği vurgulanmıştır. Benzer görüşü 12.02.2014 tarihli ve 506 sayılı (DPB, 12.02.2014) ve 22.07.2011 tarihli ve 15035 sayılı görüşünde de (DPB, 22.07.2011) tekrarlamıştır. Bu görüşlerde, memurların anonim veya limited şirket sözleşmelerinde şirketi temsil etmemek veya yönetmemek kaydıyla ortak olabileceği değerlendirmiştir.

Ortaklık bağlamında memurların menkul kıymetler borsasında işlem gören şirketlerin hisse senetlerini alıp satmasını da aynı kategoride değerlendirmiştir. Memurların şirketler pay sahibi olmalarına yasal bir engel bulunmadığı, dolayısıyla hisse senedi alım satımı yapabileceği mütalaa edilmiştir (DPB, 02.01.2014)

Devlet Personel Başkanlığı konu hakkındaki en detaylı görüşünü 08/01/2013 ve 19348 sayılı görüşünde (DPB, 08.01.2013) vermiştir. Unvanları farklı Devlet memurlarının mesai içi, dışı, hafta sonu, resmi tatil gibi herhangi bir zamanda şirketlerin, vakıfların veya derneklerin ve bunların iktisadi işletmelerinin düzenlemiş oldukları eğitimlere, projelere, seminerlere, konferanslara ve benzeri faaliyetlere eğitici, sunucu, danışman gibi sıfatlar yüklenerek katılıp katılmayacağı ve karşılığında bedel alıp almayacağı hakkında vermiş olduğu görüşünde konuyu Türk Ticaret Kanunu, Dernekler Kanunu, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümlerini yorumlayarak cevaplandırmıştır.

Vermiş olduğu bu görüşe göre memurlar;

Memurların, "özel kanunlarda belirtilen görevler"i yapmaları ve bu çerçevede gelir elde etmeleri mümkündür. Bu faaliyet mesai saatleri dışında olabileceği gibi kurum izni ile mesai saati içinde de olabilir.

“özel öğretim kurumlarında” ders verebilirler alabilirler.

Eserlerini yayımlatabilirler ve bunun için sözleşme imzalayabilirler. Bu bağlamda eserlerini tanıtım için konferans, panel veya seminer gibi tanıtım organizasyonlarına katılabilirler.

Dernek veya vakıflara üye olabilirler ve bunların yönetimlerinde görev alabilirler. Bu derneklerin düzenlemiş oldukları faaliyetlere eğitici veya panelist olarak katılabilirler. Dernek veya vakıfların ticari işletmelerinde yönetici olamazlar.

Memurlar, gelir getirici faaliyet sayıldığı için damızlık küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapamazlar, damızlık koyun keçi yetiştiricileri birliklerine üye olamazlar, buralarda yönetici veya denetici olamazlar (DPB, 23.11.2016).

Benzer şekilde memurlar, basit usulde vergilendirilen ticari taksi işletmeciliği yapamaz, bu bağlamda taksi plakası kirası elde edemez (DPB, 26.12.2016).

DPB bir başka görüşünde ise kimya mühendisi unvanına sahip bir memurun kendi kendine serbest bir biçimde veya istisna veya vekalet sözleşmesiyle mesleğini “serbest” olarak icra edebileceğini belirtmiştir. Burada da hizmet sözleşmesine dayalı olmama koşulu getirmiştir (DPB, 17.03.2017)

Memurlara getirilen özel eğitim kurumlarında çalışmama yasağının istisnası özel kanunlarda belirtilen görevlerdir. DPB, özel kanun niteliğindeki 5580 sayılı Özel Eğitim Kurumları Kanunu ile buna istisna getirildiğini belirtmiş (DPB, 05.01.2012). Resmi okullarda haftada en fazla on saat olmak kaydıyla ders verebileceğini mütalaa etmiştir (DPB, 27.06.2008, DPB, 24.07.2015)

Memurların köşe yazarlığı yapması veya kitap yazması ve karşılığında telif ücreti kazanması faaliyetinin DMK'nın 28'nci maddesi bağlamında yasak olup olmadığı konusunda da Devlet Personel Başkanlığının birçok mütalaası bulunmaktadır. Mütalalara göre, memurların meydana getirdikleri eser faaliyetleri ticari kazanç yasağına aykırılık teşkil etmez (DPB, 16.10.2006). Herhangi bir gazete veya dergide köşe yazarlığı yapmasını da aynı şekilde değerlendirerek, buradaki sınırlamanın hizmet sözleşmesine bağlı olmama (DPB, 31.05.2012) veya bir siyasi parti ve zümre yararını veya zararını hedef almama (DPB, 29.03.2010, DPB, 31.05.2012) şartı olduğu belirtilmiştir. Memur, yazdığı eserlerde ismi ile birlikte kariyer unvanını da kullanabilir (DPB, 05.02.2007)

Memurların tiyatro gibi sanatsal faaliyetlerde rol alması ve buradan gelir elde etmesi DMK'nın 28'nci maddesi kapsamına girmemekte ve buralardan elde edilen kazanç getirici faaliyet olarak sayılmamaktadır. Nitekim bir görüşünde (DPB,

26.09.2013), memurun bir tiyatro oyununda rol almasının mümkün olduğunu, bu sanatsal faaliyetin telif hakları kapsamında ele alınması gerektiğini mütalaa etmiş, söz konusu faaliyet yerine getirilirken işverenle sözleşmesel bağlılık olmaması ve sosyal güvenlik kurumu ile ilişkilendirilmemesi halinde mümkün olabileceği ve ayrıca bu faaliyetin mesai saatleri dışında yerine getirilmesi ve bu faaliyetten ticari bir kazanç elde edilmemesi gerektiğini belirtmiştir.

Faaliyet zamanının mesai dışı olması gerektiği, telif ödemesi dışı kazanç elde edilmemesi, işverene bağımlı olmama ve sosyal güvenlik kurumu ile ilişkilendirilmeme şeklinde Devlet Personel Başkanlığı mütalaaalarına hakim olan ilkesel cümleler hemen hemen tüm görüşlere yansımıştır.

Örneğin, müzik öğretmeni olan memurun bir şirket bünyesinde albüm yapma, kliplerde oynama, tv ve radyo programlarına konuk olma ve benzer etkinliklere katılmasının mümkün olduğuna dair görüşünde (DPB, 21.01.2014), memurların sanatsal faaliyetlerde veya sportif bir aktivite de veya bir reklam filminde yer alıp almayacağı konusunda verdiği görüşünde (DPB, 24.01.2014), milletvekillerin katılımcı olarak yer aldığı bir radyo programını sunan memura ilişkin vermiş olduğu görüşünde (DPB, 23.01.2014), televizyonda yapılacak bir programdaki moderatörlük hakkındaki görüşünde (10.01.2017), figüranlık yapıp yapamayacağı konusunda (DPB, 07.09.2016) memurun yağlı güreşlerde cazgırlık yapıp yapmayacağı konusunda vermiş olduğu sayılı görüşünde (DPB, 04.07.2011) ve spor karşılaşmalarında hakem olarak görev yapabileceği yönündeki görüşünde (DPB, 10.01.2013) yukardaki hakim cümleler görüşlere yansımıştır.

Tıpkı Danıştay kararlarındaki isabetli görüşlerde olduğu gibi Devlet Personel Başkanlığı da isabetli olarak ve bu yasak kapsamında yapılan uygulamalarda temel kaynak olarak kullanılacak şekilde, yapılan faaliyetleri temel memur hukukunun yanı sıra Türk Ticaret Kanunu, Türk Borçlar Kanunu, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümleri çerçevesinde ele almıştır.

4. SONUÇ

DMK'nın 125'inci maddesinde tanımlanan "Ticaret yapmak veya Devlet memurlarına yasaklanan diğer kazanç getirici faaliyetlerde bulunmak" yasağının dayanağı olan Devlet Memurları Kanunu'nun 28'nci maddesindeki hükme göre memurların faaliyetlerinin bu yasak kapsamına girmesi için;

- Faaliyetin Türk Ticaret Kanunu kapsamında tacirlik veya esnaflık faaliyeti olması,

- Ticari Temsilci veya ticari vekil olmaları,
- Kollektif şirketlerde ortak veya Komandit şirketlerde komandite ortak olmaları,

Ticarethanelerde veya sanayi müesseselerinde görev almaları ve ofis veya büro gibi yerler açmaları,

Gerçek kişilere, özel hukuk tüzel kişilerine veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına ait herhangi bir iş yerinde veya vakıf yükseköğretim kurumlarında çalışmaları gerekmektedir.

Sayılanlar dışında hiçbir faaliyet yasak kapsamına girmemektedir. Nitekim Gelir Vergisi Kanunu'nda sayılan gelir unsurları arasında yer alan ticari kazanç kavramına göre nelerin ticari kazanç sayılacağı belirlenmiştir. Memurlar için getirilen yasaklamalar ticari kazançlarla sınırlıdır.

Kanunun 28'inci maddesindeki hüküm çok ve açık net olmasına rağmen uygulamada memur aleyhine olacak biçimde yanlış yorumlanmaktadır. Madde metninde yasak kabul edilen faaliyetler geniş olarak yorumlanarak memurun maaşı haricinde elde etmiş olduğu tüm kazançlar bu madde çerçevesinde değerlendirilerek memur soruşturmalarında memurlar aleyhine kararlar verilebilmektedir.

Memura getirilen ticaret yapma ve kazanç getirici faaliyet yapma yasağındaki ticaret yapmanın ne anlama geldiği, sermaye şirketlerine ortak olmak ile sermaye şirketlerinde yetkili olarak görev almak arasındaki farkların ne olduğu, memurun görevi dışında elde etmiş olduğu edinimlerin kazanç getirici faaliyet olup olmadığı ve hangilerinin ticari kazanç olarak kabul edilebileceğinin tespitini dikkatli bir şekilde ortaya koymak ve yorumlamak gerekmektedir.

Kanunlarca açık bir şekilde yasaklanmamış olması kaydıyla ticari kazanç dışındaki diğer kazançları da serbestçe elde edebilirler.

Bir faaliyetin ticari kazanç sayılmasındaki en büyük kriter söz konusu faaliyeti yürüten kişinin TTK kapsamında alacağı "tacir" sıfatıdır. Bu bağlamda, ticari faaliyetin yürütülmesine karar verici pozisyonu dışındaki her türlü faaliyet yasak kapsamında dışındadır. Memurlar yönetici veya denetici olmamak kaydıyla her şekilde anonim veya limited şirketi ortağı olabilirler. Burada DMK'nın yasakladığı durum şirket işlerinin temsil veya vekil olarak yürütülmemesidir.

Dolayısıyla elde edilen herhangi bir gelirin veya buna yönelik eylemin DMK 28'inci maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için, yasak sayılan faaliyetler

kapsamında olması gerektiği çok sarih olmasına ve bu çerçevedeki Danıştay Kararları ve Devlet Personel Başkanlığının görüşlerinin vurgulayıcılığı ve açıklığı ortadadır.

Diğer kazanç getirici faaliyetler kavramının da iyi yorumlanması gerekmektedir. Zira memurun aylık ücret geliri dışında gelir elde ettiği pek çok faaliyet telif hakları kapsamında ele alınmasına rağmen bu faaliyetler yasak kapsamında yanlış bir şekilde değerlendirilmektedir.

Yargı kararları ve Devlet Personel Başkanlığı mütalaalarından da anlaşılacağı üzere makale, kitap yahut program karşılığında telif ücreti almak bu yasak kapsamına girmemektedir. Devlet Memurları Kanunundaki yasak memurun hizmet akdi ile birinin yanında çalışmamasını ve bu bağlılıkla ücret almamasını kapsamaktadır. Kanundaki hükme göre; memurun bir işe girip çalışması yahut da vergi mükellefi olacak şekilde (veya vergiden muaf da olsa) kendi işyerini açması yasaktır ancak yeteneği olan bir memurun telif ücreti karşılığı gelir elde etmesi mümkündür.

İşin niteliğinin bağımlı bir çalışmaya dönüşmemesi bir iş akdi olmaması kaydıyla bunu bir kez yapması ya da belirli periyotlarda (günlük, haftalık vs.) yapması arasında da hukuken bir fark bulunmamaktadır. Memurun telif ücreti gerektiren işi yaparken hukuki olarak bir bağımlılığın oluşmamasının gerekmekte olup, telif ücreti alınan işin sürekli olabilecektir.

Danıştay kararları ve Devlet personel Başkanlığının görüşlerinden de anlaşılacağı üzere;

- Faaliyetin mesai saatleri içerisinde olmaması,
- Bu faaliyetten elde edilen gelirin 5846 sayılı Kanun kapsamında olması ve onun dışında herhangi bir ticari kazanç elde edilmemesi,
- Başka bir işverene sözleşme ile bağımlılık olmaması ve sosyal güvenlik kuruluşları ile ilgisinin olmaması

Gerekmektedir.

Örneğin memurun bir dergiye her ay, bir gazeteye haftada üç gün makale yazması ve bunun sürekli olması telif ücreti niteliğini değiştirmemektedir. Radyoda her hafta program yapan bir memurun, bu programı telif ücreti karşılığında yapıyor ise gelir getirici iş yasağına girmeyecektir. Ne zaman ki memur söz konusu radyoda işverenin emir ve talimatları altında "iş akdi" ile çalışır hale gelir ise bu durum 657 sayılı Kanun kapsamındaki yasağı gerektirir.

Öte yandan, bir devlet memurunun yazmış olduğu bir kitabı bir şirkete yayımlatıp, şirket tarafından kitaplarının satılması ve memura telif ücretini ödemesi ile bir şirketin bir organizasyon düzenleyip konuşmacı olarak çağırıldığı devlet memuruna telif ücreti ödemesi arasında faaliyetin niteliği anlamında en ufak bir farklılık bulunmamaktadır.

Yönetim ve denetim kurulları dışında her şekilde anonim şirket ortağı, ticari temsilci veya ticari vekil haricinde limited şirket ortağı olabilen yani ticari kazanç sağlamayı hedeflemiş şirketlerde ortak olarak gelir elde edebilen devlet memurlarının bu faaliyetlerinin DMK'nın 28'nci maddesi çerçevesinde değerlendirilerek, seminer, konferans, panel ve eğitim gibi yapmış olduğu faaliyetler sonucu 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu çerçevesinde kendisine ödenilen telif ücretlerini kazanç getirici faaliyet olarak kabul edip DMK'nın 28'nci maddesine aykırı olduğunu değerlendirmek ölçülü ve hakkaniyetli bir değerlendirme değildir.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarına aittir.

Yazar Katkıları: Süleyman Ruhi Aydemir, çalışmanın tamamında tek başına katkı sunmuştur.

Çıkar Beyanı: Yazar ya da herhangi bir kurum/kuruluş arasında çıkar çatışması yoktur.

Ethics Statement: The author declares that the ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In the event of a contrary situation, the Journal of Public Administration and Policy has no responsibility and all responsibility belongs to the author of the study.

Author Contributions: Süleyman Ruhi Aydemir has contributed to all parts and stages of the study.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest among the author and/or any institution.

KAYNAKÇA

- Akyılmaz, B., Sezginer, M. ve Kaya, C. (2021). *Türk İdare Hukuku*. Ankara: Savaş Yayıncılık.
- Akgüner, T. ve Berk, K. (2017). *İdare Hukuku*. İstanbul: DR Yayınları.
- Atay, E. E. (2021). *İdare Hukuku*, Ankara: Turhan Kitabevi.
- Balta, T. B. (1970). *İdare Hukuku 1*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi
- Batı, M (2012). "Gelir Vergisi Kanununda "Devamlılık" Kavramının İdari Ve Yargı Kararları Işığında İrdelemesi". Erişim adresi: <http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/muratbatı/001/>
- Çağlayan, R. (2021). *İdare Hukuku Dersleri*. (9. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Danıştay (1989). 10.Daire. 27.02.1989 tarih ve E.1988/2094, K.1989/414 sayılı karar. Erişim adresi: <http://emsal.danistay.uyap.gov.tr/BilgiBankasiIstemciWeb/GelismisDokumanAraServlet>
- Danıştay (1995). 10. Daire. 21.3.1995 tarihli E.1995/275, K.1995/345 sayılı karar. Erişim adresi: <http://emsal.danistay.uyap.gov.tr/BilgiBankasiIstemciWeb/GelismisDokumanAraServlet>
- Danıştay (2003). 12. Daire. 28.04.2003 tarihli E.2002/3538, K.2003/1197 Sayılı kararı. Erişim adresi: <http://emsal.danistay.uyap.gov.tr/BilgiBankasiIstemciWeb/GelismisDokumanAraServlet>
- Danıştay (2005). 9. Daire. 09.02.2005 tarihli E.2003/1414, K.2005/226 sayılı kararı. Erişim adresi: <http://emsal.danistay.uyap.gov.tr/BilgiBankasiIstemciWeb/GelismisDokumanAraServlet>
- Danıştay (2011). 12. Daire.23.03.2011 tarihli ve E.2008/7433, K.2011/1316 sayılı. Erişim adresi: <http://emsal.danistay.uyap.gov.tr/BilgiBankasiIstemciWeb/GelismisDokumanAraServlet>
- Danıştay (2015). 12. Daire.27.10.2015 tarihli ve E.2012/1749, K.2012/5577 sayılı kararı. Erişim adresi: <http://emsal.danistay.uyap.gov.tr/BilgiBankasiIstemciWeb/GelismisDokumanAraServlet>
- Danıştay (2019). 12. Daire.23.05.2019 tarihli E.2016/590, K. 2019/3983 sayılı kararı. Erişim adresi: <http://emsal.danistay.uyap.gov.tr/BilgiBankasiIstemciWeb/GelismisDokumanAraServlet>

- Danıştay (2020). İdari Dava Daireleri Kurulu. 08.10.2020 tarihli E. 2019/3419, K.2020/1767. Erişim adresi: <http://emsal.danistay.uyap.gov.tr/BilgiBankasiIstemciWeb/GelismisDokumanAraServlet>
- DPB (1998). Devlet Personel Başkanlığı.01.01.1998 tarihli görüş. Erişim adresi: <http://personel.kilis.edu.tr/sayfa/423108/gorusler>
- DPB (2006). Devlet Personel Başkanlığı.16.10.2006 tarihli 20104 sayılı görüşü. Erişim adresi: <http://personel.kilis.edu.tr/sayfa/423108/gorusler>
- DPB (2007). Devlet Personel Başkanlığı.05.02.2007 tarihli 1855 sayılı görüşü. Erişim adresi: <http://personel.kilis.edu.tr/sayfa/423108/gorusler>
- DPB (2008). Devlet Personel Başkanlığı.27.06.2008 tarihli 11440 sayılı görüşü. Erişim adresi: <http://personel.kilis.edu.tr/sayfa/423108/gorusler>
- DPB (2010). Devlet Personel Başkanlığı.29.03.2010 tarihli 5574 sayılı görüşü. Erişim adresi: <https://pdb.samsun.edu.tr/dpb/>
- DPB (2011). Devlet Personel Başkanlığı.07.01.2011 tarihli ve 26565 sayılı görüşü. Erişim adresi: <https://pdb.samsun.edu.tr/dpb/>
- DPB (2011).Devlet Personel Başkanlığı.04.07.2011 tarihli ve 12566 sayılı görüşü. Erişim adresi: <http://personel.kilis.edu.tr/sayfa/423108/gorusler>
- DPB (2011).Devlet Personel Başkanlığı.22.07.2011 tarihli ve 15035 sayılı görüşü. Erişim adresi: <http://personel.kilis.edu.tr/sayfa/423108/gorusler>
- DPB (2012).Devlet Personel Başkanlığı.05.01.2012 tarihli 24471 sayılı görüşü. Erişim adresi: <https://pdb.samsun.edu.tr/dpb/>
- DPB (2012).Devlet Personel Başkanlığı.31.05.2012 tarihli 8276 sayılı görüşü. Erişim adresi: <https://pdb.samsun.edu.tr/dpb/>
- DPB (2013). Devlet Personel Başkanlığı.08.01.2013 tarihli 19348 sayılı görüşü. Erişim adresi: <https://pdb.samsun.edu.tr/dpb/>
- DPB (2013). Devlet Personel Başkanlığı.10.01.2013 tarihli ve 20125 sayılı görüşü. Erişim adresi: <http://personel.kilis.edu.tr/sayfa/423108/gorusler>
- DPB (2014). Devlet Personel Başkanlığı. 02.01.2014 tarihli ve 24719 sayılı görüşü. Erişim adresi: <http://personel.kilis.edu.tr/sayfa/423108/gorusler>
- DPB (2014). Devlet Personel Başkanlığı.21.01.2014 tarihli ve 23850 sayılı görüşü. Erişim adresi: <http://personel.kilis.edu.tr/sayfa/423108/gorusler>

- DPB (2014). Devlet Personel Başkanlığı.23.01.2014 tarihli ve 197 sayılı görüşü. Erişim adresi: <http://personel.kilis.edu.tr/sayfa/423108/gorusler>
- DPB (2014). Devlet Personel Başkanlığı. 24.01.2014 tarihli 17228 sayılı görüşü. Erişim adresi: <https://pdb.samsun.edu.tr/dpb/>
- DPB (2014). Devlet Personel Başkanlığı.12.02.2014 tarihli ve 506 sayılı görüşü. Erişim adresi: <http://personel.kilis.edu.tr/sayfa/423108/gorusler>
- DPB (2015). Devlet Personel Başkanlığı.24.07.2015 tarihli 4983 sayılı görüşü. Erişim adresi: <http://personel.kilis.edu.tr/sayfa/423108/gorusler>
- DPB (2016). Devlet Personel Başkanlığı.07.09.2016 tarihli 5388 sayılı görüşü. Erişim adresi: <http://personel.kilis.edu.tr/sayfa/423108/gorusler>
- DPB (2016). Devlet Personel Başkanlığı.23.11.2016 tarihli 6837 sayılı görüşü. Erişim adresi: <http://personel.kilis.edu.tr/sayfa/423108/gorusler>
- DPB (2016). Devlet Personel Başkanlığı.26.12.2016 tarihli 7549 sayılı görüşü. Erişim adresi: <http://personel.kilis.edu.tr/sayfa/423108/gorusler>
- DPB (2017). Devlet Personel Başkanlığı.10.01.2017 tarihli 146 sayılı görüşü. Erişim adresi: <http://personel.kilis.edu.tr/sayfa/423108/gorusler>
- DPB (2017). Devlet Personel Başkanlığı.17.03.2017 tarihli 1652 sayılı görüşü. Erişim adresi: <http://personel.kilis.edu.tr/sayfa/423108/gorusler>
- Giritli,İ., Bilgen,P., Akgüner, T. ve Berk, K. (2015). *İdare Hukuku* (7.baskı). İstanbul: Der Yayınları
- Gözler, K. (2007). *İdare Hukuku Dersleri*. Bursa: Ekin Kitabevi
- Gözler, K. ve Kaplan, G. (2021). *İdare Hukuku Dersleri*. (23.baskı). Bursa: Ekin Kitabevi
- Gözübüyük, Ş. ve Tan, T. (2013). *İdare Hukuku Genel Esaslar*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Gözübüyük, Ş. ve Tan, T. (2021), *İdare Hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Güçlü, Y. (2009). *Devlet Memurunun El Kitabı Devlet Memurlarının Hak ve Yükümlülükleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Günday, M. (2011), *İdare Hukuku* (10.Baskı). Ankara: İmaj Yayınevi
- Karadağ, N. ve Yakar, S. (2018). Ticari Kazancın Belirleyicisi Olarak “Devamlılık: Türk Ticaret Kanunu ve Gelir Vergisi Kanunu Çerçevesinde Bir Değerlendirme. *Maliye Dergisi*. 174, 372-401.

- Kardoğan, N., Kahramanoğlu, S. ve Ünver, M. (2014). *Açıklamalı 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu*. Ankara: Kitapseç Yayıncılık.
- Kaymak, Ü. (Ed.) (2016). *İdare Hukuku Notları*. Kocaeli: Kuram Kitap
- Memiş, E. (2014). *Genel İdare Hukuku*. İstanbul: Filiz Yayınevi
- Onar, S. S. (1942). *İdare Hukuku Cilt 1*. İstanbul: Arkadaş Matbaası.
- Pınar, İ. (2001). *Devlet Memurları Kanunu Şerhi ve İlgili Mevzuat*. Ankara:Seçkin Yayıncılık.
- Sancakdar, O. (2012). *İdare Hukuku Teorik Çalışma Kitabı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Şimşek, A., (2021). *Memur Özlük Rehberi*, Ankara: Yerel Yönetimler Yayıncılık.
- Tan, T. (2013). *İdare Hukuku*. (2.baskı). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Tan, T. ve Bayazıt, B.(2021). *İdare Hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Uğurlu, U. (2008). "*Devlet Memurları Şirket Ortağı Olabilir mi?*", Erişim adresi: https://vergiraporu.com.tr/upImage/org/2008-102-Devlet_Memurlari_Sirket_Ortagi_Olabilir_Mi-Ugur_Ugurlu%20.pdf
- Yerebasmaz, Y. (2011). 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 28. Maddesine Göre Memurların Ticaret ve Diğer Kazanç Getirici Faaliyetlerde Bulunma Yasağının Kapsamı ve Değerlendirilmesi. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 69(1-2), 1177-1198.
- Yıldırım, T. (Ed.). (2021). *İdare Hukuku*. (8. Baskı).İstanbul: Onikilevha Yayıncılık.
- Yıldırım, R. (2012). *İdare Hukuku Dersleri 1*. Konya: Mimoza Kitabevi.
- Zabunoğlu, Y. (2012). *İdare Hukuku Cilt 1*.Ankara: Yetkin Yayınevi.

KONFÜÇYANİZMİN TEMEL DEĞERLERİ ÜZERİNE BİR ANALİZ

An Analysis on the Basic Values of Confucianism

Barış SÜR*

Öz

Konfüçyüs felsefesinin otorite ve birey arasında uyum ve bütünlüğü sağlama gayreti, uyumlu toplum yaratma amacı Konfüçyanizmi bir inanışa ve aynı zamanda bir yönetim modeline dönüştürmüştür. Dolayısıyla bu yaygın görüş Konfüçyanizmi yeniden ele alma ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Yapılan araştırmalara göre Konfüçyüs, erdemli insan tasavvurunu yönetim anlayışıyla bütünleştirerek alternatif bir yönetimin oluşmasını sağlamıştır. O, yönetimin nasıl iyi olacağından çok, yöneticinin nasıl daha iyi olabileceği sorunsalıyla ilgilenmiştir. Çünkü ona göre yöneticinin iyi ahlaklı ve erdemli oluşu, yönetim anlayışının da iyi olmasını sağlayacaktır. Bu çalışmada alternatif kamu yönetimi alanındaki literatüre katkı sağlamak amacıyla Konfüçyanizm anlayışının temel ilkeleri ele alınmıştır. Çalışmada Konfüçyüs felsefesinin karakteristik özellikleri aktarılarak yönetim ilkeleriyle ilişkisi incelenmiştir. Doğu siyasi düşüncesinin belki de en bilinen düşünürü olan Konfüçyüs, yeni bir yönetim modelinin oluşmasında önemli rol oynamıştır. İyi ahlak ve erdemli insan temalarının ön plana çıktığı çalışmada bilinen yönetim modellerinin dışında birey-devlet ilişkisi temelli bir modelin geliştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Konfüçyüs, Konfüçyüs Felsefesi, Konfüçyanizm, Konfüçyüsçülük.

ABSTRACT

The effort of Confucian philosophy to harmonize authority with the individual and to create a harmonious society transformed Confucianism into a belief or even a model of administration. Therefore, this widespread view provoked to re-evaluate Confucianism. According to the research, Confucius ensured alternative management by integrating virtuous human thought with the management approach. He was concerned with the question of how the manager can be better, rather than how the management to be good. Because, according to him, the good moral and virtuous nature of the ruler will also be reflected in his management. Confucianism was discussed to contribute to the literature in the field of alternative public administration. In this study, the characteristic features of Confucian philosophy have been transferred, and its relationship with administration principles has been examined. Perhaps the best-known thinker of Eastern political thought, Confucius played a vital role in forming a new alternative public administration model. As a result of the study, it was concluded that an administration model based on the relationship between individual and state-developed outside the known managements.

Keywords: Confucius, Confucian Philosophy, Confucianism,

* Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, barissur@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-9051-3285

EXTENDED ABSTRACT

Research Problem: One of the most influential creeds of the Chinese civilization has been Confucian philosophy. The effort of Confucian philosophy to harmonize authority with the individual and to create a harmonious society transformed Confucianism into a belief or even a model of administration. Therefore, this widespread view provoked to re-evaluate Confucianism. The aim of this article is to analyse the role and the effect of Confucian philosophy on public management.

Research Question/s: This study is a compilation article that includes the basic principles of Confucius on management. Therefore, the research question of the article is: What are the basic principles of Confucius about management?

Literature Review: According to the research, Confucius ensured alternative management by integrating virtuous human thought with the management approach. He was concerned with the question of how the manager can be better, rather than how the management to be good. Because, according to him, the good moral and virtuous nature of the ruler will also be reflected in his management. According to literature, scriptures in Confucianism are the Five Classics and the Four Books. The Five Classics are: The Book of Changes, the Book of Historical Documents, the Book of Odes and Poetry, the Book of Rites and the Spring and Autumn Annals. The Four Books are: The Analects of Confucius, the Mencius, the Great Learning and the Doctrine of the Mean.

Methodology: In this study, Confucianism was discussed to contribute to the literature in the field of alternative public administration. The characteristic features of Confucian philosophy have been transferred, and its relationship with administration principles has been examined. This research includes Confucius's philosophy on public administration over five principles, which are being virtuous and dissolute, respecting rules, well behaving in any duty or position, being a role model child and being righteous.

Result and Conclusion: Perhaps the best-known thinker of Eastern political thought, Confucius played a vital role in forming a new alternative public administration model. As a result of the study, it was concluded that an administration model based on the relationship between individual and state-developed outside the known managements. As a result of the researches and studies prepared in line with the basic principles of Confucianism, it is recommended to researchers and academics to study in the fields of New Confucianism, which has attracted a lot of attention in recent years, and Political Confucianism, which is considered to be an important deficiency in the literature.

1. GİRİŞ

Doğu siyaset felsefesinde önemli düşünürlerin yer aldığı Çin, yaklaşık üç bin yıllık devlet geleneği ile siyasi ve idari düşünce sisteminde oldukça büyük bir paya sahiptir. Köklü bir uygarlık olan Çin, Konfüçyüs'ün liyakat eksenli ahlak öğretisine ve otoriteye saygıyı öğütleyen derin bir kültür ve siyaset geleneğine sahiptir (Sayın, 2019, s. 25). Kadim zamanlardan beri etkileşim içerisinde bulunan Çin ve Türk kültürleri de belirli alanlarda benzerlik göstermektedir. İyi ahlak ve erdem anlayışı bunun örneklerindedir. Rus bilgini Barthold "Turkestan" adlı eserinde Kutadgu Bilig üzerinde Çin kültürünün etkileri olduğunu söylemektedir (Arslan, 2012, s. 207). Aynı şekilde Kutadgu Bilig'in yazarı Yusuf Has Hacib'in de Konfüçyüs'ten etkilendiği bazı araştırma yazılarında sıkça iddia edilmektedir. Dolayısıyla Doğu siyasi düşüncesinde Çin kültürünün Batı ve Türk kültürleriyle etkileşim içerisinde olduğu kabul edilmektedir. Bu nedenle gerek kamu yönetiminde gerek diğer yönetim anlayışlarında alternatif bir yönetim modeli olarak giderek artan bir ilgiye sahip olan Konfüçyanizmin temel özelliklerini bir çalışmada toplama ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu nedenle çalışmada Konfüçyüs'ün öğrencileri tarafından derlenen sözleri ve konuşmalarının yer aldığı "Konuşmalar" adlı eser ile yine sonradan derlenen eserleri hakkında bilgi sahibi olmak sosyal bilimciler, akademisyenler ve araştırmacılar için büyük önem arz etmektedir.

Çin'in ilk öğretmeni kabul edilen Konfüçyüs¹'ün değerleri ve öğretileri Çin'de Komünist yönetim tarafından uzun süre yasaklanmasına rağmen günümüzde yeniden değer görmeye ve dünya çapında pek çok alanda araştırılmaya başlanmıştır. Yeni Konfüçyanizm olarak karşımıza çıkan bu akım bilim adamları, akademisyen ve araştırmacıların yanı sıra devlet adamları tarafından da büyük ilgi görmektedir. Ancak çalışmanın sınırlılığı nedeniyle başka bir araştırmaya konu olan Yeni Konfüçyanizm, bu çalışmanın kapsamı dışında tutulmuştur. Bununla birlikte kamu yönetimi, siyasal bilimler ve felsefe gibi alanlarda yeniden gündeme gelmeye başlayan Konfüçyanizm, temel değerleri üzerine bir inceleme gerekliliğini açığa çıkarmıştır. Konfüçyüs felsefesinde idareci eğitiminin temelini oluşturan beş klasik ve dört kitap yer almaktadır.

¹ MÖ 551-479 arasında yaşamış olan Konfüçyüs, kendi tabiriyle "eski bilgelerin özlü deyişlerini tekrarlayarak barış ve iyi idareye katkıda bulunan bir bilginidir. Asıl adı Çince K'ung Ch'iu olmasına karşın kendisine Chung Ni ünvanıyla hitap edilmiştir. Bilinen ismi Konfüçyüs "Üstad Kung" anlamına gelen K'ung Fu-tzu'nun Latincesidir (Güç, 2001a, s. 43). Gerek sosyal bilimlerde gerekse çalışma kapsamında Konfüçyüs'ü dindar bir düşünür olarak değil sosyal bir reformcu olarak değerlendirmek gerekir. MÖ 479'da 72 yaşında hayatını kaybeden Çinli bilge, Konuşmalar'da hayatını şu sözlerle özetlemiştir:

"15 yaşında kendimi öğrenmeye verdim,

30 yaşında istencime sahip olabildim,

40 yaşında kuşkulardan uzaklaştım,

50 yaşında 'göğün buyruğunu öğrendim',

60 yaşında sezîş yoluyla her şeyi kavradım,

70 yaşında doğru olan şeylere zarar vermeden yüreğimin isteklerini yerine getirebildim."

Tarihi Dokümanlar Kitabı, Şiirler Kitabı, Değişiklikler Kitabı, Ayınlar Kitabı ve İlkbahar ve Sonbahar Derlemeleri beş klasığı oluşturur. Dört kitap ise Konfüçyüs Konuşmaları (Lunyü), Mensiyüs'ün Kitabı, Büyük Bilgi ve Orta Yol Doktrini'dir. Çalışmada, bu eserler ve temel ilkeler üzerindeki yönetim anlayışından yola çıkılarak Konfüçyanizme dair başlıca bilgilere yer verilmesi amaçlanmıştır.

2. KONFÜÇYÜS VE YÖNETİM FELSEFESİ

Konfüçyüs'ün de temsilcilerinden biri olduğu Çin felsefesi, Batı felsefesinin aksine bilimsel bir odak noktası olmamıştır. Çinliler için felsefe insanlara birlikte yaşamayı öğretecek, bireyin devlete ve devletin bireye karşı olan sorumluluklarını belirleyecek bir anlayışı ifade etmektedir. Dolayısıyla Çin felsefesinin temelinde ahlak ve devlet temaları yer almaktadır (Arslan, 2012, s. 208). Konfüçyüs'ün insan özünde iyiyi araması ve bireyi devletle ilişkilendirmesi bu geleneğin önemli bir temsilcisi olduğunun göstergesidir. Konfüçyanizm de denen Konfüçyüs öğretilerini esas alan anlayışın yanı sıra Mohizm, Taoizm, Legalizm gibi öğretiler de MÖ 5. yüzyılda görülen ve temeli çok daha eski dönemlerdeki Çin kültürüne dayanan kavramlardır (Pekcan, 2017, s. 1128)

Konfüçyüs'ün fikirlerinin doğrudan dünya yaşamına yönelik olması bugün başta Çin olmak üzere Japonya, Kore, Tayvan, Tayland gibi uzak doğu ülkeleri ve dünya genelinde birçok ülkede Konfüçyüs'ün toplumsal yaşamda oldukça yaygın olmasını sağlamıştır (Kalkır, 2018, s. 98). Aynı zamanda sonradan derlenen eserlerinin yaygınlaşmasının yanı sıra yetiştirdiği binlerce öğrencinin çeşitli devlet kademelelerinde görev yapması onun öğretilerinin devlet yönetiminde ve iyi ahlaka erişmede kuşaktan kuşağa geçmesini sağlamıştır. Dolayısıyla Çin felsefesinin temelinde ahlak ve devlet felsefesi yer alır (Jung ve Grigoriadis, 2016). Konfüçyüs felsefesini de belirleyen bu iki kavram yönetim paydasında buluşarak karşımıza çıkmaktadır.

Konfüçyüs, ideal insanı aileye ve anne-babaya saygılı olan kişi olarak tanımlar. Devleti de bir aile ve hatta aile babası olarak ele alır. Öyle ki, kamu kuruluşlarında yapılan karşılaştırmalı bir analiz çalışmasına göre Konfüçyüsçü değerler nedeniyle otoriteye boyun eğme Doğu toplumunda Batı toplumuna karşı daha sık karşılaşılan bir durumdur (Chen ve Hsieh, 2017, s. 113). Dolayısıyla Konfüçyüs'ün ideal insanların olduğu ideal toplumu yaratma düşüncesi bugün Konfüçyanizm olarak tanımladığımız alternatif yönetim anlayışının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Çin kültürünü ve Doğu siyasi düşüncesini en iyi temsil eden düşünce akımlarından biri olan Konfüçyanizme geçmeden önce bu anlayışın temellerini oluşturan ve 2500 yıl geçmesine rağmen pek çok alanda hala etkisi görülen Konfüşyüs'e bir başlık açmak çalışmayı daha anlamlı kılacaktır.

2.1. Konfüçyüs

Konfüçyüs, ideal insanların olduğu ideal toplumu oluşturmayı amaçlamıştır. Yaşadığı dönemde Çin'in karmaşık yapısı ve hanedanlıkla halk arasındaki sorunlardan yola çıkarak Çin'e barış ve huzuru getirmenin yollarını aramıştır. Kendisinden önceki öğretilerin hükümdar ailesi ve devlet erkanı ile sınırlı kalması nedeniyle kendine has yöntemlerle halka özgü, her toplumsal sınıfa açık bir okul kurmuştur. Genç yaşında kurduğu okulda bireysel yöntemi benimsemiş ve kişiye özgü konularda özgür düşünce alanları sunarak öğrencilerini yetiştirmeye başlamıştır. İdeal topluma erişmek amacıyla seyahat etmeye ve gittiği yerlerde bu ilkeleri anlatmaya başlamıştır. Fakat beklediği ilgiyi görememesi nedeniyle şehrine geri dönmüş ve halka açık okulunda öğretilerini aktarmaya devam etmiştir. Tavsiye olarak nitelendirildiği görüşlerini öğrencilerine sözlü olarak aktaran büyük öğretmenin öğütleri ölümünden sonra öğrencileri tarafından kaleme alınmış ve sonra bu diyaloglar "Analects/Konuşmalar" olarak eser haline getirilmiştir (Rarick, 2008, s. 22). Bu eserden anlaşıldığı kadarıyla Konfüçyüs kamu liderlerini "iyi"ye göre yetiştirmeyi amaçlayan bir öğreti sunmuştur. Politik başarıya olan ilgisi nedeniyle özellikle genç öğrencilerini politikaya hazırlamıştır.

Ölümünden kısa süre sonra en büyük takipçisi Mensiyüs ve Hsün-Tzu başta olmak üzere diğer öğrencilerinin de etkisiyle adı hızla duyulmaya başlamıştır. Her zaman iyiyi, doğruyu, güzel ahlakı, erdemi işlemesi, görüşlerinin felsefeden çok bir din olarak algılanmasına yol açmıştır. Ahlaki ve politik etkileri sayesinde öğretileri kabul gördükçe Konfüçyüs'e bilge kişiliğinin dışında, kendisinin bu yönde hiçbir fikri olmadığı halde, dini bir lider ve hatta tanrı rolü atfedilmiştir. Bu inanıştan yola çıkarak Konfüçyanizm'in bugün bir Çin dini olduğunu söyleyen oldukça geniş bir kitle vardır. Ancak *Konuşmalar*'da yer alan ifadelerinden anlaşılacağı üzere 50 yaşında göğün buyruğunu öğrendiğini söylemesi, onun tanrısal bir iddiada bulunmadığını açıklamaktadır. Fakat Konfüçyüs öğretilerinin imparatorluk törelerinde imparator tarafından Gök'e yapılan ibadetle ilişkilendirilmesi, Çin yönetimine bağlı tüm bölgelerde Konfüçyüs'e de ibadet edilmesinin emredilmesi, Konfüçyüsçülüğün Çin'in milli ve resmi dini haline geldiği iddialarına dayanak olarak gösterilmektedir (Güç, 2001a, s. 46).

2.2. Konfüçyüs Felsefesinin Karakteristik Özellikleri

Filozoflar, bir devletin nasıl idare edileceğini düşünürken insan doğasının ne olduğunu mutlaka sorarlar ve yönetmenin en iyi yolunun kitlelerin ahlaki değerleri ile alakalı olduğunu bilirler. Dolayısıyla uygulanabilir idari modeller için insan

doğasını anlamaları ve kavramaları esastır (Xiangming, 2002, s. 1). Gerek Doğu gerekse Batı felsefesinde filozofların “insan doğasının özü nasıldır?” sorusuna Konfüçyüs’ün verdiği “insan doğası iyidir” yanıtı onun fikir ve söylemlerinin temelini oluşturmaktadır (Pekcan, 2017, s. 1130). Konfüçyüs felsefesini karşılayan net bir sözcük bulunmamakla birlikte Pekcan (2017, s. 1130) Shin’in Konfüçyanizmi “Konfüçyüs, Mencius ve takipçilerinin, insanların mutlu ve kıymetli bir yaşam sürebilecekleri ahlaklı/erdemli büyük uyum toplumunu kurabilecekleri, sosyal ve politik ahlakın genel bir sistemi” olarak tanımladığını aktarmaktadır. Bu tanımdan anlaşılacağı üzere Konfüçyüsçülük, uyum ve barış toplumu kurmayı amaçlamış bir siyasal sistemdir. Eski dönemlerden beri var olan doğal dine dayalı bir ahlak sistemi olarak değerlendirilen Konfüçyüsçülük kavramı “Konfüçyüs’ün adına izafe edilen dini, ahlaki, sosyal, politik ve ekonomik konularla ilgili inanç ve uygulamalar bütünü olarak aktarılmaktadır (Güç, 2001a, s. 44).

2.2.1. On İki İlke

Çin felsefesinde Ru Düşünce Ekolü’nün kurucusu olarak yer edinen Konfüçyüs, yaşadığı dönemde sosyal ve siyasal bir düzen sağlamaya yönelik modeller geliştirmeyi amaç edinmiştir. Bu nedenle Konfüçyüs felsefesi insan doğasını anlamak ve kavramak üzerine kuruludur. O, toplumsal hayatta uyum içinde yaşamının insan sevgisi ve ahlak ilkelerine erişmekle mümkün olacağını söylemiştir. Konfüçyüs anlayışına göre ahlaki sorumluluğa sahip tek varlık olan insan, toplumsal düzenin sağlanması ve sürdürülmesi görevini üstlenmelidir. Çünkü insanın ahlaki sorumluluğu doğanın zorunlu bir kuralı olarak görülür. Evrenin düzenine göre yaşayabilmek ve bu düzeni koruyabilmek adına ahlaki değerlere sahip olabilmeyi ideal yetkinlik olarak kabul eden Konfüçyüs felsefesinde temel ilke insan sevgisidir. Konfüçyüs insanın evrenle uyum içinde yaşamasına yol gösteren birbirleriyle ilişkili kavram ve ilkelerden oluşan bir öğreti geliştirmiştir. Kalkır (2018, s. 100), Konfüçyüs öğretisinin temelini oluşturan bu ahlaki 12 ilkeyi Okay (2004:29-42)’dan şöyle aktarmıştır:

Dào dé: (道德) : Erdemli olmak, ahlaklı olmak.

Lǐ: (礼) : Adetlere uymak, kurallara uymak, töreye uymak.

Zhèng míng: (正名) : Bulunulan mevkie uygun davranışlar içinde olmak, adına yakışır davranışlar içinde olmak.

Xiào: (孝) xi: Örnek evlat olmak, iyi evlat olmak.

Yi: (义) : *Doğru olmak, dürüst olmak, adil olmak.*

Rén: (仁) : *İnsanları sevmek.*

Zhōngyōng: (中庸) : *Aşırılıktan kaçınmak, ölçülü olmak,*

Zhī: (知) : *Bilgili olmak*

Lǐzhì: (理智) : *Akılcı olmak.*

Zhōng: (忠) : *Sadık olmak, bağlılık göstermek.*

Shù: (恕) : *Bağışlayıcı olmak.*

Yǒng: (勇) : *Cesaret, cesur olmak*

Bu ilkeler Konfüçyüs'ün ideal insanlardan oluşan bir ideal toplum yaratmayı hedeflediğini göstermektedir. Kısaca ideal insan; ahlak değerleri ile bezenmiş, içinde insan sevgisine erişebilmiş, akıllı, dürüst, ölçülü, sadık, erdemli, töreye ve kurallara uyan, aşırılıktan kaçınan, bilgili, sadık, cesur ve alçak gönüllü olan kişidir. Elbette dünya görüşünde gerçekçiliği esas alan Konfüçyüs'e göre herkesin ideal insan olabilmesi mümkün değildir. Onun ideal insan olmasını gerekli gördüğü başlıca kesim yöneticilerdir. Zira bu ilkelere sahip olan yöneticiler sayesinde halk her zaman belli bir eğitim ve kurallar sisteminin içinde kalacak ve ideal insan olmaya yönlendirilmiş olacaktır. Böylelikle dünya üzerinde ideal insan, ideal toplum ve nihayetinde ideal devlete erişilmiş olacaktır. Bozulan ve giderek karmaşıklaşan toplumsal hayatın ise ancak kadim zamanların erdemlerine dönerek düzeltilebileceğini düşünür Konfüçyüs. Bu nedenle merasimlerin insan karakteri üzerinde ahlaki restorasyon etkisi olduğu fikrinden yola çıkarak düzeltmeyi sağlamak için adetlere, töreye, kurallara uymak anlamına gelen "li" ilkesine işaret etmiştir (Kalkır, 2018, s. 100).

2.2.2. Beş Klasik

Bununla birlikte Konfüçyüs'ün kutsal metinleri olarak adlandırılan beş klasik ve dört kitaba da yer vermek gerekir. Yönetimle ilgili bilgiler, geçmişin fazi-letli idarecilerinin Çin'de barışı ve huzuru nasıl sağladıklarını göstermek amacıyla 1130-1200 arasında Chu Hs yönetimindeki Sung hanedanlığı zamanında bir araya getirilmiştir (Güç, 2001a, s. 48). Geleneksel Konfüçyüs anlayışının önemli bir bölümünü oluşturan beş klasik genel hatlarıyla şu şekildedir (Güç, 2001a, s.48-52, Güç, 2001b, s.84-88).

Yi King (Değişiklikler Kitabı): Gelecekle ilgili olayları tahmin etmeye yönelik bir kehanet kitabı olan Yi King, eskiye ait bir takım şema ve onların yorumlarından ibarettir. Kitabın Konfüçyüs'ten 500 yıl önceye dayandığı ancak yorumların Konfüçyüs'e ait olduğu söylenmektedir. Kitapta yer alan sekiz çizginin Çin kozmolojisine göre evreni oluşturan Gök, Yeryüzü, Ateş, Su, Rüzgar, Gök Gürültüsü, Tepeler ve Bataklıkları sembolize ettiği öne sürülmektedir. Bunlar, evrenin sırları hakkında ipucu verdiği gerekçesi ile fal ve kehanetlerde yoğun olarak kullanılmıştır. Çin Klasikleri arasında yer alan Yi King felsefi yönden diğer kitaplardan daha yaygın konumda görülmektedir.

Su King (Tarih Kitabı): *Shang Shu* adıyla eski zamanlara ait belgeler anlamına gelen Şu King, adından da anlaşılacağı üzere tarihle ilgili bilgiler içermektedir. Aynı zamanda Çin'in en eski tarih kitabı olarak görülen kitap Konfüçyüs öncesi dönemde saray tarihçileri tarafından derlenmiş ve önceki imparatorların konuşmalarının yer aldığı pasajlardan oluşmaktadır. Konfüçyüs'ün doğrudan kaleme aldığı bir kitap olmayıp, öğrencilerinin alıntılarından Konfüçyüs ile ilişkisi ortaya çıkarılan bir kitap olduğu düşünülmektedir. Çin dini ve medeniyeti hakkında bilgiler vererek, kanunlar, öğütler, emirler, ilanlar, sözleşmeler ile görev ve sorumluluklar hakkında bilgi içermektedir. Zaman içinde tahrip edildiği için toplam 58 bölümden oluşan kitabın 50 bölümü günümüze kadar ulaşabilmiştir. Genellikle şifreli bir şekilde yazılmış olan kitapta tarih dışında yönetim, eğitim, coğrafya gibi farklı konularda da kaynaklardan bilgiler bulunmaktadır. Zira tarihten kasıt eski hükümdarların yönetimle ilgili yaptığı uygulamalardır. Akıllı ve adil hükümdarların nasıl hareket etmesi gerektiği, devlet yönetiminin nasıl olması gerektiği, hatta tahta çıkış seremonilerinin dahi tasvir edildiği yazılı ve çizili detaylı bilgiler içermektedir.

Şi King (Şiirler Kitabı): Çin'in en eski şiir derlemesi olan Şi King, daha çok dini içerikli şiir ve şarkıların yer aldığı dört bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerin ilkinin rüzgarlar ve havalar anlamına gelen Kuo Feng oluştururken, küçük şiirler Hsiao Ya adıyla ikinci bölüm olarak yer almaktadır. Büyük şiirler (Ta Ya) ve ilahiler ve methiyelerin yer aldığı Sung, diğer iki bölümü oluşturmaktadır. Kuo Feng'de Kuzey Çin'deki 15 devletin halka ait adet ve ahlaka yönelik hikayeleri yer alır. Bununla birlikte meslekler, eğlenceler, din ve halkın duygusal hayatı hisli bir dille anlatılmıştır. Hsiao Ya, saray hayatının çeşitli zevklerini, ziyafet ve şenlik alemlerini ele alan saray erkani ve aristokrasiyi anlatan şiirlerden oluşmaktadır. Ta Ya bölümü hanedanlığı öven şiirlerden oluşurken son bölüm olan Sung ise dini içerikli olmakla birlikte yine hanedanlık ve diğer devletlerin kendilerini öven şiirlerini içermektedir. Çoğu Konfüçyüs dönemine ait olan ve Konfüçyüs'ün 3000 eser içinden seçtiği 305 şarkıyı içerir. Krallar halk şiirlerini dinleyerek krallığın durumu hakkında bilgi edinebilmekteydi. Aynı zamanda seçilen bu şiirler atalar kültü ve tabiat güçleri etrafında yoğunlaşan sosyal sadakati ve dini bağlılığı da yansıtmaktadır.

Li King (Ayinler Kitabı): İmparator fermanlarından meydana gelen ayinler kitabı da diğer kitaplar gibi, eski dönem verilerini içermektedir. 204 bölümden oluşurken MÖ. 1. yüzyılın başlarında 85 bölüme indirgenmiştir. Ancak diğer kitaplardan farklı olarak Konfüçyüs ve öğrencileri arasındaki diyaloglara fazlasıyla yer verilmiştir. Bununla birlikte krallığa ait düzenlemeler, ayin gelişimi, ayinle ilgili konular, kadınlara ve gençlere rehberlik, eğitim, sihir, dini kurbanın anlamı, cenaze töreni, cenaze törenlerinde giyilecek kıyafetlere ve nasıl davranılması gerektiğine kadar seremoniyeye yönelik detaylı bilgiler yer almaktadır. Ayrıca Li King'deki felsefi metinler, dört kitabın bir kısmını oluşturan Büyük Bilgi ve Orta Yol Doktrini'ni de içermektedir.

Ch'un Ch'iu (İlkbahar ve Sonbahar Vakayinameleri): Konfüçyüsçülüğe ait beşinci klasik olan Ch'un Ch'iu, Konfüçyüs'ün doğduğu yer olan Lu eyaletinde derlenmiştir. M.Ö. 722-481 arasında Lu'da görev yapan on iki idarecinin yönetimini ve o dönemlere ait olayları içermektedir. Olaylar açık bir şekilde detaylandırılmıştır. Konfüçyüs'ün kanun ve geleneğe saygısından dolayı bu eser Çin'de çok değer görmüştür. Konfüçyüs, ahlakın bozulmasına karşı Ch'un Ch'iu ile mücadele etmiş ve bu nedenle bu eser kutsal metin sayılmıştır.

3. ALTERNATİF YÖNETİM MODELİ: KONFÜÇYANİZM

Adını Çinli büyük bilgin ve filozof Konfüçyüs'ten alan Konfüçyanizm, kökeni Çin klasiklerine dayanan inanç ve uygulamalar bütünüdür. Konfüçyüs'ün de aralarında bulunduğu eski Çin düşünürlerinin ilgilendiği konuların başında insan ilişkilerinin nasıl düzenleneceği ve bir ülkenin nasıl yönetileceği gelmektedir. Dolayısıyla iyi insan, ahlak, etik, yönetim, politika gibi konular Konfüçyüs felsefesinde önemli yer tutmaktadır. Konfüçyanizm aslında Çinlilerin dini olarak adlandırılrsa da Konfüçyanizmi din üzerine dini, ahlaki, sosyal, politik ve ekonomik konularda katma değer sağlayan bir inanç sistemi olarak ifade etmek daha yerinde olacaktır.

Shin (2012:74)'e göre Konfüçyüsçülük, Batıda bilinen adıyla Konfüçyanizm, Konfüçyüs ve takipçilerinin ahlaklı ve erdemli bir toplum oluşturma amacıyla bir araya getirdiği siyasal içerikli bir ahlak sistemidir (Pekcan, 2017, s. 1130). Konfüçyanizm'e göre kamu yönetiminde tüm bürokratik ilişkiler ahlaki sözleşmelerle yürütülmelidir ve yöneticilerin seçimi zenginliğe ve aileye göre değil erdem, kültür, yetenek ve yetkinlik gibi değerlere göre yapılmalıdır (Yung, 2014, s. 282).

Bu eserler eski Çin bürokrasisinin temeli olan "Mandarin Sistemi"ne dayanak oluşturmaktadır. Çin'de devlet memuru sınavları irs, siyaset, akraba, eş-dost ilişkilerinden bağımsız olarak ahlak, felsefe ve edebiyat gibi alanlardan yapıldı. *Keju* adı verilen bu sınav, dünyada rekabete dayanan ilk yazılı bürokrasi sınavı olmakla bir-

likte bu sınava girenlere de *mandarin* denmekteydi (Kaçer, 2017, s. 159-160). Mandarinler, belirli bir kültür düzeyine erişmiş, bilgisi, deneyimi, nitelikleriyle toplumda öne çıkmış entelektüel devlet adamlarıydı. Mandarin sisteminde çok uzun yıllar faydalanılan Konfüçyüsçülük öğretileri, Çin'in üç öğretilerinden biri olan Taoculuğun doğaya dönüş yanlısı girişimlerine karşı da bir denge mekanizması olmaktadır. Devlet memuru alımında kullanılan bu yöntem aynı zamanda liyakat ilkesinin devlet kademelerinde kullanılmaya başlamasının ilk örneklerindedir (Gönülaçar, 2014, s. 5). Sınavlar için çocukluk dönemlerinden itibaren hazırlık yapılır, geniş bir alan üzerinden 1 ile 6 gün arasında süren sınavlarda başarı beklenirdi. Yalnızca erkeklerin sınava girme hakkı varken herhangi bir yaş kılması da bulunmamaktadır (Kaçer, 2017, s. 160).

Devlet yönetimi üzerinde Konfüçyüs'ün ortaya koyduğu önemli görüşler Arslan (2012, s. 219-220) tarafından sıralanmıştır:

- Bir devletin ve hükümetin temel amacı halkın refahını ve mutluluğunu sağlamak olmalıdır.
- Refah ve mutluluğunun sağlanması donanımlı ve bilgili yöneticilere bırakılmalıdır.
- Eğitim ve öğretim aracılığıyla karakter ve bilgi kazandırılmalıdır.
- Yetenekli insanlardan maksimum fayda sağlanmalıdır.

Bu şartlar sağlandığında devlet yönetimi, yeteneğini ispatlamış ve halk tarafından seçilmiş kişiler aracılığıyla yapılacağı için halkın uyumu kolaylaşmış ve ideal topluma erişilmiş olacaktır.

Konfüçyanizmin din olup olmadığı yüzyıllardır tartışılmalıdır. Politika öğretimine daha yakın görünen Konfüçyüs'ün kitaplar, konuşmalar ve öğretilerinde kendisini asla bir dini görevle tanımlamadığı anlaşılmaktadır (Berköz, 2000). Tanrı'nın verdiği bir sorumluluğu yerine getirmediğini, yalnız faziletli sözleri aktarmakla öğreti geliştirdiğini ve hiçbir mabet kurmadığını söylemek bu çalışmanın kapsamı için yeterli olacaktır.

3.1. Konfüçyanist Yönetimin Temel İlkeleri

Yapılan araştırmalarda Konfüçyüs'ün ahlaka ve erdeme sıkça vurgu yaptığı görülmektedir. Yönetim konusunun da insan odaklı bir eylem olması nedeniyle en önemli etkenin bu iki kavram olduğu vurgulanmaktadır. Genel anlamda Konfüçyüs, yönetmenin en iyi yolunu, kitlelerin yöneleceği ahlaki gücü yüksek eğitim

modelleri oluşturmaya bağlamaktadır (Xiangming, 2002, s. 1). Ona göre devlet yönetimi profesyonellere bırakılmalıdır. Hükümdar da olsa yönetim kanla ya da vesayete sürdürülmemeli, bu durumda hükümdarın etkisi sembolik olmalıdır. Güneş tutulmasına dikkat çekerek hükümdara göndermede bulunan Konfüçyüs, hükümdarın tutulmadaki gibi karanlığa yol açabileceğini ve sadece tören ve merasim gelenekleri için halkın başında kalması gerektiğini söylemiştir. Asıl yönetimin ise üzerinde durduğu gibi politika bilgisiyle donatılan ideal yöneticilere bırakılmasını öğütlemiştir (Arslan, 2012, s. 212-213).

Öğretilerindeki temel ilkelerle birlikte sosyal ve siyasal düzeni sağlamanın yolunu devlet yönetimine dayandıran Konfüçyüs'ün bu doğrultuda fikirlerini oluşturan beş temel ilkeyi ayrı olarak ele almak gerekmektedir. Buna göre geleneği sürdürmek için töreye uymak ve devlet yönetiminde doğru yolu bulmak için erdemli ve ahlaklı olmak bu ilkelerin öne çıkan ikilisidir. Halkın saygısını ve sadakatini kazanmak için örnek evlat olmak; görev ve sorumluluk bilincinde olabilmek için konumuna uygun davranışlarda bulunmak ve halkın güvenini kazanabilmek için dürüst olmak Konfüçyüs'ün birbirleriyle sıkı bir şekilde ilişkilendirdiği diğer temel ilkelere (Kalkır, 2018, s. 97).

Daode İlkesi: Daode ilkesi erdemli olmayı işaret eder. Bu ilke ve yönetmek eylemi arasında ilişki kuran Konfüçyüs, ahlaki ilkelerle ülkeyi yöneten yöneticiyi diğer yıldızları etrafında toplayabilecek çekim gücüne sahip kutup yıldızına benzetir (Konuşmalar, 2000, s. 1-2). Ayrıca Konfüçyüs, Konuşmalar (2000, s. 2-3)'da halkın yasalarla yönetilip cezalarla yola getirilmek istendiğinde cezadan kurtulmaya çalışacağını ve bundan utanç duymayacağını; erdemle yönetilip ve terbiye gerekle-riyle yola getirilmek istendiğinde ise utanç duyacaklarını ve iyi olmaya çalışacaklarını söyler. Bu yolla Daode ilkesinin klasik yönetim anlayışlarından farkını ortaya koymaktadır. Konfüçyüs'ün erdem kadar üzerinde durduğu bir diğer kavram da ahlaktır. Daode ilkesinin temellerinden olan ahlak, yöneticilerin ve halkın doğru yolu bulabilmeleri için muhtaç oldukları anahtardır. Aynı zamanda ahlak, Li ilkesinin uygulanırlığı açısından da büyük öneme sahiptir.

Li İlkesi: Konfüçyüs, yöneticilerin töreye uymak anlamına gelen Li kurallarına uygun bir yönetim sergilediği takdirde halkın ülke yönetimine kolayca uyum sağlayabileceğini söyler. Yani halkın kişisel ilkelerden ziyade töreye uygun kurallarla yönetilmesi itaat ve sadakatin artmasını sağlayacaktır. Bunun başlı başına töreye göre yönetim sergilemek anlamına gelmediği açıktır. Devlet yönetiminde rol alan devlet adamı ve bürokratlar tarafından evrensel değerlerin de göz önünde bulundurulmasıyla bu ilkenin sosyal hayata nüfuz ettirilmesi yönetimi rahat ve kolay hale getirecektir. Konfüçyüs'e göre siyasal bir düzenin sağlanabilmesi ve halkın yönetimi

tanınması için yöneticilerin Li ilkesine yani töreye bağlı olduğunu göstermesi ve yönetimde bu kaideleri benimsediğini göstermesi gerekir (Kalkır, 2018, s. 102).

Zhengming İlkesi: Adına ve bulunulan mevkie uygun davranışlarda bulunmak anlamına gelen Zhengming ilkesine göre öncelikle devlet yönetimindeki herkesin görevi belirlenmeli ve kimse görevi dışındaki alanlarda ve bilgisi olmadığı konularda göreviymiş gibi konuşmamalıdır. Bu sağlanmadığı takdirde başarıya ulaşamaz, töre gelişemez, töre gelişemedikçe adalet tesis edilemez, halk ne yapacağını bilemez (Konuşmalar, 2000, s. 3/13). Bu nedenle ideal insan olan yönetici görevleri belirlemeli, adına ve sorumluluğunu aldığı pozisyona uygun davranmalıdır. Aynı zamanda yönetici ideal insan rolünü de üstlendiği için sadece devlet yönetiminde değil Li ve Daode ilkeleri gereğince özel hayatında da bulunduğu mevkie uygun hareket etmelidir.

Xiao İlkesi: Ana babaya saygı duymayı devletle ilişkilendiren Konfüçyüs'e göre ana babasına saygı duyan iyi bir evlat devletine ve yöneticilerine de saygı duyar. Bu durum siyasal düzenin sağlanmasında büyük rol oynar. Konfüçyüs, neden devlet görevinde yer almadığı sorulduğunda bu örnekle devlette görev alınmasa da ödevlerin yerine getirilebileceğinden söz eder (Konuşmalar, 2000, s. 2/21).

Yi İlkesi: Doğru, dürüst ve adil olmayı açıklayan bu ilkeye göre yöneticiler bu özelliklerle halkın güvenini kazanabildiği takdirde emir vermeden dahi halkı yönetebilir. Yöneticilerin halka örnek olması gerektiği düşünüldüğünde dürüst olmaları halkın da onlar gibi bir yol izleyeceği anlamına gelir. Konuşmalar (2000, s. 7/12)'in bir bölümünde halkın yeteri derecede besin, askeri teçhizat ve hükümdara güveninin olması gerektiği belirtilmiştir. Refah seviyesi yüksek, güvenlik endişesinin olmadığı toplumlarda doğruluk, dürüstlük ve adalet kavramlarının gelişmiş olacağına işaret edilmektedir. Hükümet konusunda da benzer orantıya dikkat çeken Konfüçyüs, ülke yönetimini halkı doğru yola götürmek olarak tanımlarken Yi ilkesi doğrultusunda yönetim sergileyen devlet yöneticilerinin halktan da aynı değerlerle karşılık alacağını söyler (Konuşmalar, 2000, s. 12/17).

Bu ilkeler doğrultusunda yeniden değerlendirmek gerekirse; yaşadığı dönemde Çin siyasetindeki karışıklık sonucu politikaya ilgi duyan Konfüçyüs, politikacı olmaktan ziyade iyi yönetimin ve ideal yöneticinin nasıl olması gerektiği sorunsalını ele almıştır. Bu doğrultuda dört kanun, beş kitap ve on iki ilke ile felsefesini aktarmıştır. En çok önem verdiği ilkeler değerlendirildiğinde iyi bir yönetim modelinde olması gereken değerler ortaya çıkmaktadır. Devlet yönetiminde temel unsurlardan biri olarak öne çıkan güven kavramı yöneticilerin dürüstlük ilkesine uymaları ile sağlanır. Güven sağlandığı takdirde halkta sadakat, tahammül, saygı ve aidiyet eşliği

yüksek olacaktır. İyi bir yönetici halkın ihtiyaçlarını bilir ve beklentileri anlayarak ülkeyi onlar adına yaşanabilir bir düzeye getirir. Dürüstlük ilkesi doğrultusunda atamalar yapmalı, kişiye özgü görevler vermeli, liyakat sistemini yürürlüğe koymalıdır. Halkın adalet konusunda da güveni sağlanmalıdır. Erdemli olmak ve bulunulan konuma uygun davranmak da iyi yönetimin esaslarındanındır. Ana babayı saygılı olmak ile örnek insan modeli ifade edilerek yöneticilerin halkın örnek aldığı ideal kişiler olduğu ya da olması gerektiği belirtilmiştir.

4. KONFÜÇYANİZM VE ÇİN

İlk kez Yuan Hanedanlığı döneminde Çin devlet politikasına nüfuz eden Konfüçyanizm Çin'de sınıfsız bir toplum yaratmayı amaçlamıştır. Hatta eski Çin'de memuriyete giriş için adaylar Konfüçyüs öğretilerinden sınava tabi tutulmuştur (Rarick, 2008, s. 27) Konfüçyanizmin temelini oluşturan Beş Klasik ve Dört Kitap 2500 yıldır Çin halkının izlediği ahlak ve felsefe kılavuzu olmuştur. Kalkır (2018, s. 99), çok sayıda ekolün ortaya çıktığı Zhou Hanedanlığının çöküş sürecini Çin felsefesinin yükseliş dönemi olarak değerlendirir. 19. yüzyılda Çin diğer ülkeler tarafından Konfüçyanist yönetimin öncüsü olarak görülmüştür. Kore başta olmak üzere diğer uzak doğu ülkeleri dünya görüşünde Çin'i merkez alarak ona bağlı bir politika sürmenin krallığın tanrı tarafından kutsanmasıyla sonuçlanacağına inanır (Oğuz, 2019, s. 53). Bu nedenle Avrupa ve Amerika'nın Asya'ya ilgisi artana kadar genellikle dışa kapalı bir politika izlemişlerdir.

Konfüçyanist yönetim anlayışı genel olarak Çin siyasetinde etkisini göstermiştir ancak iktidar değişimlerinde zaman zaman yasaklandığı durumlar da olmuştur. Özellikle Taoizm ve Mohizm, Konfüçyanizme karşı direnç göstermiştir. Konfüçyanizm, iyi insan anlayışı nedeniyle sıklıkla da eleştirilmiştir. Zira iyi olduğunu düşünmesinin insanı yoldan çıkartacağını öne süren bazı anlayışlar da mevcuttur. Bu anlayışı benimseyen hükümdarlık dönemlerinde Konfüçyüsçülük yasaklanmıştır. 19.Yüzyılın sonlarında Konfüçyanist yönetim anlayışı Batı'nın gerisinde kalınması nedeniyle de eleştirilmeye başlanmıştır. 1912'de kurulan Çin Cumhuriyeti ile değerlere sahip çıkılmaya çalışılsa da eleştirilerin önüne geçilememiştir. Nitekim 1949'da komünizmin galip gelmesiyle feodalizmin kalıntısı olarak suçlanan Konfüçyanizm Devlet Başkanı Mao tarafından yasaklandı (Hankins, 2017, s. 50-52). Ancak farklı görüşler nedeniyle yasak olduğu dönemde bile Konfüçyüs öğretileri kadim Çin medeniyetinin karanlığını aydınlatmaya devam etmiştir (Rarick, 2008, s. 27). Marksizm ilk planda olsa da Konfüçyanizme olan ilginin giderek artması dikkat çekmektedir. Çünkü Konfüçyanist dış politika, barış, hakkaniyet, uyum ve

iş birliğine referans vermekte, tüm insanlığı hak ve adalete davet etmektedir (Sayın, 2019, s. 223).

Konfüçyüsçülük bir din olmasa da Çin felsefesi ve kültürü üzerinde oldukça büyük etkiye sahiptir. Komünizm döneminde yeterince modern olmadığı gerekçeyle eleştirilmiş ve hatta Konfüçyanist düşünceler yasaklanarak kitapları yakılmıştır. Yine de bu istisnalar dışında genellikle Çin toplumunun kültürünü ve siyasal yapısını şekillendiren Konfüçyanizm her daim Çin toplumundan saygı görmüştür. Bununla birlikte Konfüçyanizm'in Çin'de statükonun korunması ve sosyal hiyerarşinin güçlendirilmesi gibi ideolojik rolü de bulunmaktadır (Adler, 2014, s. 4).

Zaman içinde göz ardı edilmesine rağmen yeni 20. yüzyılın başlarından itibaren bilimin ve entelektüellerin ilgisini çeken Konfüçyanizm hakkında çok sayıda bilimsel araştırma, yayın, konferans, araştırma projeleri ve tez çalışması yapılmıştır. Özellikle 1980'lerden sonra Çinli aydınların öncülüğünde Çin, Tayvan, Hong Kong ve Amerikada artan ilgi "Yeni Konfüçyüsçülük" kavramını ortaya çıkarmıştır (Makeham, 2003, s. 1-3). Mao'dan sonra göreve gelen Deng Xiaoping Konfüçyüs öğretilerini Çin'in kültürel mirasının değerli bir parçası olarak değerlendirmiş ve Konfüçyüsçülük okullarda ve üniversitelerde öğretmeye başlamıştır. Yeni Konfüçyüsçülük etkisiyle de 2004'te ÇHC tarafından Konfüçyüs Enstitüsü ve dünyanın önemli merkezlerinde yeni programlar kurulmuştur (Hankins, 2017, s. 52).

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Genellikle kendinden önceki bilginlerin sözlerini ya da topluma değer katabilecek bilgileri derleyen ve öğrencilerine aktaran Konfüçyüs'ün görüşleri, düşünceleri ve öğretilerini bilmek sosyal bilimler alanında büyük bir kazanımdır. Ahlaki değerler ve insan sevgisi temelli yönetim anlayışına yönelik en yüce bilgilere Türkçeye "Konuşmalar" olarak çevrilen "Lunyü" adlı kitapta ulaşmak mümkündür. İdeal topluma ulaşmak için verdiği mücadele ve izlediği yöntemle evrensel değerleri içeren bir felsefe geliştiren Konfüçyüs'ün görüşleri sadece devlet yönetiminde değil toplumsal hayatın birçok alanında karşımıza çıkmaktadır. Konfüçyanizm modern unsurları içermese de dogmatik dayatmalardan uzak, ılımlı bir felsefe olarak görülmektedir. Ahlak ve iyiliği merkez alarak ideal insan, ideal toplum ve ideal devleti oluşturmayı amaç edinmiş ve her birini diğeriyle ilişkili bir şekilde açıklamıştır. Ahlak felsefesini insan temeline dayandıran Konfüçyüs bir yandan bireyci bir empirist olarak değerlendirilirken diğeryandan dünyayı düzeltmek için kendi fikirlerine dayalı prensip geliştiren bir rasyonalist olarak tanımlanabilir (Arslan, 2012, s. 215).

Sonuç itibarı ile Konfüçyanizm, ilkelerden anlaşıldığı kadarıyla kendini ispat eden her bireye fırsat eşitliği tanınması ve yönetim kademesine doğuştan soylu ve zenginlerden ziyade erdemli ve yetenekli kişileri layık görmesiyle oldukça makul bir alternatif yönetim modeli olarak kabul edilebilir. Ayrıca Konfüçyanizm bireyin devlete itaat etmesi ve devletin de bireye karşı sorumlu olmasıyla kamu yönetiminde makul ve uygulanabilir bir model olarak görülmektedir. Bununla birlikte Konfüçyanizm, ideal topluma ulaşma gayesi için toplumlara büyük bir avantaj sağlamaktadır. Özellikle bu kültür etkisinde kalan toplumlarda devleti tanıma ve kurallara uyum sağlama daha yaygın şekilde görülmektedir. Ancak çağdaş demokrasi açısından bakıldığında eleştirel yaklaşılması gereken kısımlar da mevcuttur. Yetenekli ve erdemli kişiler tarafından yönetilme imkânı sunan Konfüçyanizm'de halkın hükümeti etkileyecek oy ve veto hakkının bulunmaması bir eksiklik olarak görülebilir.

Konfüçyanizmin temel ilkeleri doğrultusunda yapılan araştırmalar ve hazırlanan çalışma sonucu araştırmacı ve akademisyenlere, son yıllarda oldukça ilgi çeken Yeni Konfüçyüsçülük ile literatürde önemli bir boşluk olduğu düşünülen Politik Konfüçyanizm alanlarında çalışma yapılması önerilmektedir.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına aittir.

Yazar Katkıları: Barış Sür, çalışmanın tamamında tek başına katkı sunmuştur.

Çıkar Beyanı: Yazar ya da herhangi bir kurum/kuruluş arasında çıkar çatışması yoktur.

Ethics Statement: The author declares that the ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In the event of a contrary situation, the Journal of Public Administration and Policy has no responsibility and all responsibility belongs to the author of the study.

Author Contributions: Barış Sür has contributed to all parts and stages of the study.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest among the author and/or any institution.

KAYNAKÇA

- Adler, J. (2014). *Confucianism as a religious tradition: Linguistic and methodological problems*. Gambier, USA: Kenyon College.
- Arslan, M. (2012). Eski Türk Ahlak ve Siyaset Felsefesine Konfüçyanizmin Etkisi. *Felsefe Arkivi*, (28), 207-222.
- Berköz, E. (2000). *Konuşmalar, Konfüçyüs*. (M. N. Özerdim, Çev.). İstanbul: Çağdaş Matbaacılık Yayıncılık.
- Chen, C. A. ve Hsieh, C. W. (2017). Confucian values in public organizations: Distinctive effects of two interpersonal norms on public employees' work morale. *Chinese Public Administration Review*, 8(2), 104-119.
- Gönülaçar, Ş. (2014). *İnsan kaynakları yönetiminde kayırmacılık kuşatması ve liyakatsizlik çıkmazı*. Erişim adresi:
https://www.academia.edu/9687458/%C4%B0nsan_Kaynaklar%C4%B1_Y%C3%B6netiminde_Kay%C4%B1rmac%C4%B1l%C4%B1k_Ku%C5%9Fatmas%C4%B1_ve_Liyakatsizlik_%C3%87%C4%B1kmaz%C4%B1
- Güç, A. (2001a). Konfüçyüs ve Konfüçyüsçülük. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 10(2), 43-65.
- Güç, A. (2001b). Konfüçyüsçülük'te Kutsal Metinler. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 10(1), 79-94.
- Hankins, J. (2017). Reforming Elites the Confucian Way. *American Affairs*, 1(2), 45-57.
- Jung, S. ve Grigoriadis, T. (2016). *Persistence of Confucian Values? Legacies of Imperialism in China & Taiwan*. Erişim adresi: https://papers.ssrn.com/Sol3/papers.cfm?abstract_id=2865281
- Kaçer, M. (2017). Çin Bürokrasi Sınavları: Patrimonyal Bürokraside Rasyonel Bir Gelenek. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 145-166.
- Kalkır, N. (2018). Konfüçyüs'ün Yönetim Anlayışı Üzerine Bir Analiz. *Current Research in Social Sciences* (3), 97-107.
- Makeham, J. (2003). *New Confucianism: A critical examination*. Palgrave Macmillan.
- Oğuz, M. K. (2019). 19. Yüzyılda Choson Krallığı'nın Yönetim Anlayışında Meydana Gelen Değişim ve Dış İlişkilerin Başlangıcı. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 51-70.

- Pekcan, C. (2017). Konfüçyüs Felsefesinin Dış Politikaya Etkisi Bağlamında 2003-2013 Yılları Arası Çin-ABD İlişkileri. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 72(4), 1127-1155.
- Rarick, C. A. (2008). Confucius on Management: Understanding Chinese Cultural Values and Managerial Practices. *Journal of International Management*, 2(2), 22-28.
- Sayın, Y. (2019). Konfüçyüs'ün Yeniden Keşfi ve Çin'in Dış Politikasında Dönüşüm. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), 223-237.
- Xiangming, Z. (2002). On two ancient Chinese administrative ideas: Rule of Virtue and Rule by Law. *Culture Mandala: Bulletin of the Centre for East-West Cultural and Economic Studies*, 5(1), 1-5.
- Yung, B. (2014). In what way is Confucianism linked to public service motivation? Philosophical and classical insights. *International Journal of Public Administration*, 37(5), 281-287.

IMPLEMENTATION TYPES OF STRATEGIES AND THE PERFORMANCE OF PUBLIC ORGANIZATIONS: A SYSTEMATIC REVIEW*

Strateji Uygulama Tarzları ve Kamu Kurumlarında Performans: Sistematik Bir İnceleme

Elif Genç TETİK

ABSTRACT

Strategic management is considered as one of the primary instruments for enhancing performance within both academic literature and the business and public sectors in service. The overwhelming majority of research draw attention on the strategic planning and formulation stages, while the related literature about strategy implementation phase is rather scarce. What's more, the studies on strategy implementation are highly divided and dispersed in generic management literature, on the other hand, the literature on strategy implementation is particularly limited in the public sector. Concentrating on strategy implementation, largely seen as the 'missing link' in the cycle of strategic management, could enable to broaden our understanding of the relationship between organizational performance and the entire strategy process. Therefore, to comprehend the nature of public service strategy implementation, a framework is suggested and conceptualized comprising strategy content and the organizational strategy process -formulation, and implementation-. The paper systematically reviews the empirical research for the relationships between two types of strategy implementation, namely rational and incremental implementation, and organizational performance. Theoretical implications will be addressed throughout the paper.

Keywords: Strategy Implementation, Rational Implementation Style, Incremental Implementation Style, Public Sector Performance, Systematic Review

ÖZ

Stratejik yönetim hem akademik çevrelerde hem de faal özel sektör ve kamu sektörlerinde örgütsel etkinliğin artırılması için önemli bir araç olarak görülmektedir. Çalışmaların büyük çoğunluğu stratejik planlama ve formülasyon aşamalarına odaklanmakta, bununla birlikte, strateji uygulama aşaması hakkında literatürde daha az araştırma bulunmaktadır. Ayrıca, strateji uygulaması ile ilgili çalışmalar genel yönetim literatürü içinde büyük ölçüde dağınıkken, kamu sektöründeki strateji uygulama literatürü genele oranla daha da sınırlıdır. Stratejik yönetim araştırmalarında yaygın olarak 'kayıp halka' olarak kabul edilen strateji uygulamasına odaklanmak, genel strateji süreci ile kurumsal performans arasındaki bağlantı hakkındaki ilişkiyi anlamamıza yardımcı olabilir. Bu nedenle, kamuda stratejik yönetimin doğasını ve önemini kavramak için stratejinin içeriği ile örgütsel strateji sürecini -içerik, formülasyon ve uygulama- içeren bir çerçeve önerilmiş ve kavramsallaştırılmıştır. Makale, rasyonel ve artımlı uygulama olmak üzere iki farklı uygulama stiline, örgütsel performans ile olan ilişkisini *ampirik çalışmaları sistematik olarak gözden geçirerek inceleyecektir. Teorik çıkarımlara makale boyunca yer verilecektir.*

Anahtar Kelimeler: Strateji Uygulama, Performans, Rasyonel Uygulama Modeli, Kademeli Uygulama Modeli, Kamu Sektöründe Performans, Sistematik İnceleme

* Bu makale yazarın 'Strategy implementation, organizational culture and performance in Turkish local government' isimli doktora tezinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

** Dr. Öğr. Üyesi, Hitit Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, elifgenc@hitit.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6306-8550

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET (EXTENDED ABSTRACT)

Çalışmanın Amacı: Bu çalışma, rasyonel (*rational*) ve artımlı (*incremental*) uygulama tarzlarının örgütsel performansla olan ilişkisini sistematik olarak inceleyerek, mevcut literatürel durumu ortaya koymaktadır. Rasyonel strateji uygulama (*rational implementation*) tarzı açısından kurumsal stratejiler önceden belirlenmiş bir dizi hedefin başarılması sürecini ifade eder. Geleneksel rasyonel yönetim teorisi anlayışına göre, bir yol haritası dahilinde uygulanan kararlar, öncelikle ulaşılması gereken hedeflere giden yolda sorunun teşhisi, daha sonra ise ona yönelik oluşturulacak reçeteleri hazırlamayı ifade eder. Birçok araştırmacı rasyonel stratejik planlama ve uygulama süreçleri net bir biçimde tanımlanmış amaçların, hedeflenmesi ve denetlenmesiyle başarılı örgütsel performans sonuçlarına ulaşabileceğini ileri sürmüşlerdir. Öte yandan artımlı uygulama (*incremental implementation*) stili, rasyonel modelin aksine, stratejilerin planlanması ve uygulanması arasında keskin çizgiler koymamış, bunun sebebi olarak da politika yapıcılarının hazırladıkları planların uygulama sürecine katılmamalarının başarısız strateji uygulamalarına yol açacağını göstermiştir. Artımlı model başından sonuna strateji oluşturma sürecini bir bütün olarak gördüğü için, kurumsal bir öğrenme süreci yaratarak daha yavaş fakat daha sağlam kararlar üzerine inşa edilmiş bir strateji uygulama tarzı önermektedir. Bunun yanı sıra, özellikle milenyumla birlikte dünya genelinde artan etkileşimle, uzun soluklu planlanmış stratejilerin plan süreci dahilinde anlamını yitirebileceği, dolayısıyla kısa vadeli ve olası koşulları göz önüne alarak oluşturan stratejilerin daha iyi kurumsal performansa olanak sağlayacağı bu model tarafından iddia edilmektedir.

Araştırma Soruları: Rasyonel ve artımlı strateji uygulama çeşitlerinin daha iyi bir kamu kurum performansı elde etmeyle olan ilişkisi bu çalışmanın temel sorgulama alanını oluşturmaktadır.

Literatür Taraması: Kamu sektörüne uyarlanmış en popüler yöntemlerden biri olan stratejik yönetim, kamu yöneticilerinin değer üretmesi ve kuruluşlara yön vermesi itibarıyla günümüzde artık standart bir araç haline gelmiştir. Bununla birlikte, kamu sektörü stratejik yönetim anlayışının ne teori ne de pratikte tam olarak incelenemediği yaygın bir şekilde kabul görmekte (Ferlie ve Ongaro, 2015, s. 202), bunun sebebi olarak ise bu tür yönetim tekniklerinin farklı sektörlerin kendine özgü koşullarında anlaşılması ve uygulanması gerektiği fikri gösterilmektedir (Pollitt ve Bouckaert, 2011, s. 119). Bu doğrultuda kamu yönetiminde stratejik yönetime özgü bir kavramsal çerçeve oluşturabilmek için, Andrews ve diğerlerinin (2011) modeli baz alınmış; stratejinin içeriği (*content*), süreci (*process*) ve sonuçlarından

(*outcome*) oluşan bir çerçeve takip edilmiştir. Bu çalışmanın konusu olan strateji uygulama aşaması müstakil bir inceleme alanı değil, strateji yapım sürecinin bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Diğer bir deyişle, bu çalışma stratejik içerik ve süreç -yani formülasyon ve uygulama- ve de sonuç -örgütsel performans- kısımlarını strateji oluşturmanın iç içe geçmiş yönleri olarak incelemektedir. Bu nedenle, strateji uygulaması ile örgütsel performans arasındaki ilişki, uygulama aşamasıyla örtüşmesi gereken stratejik bağlam ve onun tasarımı olmadan düşünülmemelidir. Strateji uygulaması, tüm strateji yapım sürecinin en zor aşaması olarak görülmektedir. Uygulama aşamasında stratejik yönetimin başarısız olacağına dair yaygın bir kanı hakimdir. Kimi araştırmacılarca formüle edilen stratejilerin %50'den azının fiilen uygulandığı da iddia edilmiştir (örneğin; Hambrick ve Cannella, 1989, s. 278; Mintzberg, 1994, s. 2; Nutt, 1999, s. 79; Miller, 2002, s. 360). Bu aşamayı sorunlu kılan en önemli nedenlerden biri, stratejilerin formüle edilmesi ve uygulanmasının genellikle tamamen farklı süreçler olarak görülmesidir. Literatürde “*uygulama boşluğu*” olarak adlandırılan bu sorun, mevcut durumu doğru analiz edip amaç ve hedef geliştirebilen, doğru stratejik planlar yapabilen, fakat bunların uygulanması konusunda başarısız kalan kamu kurumları için özellikle kullanılmaktadır (Noble, 1999: 59).

Yöntem: Araştırmada Web of Science (WOS) arama motoru kullanılarak sistematik bir literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Makalelerin başlıkları, özetleri veya anahtar kelimelerine bakılarak performans, etkinlik, verimlilik, eşitlik, iyileştirme, sonuç, çıktı, kalite, memnuniyet, yenilik, strateji uygulama, strateji yürütme, uygulama stilleri, planlı uygulama, rasyonel uygulama stili ve artımlı uygulama stili gibi konuyla ilgili kavramlar üzerinden bir tarama yapılmıştır. Bu alandaki çalışmalar ağırlıklı olarak özel sektör kuruluşları üzerinde yoğunlaşmakla beraber, araştırma, kamu sektöründe rasyonel uygulama stili ile performans arasındaki ilişkiyi inceleyen beş, artımlı uygulama tarzı ve performansı inceleyen ise dört çalışmaya ulaşılmıştır.

Sonuç: Ulaşılan bulgular ışığında, rasyonel stratejik uygulamanın örgütsel performansla pozitif bir ilişkiye sahip olduğu görülmektedir. Öte yandan artımlı stilin örgütsel performansla ilişkili olduğu fakat bu ilişkinin rasyonel uygulamaların çok daha altında kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Stratejinin kritik bir unsuru olarak görülen uygulama aşamasının performans üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Ancak mevcut çalışmalar strateji yürütme ve örgütsel performans ilişkisinin örgütün farklı parametrelerine göre değişkenlik gösterebileceği yönünde kanıtlarda sunmaktadır. Örneğin, rasyonel bir uygulama tarzı edinmiş bir organi-

zasyonun kendi koşullarında iyi bir performans sürdürmesi beklenirken, örgütün kültürünün, bulunduğu ülkenin veya merkezi kamu yönetimi kurumlarının etkisinin ne denli bir süreç yaratacağı konusu literatürde bir araştırma konusu olarak yerini korumaktadır. Gelecek çalışmaların uygulama tarzı ve iyi performans ilişkilendirilmesinde hangi parametrelerin etkili olabileceği ampirik olarak incelemesi, yeni gelişmekte olan bu alandaki çalışmalara eklektik bir katkı sağlayacaktır.

1. INTRODUCTION

Public sector management has been experienced fundamental changes over the first two decades of the millennium. The substantial reason behind this transformation has been that governing the public sector and its organizations had become much more tough as cumbersome bureaucracies were forced to undertake on novel representations, roles as well as responsibilities which the upcoming 21th century was bringing in (Andrews et al., 2011, p. 645). To cope with rising complexities in the public services, strategic management has been chosen as a topical concept in the last decades, since academics and sector workers have started to implement private sector management models and techniques in the settings of the public administration. Joyce (1999) claims that these new methods have been embraced in the government sector, not only primarily to enhance standards and capacities, but also to provide good quality services and products to citizens.

Conventional public administration inclined to be characterized with myopia, substantially through the instrumentality of the hierarchical order of centralized power, that was operated by means of order and rules. Directing organizations in the public sector was regarded as simply carrying tasks and duties out without paying no attention to measurable standards and realistic targets (Pollitt et al., 2007, p. 33). Managing public sector, nonetheless, obliges to organizational capacity improvement for governing strategically, especially in an age of result-oriented perspectives. Hence, strategic management in the public sector is a required tool to consolidate the long-term insight along with better performance outcomes and would work greatly if it is supported by a well-designed organization structure and administrative capacity (Johnson and Scholes, 2001). In this respect, Hughes (1998) addresses a supportive claim by stating that the methods and techniques propounded into the public sector necessitate that governmental organizations have to be ready to envisage their own agendas and priorities rather than firmly performing operations requested from politicians or coming from above.

The concept has begun to change the public sector viewpoint throughout the 1980s (Berry, 1994, p. 328). When it comes to the 90s and 2000s, strategic management methods and techniques were prevalent in the public service organizations of various countries, particularly the US and in Europe. Very first attempts were seen to focus on the implementation of the federal level of US government. Thus, the intellectual background of the nature and scope of strategic management in the public administration was North American. Subsequently, many governments in Europe encouraged their local authorities and ministries to form the agendas

and decisions in accordance with strategic planning process. Furthermore, with the beginning of the mid-1990s, strategic management was spread to numerous countries all over the world and from then on “there has been a growing appreciation of the benefits of strategic capabilities at all levels of government” (Joyce and Drumaux, 2014, p.11).

Today, four decades after the first practices were implemented, strategic management has been considered as a standard instrument for public managers working in any part of the sector. However, it is commonly indicated by the researchers in the area that a solid strategic management model has designed neither theoretically nor in praxis in the public sector yet (Ferlie and Ongaro, 2015, p. 202). Pollitt and Bouckaert (2011) also claim that there are significant divergences on the influence of strategic management models across different sectors and countries. Considering that implementation of the public sector strategies realizes in a political environment not a market one; that its primary resource is not principally based on financial power but also public will (Johnson and Scholes, 2001, p. 154), it could not be wrong to claim that the specific features of strategic management in the public sector have to be taken into consideration. Having said that the relevant literature on the strategy making process is examined and two fundamental types of strategy appear as incremental and rational. To elaborate what type of strategy implementation can be related to better organizational performance, a comprehensive systematic review is undertaken to reveal the relationship between strategy implementation types and performance, for first time in the literature with a specific reference to public management research.

2. LITERATURE REVIEW

2.1. Conceptualizing Public Sector Organizational Strategy

The notion ‘strategy’ in the business management refers to a series of tactics planned and to carry out predominantly by higher level of managers to achieve the organizational targets in a competitive setting (Johnson and Scholes, 2001, p. 14). In the public management, nevertheless, the concept would be expounded more broadly as ways of fostering goods and services through public sector organizations (Boyne and Walker, 2004, p. 244). As an exhaustive concept, public sector strategy ought to be examined as a set of process, covering concomitant facets to theorize strategic management referring to the typical characteristics of the public sector organizations.

A tendency to assume the phases of strategy making individually without drawing attention to the likely relationship between them is commonplace in the public administration research (George et al., 2017, p. 2). However, it is quite vital to separate the process of strategic management into its fundamental segments to elucidate the area of research and enhance both academic literature and real-life practices (Andrews et al., 2011, p. 655). In the same direction, a great number of strategic management studies propose some conceptual typologies, including “content, process, context and outcome” elements (Bryson and Bromiley, 1993, p. 14321, Okumus, 2001, p. 331; Pettigrew, 1987, p. 666); the one offered by Skivington and Daft (1991) as “framework and process”; by Miller and Dess (1993) as “contextual, system and action”; by Dawson (1994) as “content, context and operation”; and by Andrews et al. (2011) as “content, processes and performance”. In the same line with Andrews et al.’s (2011) framework which describes the strategic management in the public sector, the current research conceptualizes a typology consisting of content, processes and outcomes. Therefore, content and process—two engaged components of strategy making process—are explored before scrutinizing strategy implementation styles—rational and incremental—along with the performance of public sector organizations in depth.

Strategy content, as the initial element, can be defined as “the patterns of service provision that are selected and implemented by organizations” (Walker and Andrews, 2015, p. 231). The outcome of this phase is strategy content on its own, that is a pattern of action in which an organization structures to achieve expected objectives (Boyne and Walker, 2004, p. 232). That is why, first possible direction of constructing a clear strategy content would be offering a fit between strategic action and stance. For example, creating a congruence between the risk-oriented strategic stance and the actions of the top level of managers enables to acquire innovation, which is the desired strategy content for this type of organization. Hence, content of strategy with its relevant factors is crucial as an initial element however, it is certainly not enough in itself to align the strategies with the good performance outcomes (Andrews et al., 2011, p. 643). Connecting the content with the rest of the strategy process is a prerequisite to comprehend the organizational strategies of the public sector.

The *process of strategy making* is principally characterized as a chain of clearly identified stages including agenda-setting, formulation, implementation, monitoring and evaluation in the classic view. However, modern strategic management approach claims that policy making process is not occurred straightforwardly as it was initially contemplated, but can realize within a linear order, requiring the or-

ganizational operations from a strategic viewpoint on an on-going basis (Barzeley and Campbell, 2003, p. 45). Some of the prominent public management scholars interpret the strategy making process differently as such; Walker et al. (2010) consider the process as a clearly defined phases in a linear policy cycle; Poister et al. (2010) consider it to be continuous actions. Bryson et al. (2010) see the strategy process as both a whole of continuous actions and a determined process including planning, implementation, monitoring and appraisal phases. Considering that the various methods in the strategy-making process would be taken into account sequentially, complementary or as mutual, placing emphasis to one type over others may create confusion, and 'a one size fits for all' advice might not be the panacea. Hence, the options to adopt from different types mutually or separately ought to be decided to take into particular circumstances consideration that might have influence on the different perspectives of formulation and implementation phases.

Strategy formulation is a phase where strategic line of vision and objectives are designed. The process of formulation in the public sector is dominated heavily by the strategic planning activities. After a quick examination of the public sector research on strategy formulation, rational planning and incremental way of formulation can be figured out as the most commonly applied models (Mintzberg et al., 1998, p. 178). The incremental perspective in the governmental sector was propounded by Lindblom and his groundbreaking article (1959) on "the science of muddling through", offering that strategy should be designated and planned in a setting in which executives are ready to learn, innovate and this process eventually finalizes with the adoption of desired behaviors and outcomes in the course of time. On the other hand, rational perspective offers a definitive process of collecting information needed to get to know the overall picture and making use of it to form a long-term forecast that could be also transformed into particular goals and actions when required. The further empirical analyses show that a well-formulated strategy process means that no matter whether the formulation is based on rational planning or incrementalism, it has to be aligned with the rest of the strategy processes, to generate a successful process and strategy implementation is certainly the most critical one (Poister and Streib, 2005, p. 45).

As a crucial phase of strategy-making process in which numerous plans fail, *strategy implementation* is regarded as the most challenging one in the public policy making, comparing to other ones such as formulation – planning, agenda setting, decision-making or appraisal (Nutt, 1999, p. 65). The literature on implementation proposes different ways to perform strategies, nevertheless, the analyses and findings are quite dispersed and inconclusive. As mentioned in the previous classi-

fications including content and formulation, rational or incremental styles are appeared again here as the mostly used distinction to explore strategy implementation (Andrews et al., 2011, p. 667). Strategy implementation is not existing by itself but stands for a separate part of the strategy making process. Therefore, examining the relationship of strategy implementation with organizational performance should not be considered without content, process, formulation of strategies, which need to be consistent with implementation stage.

2.2. Strategy Implementation in the Public Sector Organizations

Implementation, as a widely discussed field within the public policy implementation, identifies a critical stage of the policy process that concentrates on the associations between “an expression of proposed intent and its realization” (O’Toole, 2000, p. 263). Traditional comprehension describes it as “the process by which strategies and policies are performed via the development of budgets, programs and procedures” (Wheelan and Hunger, 2002, p.16). Sabatier (2007) argues that implementation is rather difficult because it includes a series of determinants which associate to actors with different levels and settings, particularly central, local governments and citizens. Joyce (1999) draws attention to the requirements of implementation process which demands persistence and detailed examination of every single factor to be prepared for all possible scenarios. Jenkins et al. (2003) believe that an organizational strategy implementation should be treated as “fighting a long and bloody battle”.

In an age of the rising ambiguities and turbulent financial and political circumstances that characterize the today’s world conditions, these conventional thought of implementing strategies has been still relevant and even more important to tackle with these complexities (Ferlie and Ongaro, 2015, p. 202). Strategy implementation is commonly recognized as the toughest part of the entire strategy-making process and implementation failure is a buzzword in the strategic management literature. Supportively, it is revealed that more than 50% of strategies formulated unable to be practiced (Hambrick and Cannella, 1989, p. 278; Mintzberg, 1994, p. 2; Nutt, 1999, p. 79). The fundamental reason behind the failure is seen as the “implementation gap”, which means designing strategies as well as performing them are often classified as different processes (Noble, 1999, p. 59). Vast majority of the managerial teams are good enough to produce a list of strategic objectives and plans that investigate the existing picture of the organization to match these practices with positive strategic outcomes, however, actors who formulate strategic actions

predominantly are not effective during strategy implementation, the implementation gap causes a failure and hinders the attainment of thriving implementations.

Studies on emergent strategies conducted by Mintzberg (1994), Miller (1997) and Pettigrew (1988) emphasize that implementing organizational strategies is much more critical to the achievement or performance outcomes than the meaning and scope of those strategies and their initial formulation. Similarly, Hrebiniak and Joyce (1984) highlight it as a compelling set of actions, actualizes in a longer period of time than the rest of the process, has to allow to the participation of more actor with different layers of task and requires for simultaneous and consecutive thinking of the top executives who are in charge of implementation.

There is a solid literature on the strategy implementation failure and the prescriptions of the successful strategy implementation. However, there is no exclusive examination what type of implementation would lead to good performance results. Indeed, the research on the relationship between types of strategy implementation and performance in the private sector are available and analyzed (Noble and Mokwa, 1999, p. 59; White et al., 2003, p. 113), however a systematic empirical examination on this relationship in the public sector context has not been conducted yet (Van de Ven, 1980, p. 208; Andrews et al., 2011, p. 647). The upcoming part draws particular attention to the style of implementation and public service performance before specifically focusing on the related empirical analyses.

2.3. Strategy Implementation Styles and Public Service Performance

It is largely acknowledged that an implementation style needs to be consistent with the administrative routine of the organizations, that has been a primary motive to figure out the dynamics of strategy implementation (Hill and Jones, 2008, p. 11). It renders the taken-for-granted path of carrying strategies into action and could be defined as “the way we do things around here”. Researchers argue that style of strategy implementation inclines to become institutionalized and settled within a period of time. Nutt’s (1987) research claims that executives frequently improve a specific type of implementation and keep it as long as they can. On the other hand, some of the scholars believe that organizations in the public sector might carry more than one type of implementation out for exclusive targets; for instance, undertaking flexible methods to generate innovation to challenges in delivering service, while using a more stable perspective to implement an “efficiency-focused strategy” (Andrews et al., 2017, p.5).

Mintzberg (1994), one of the pioneers of the strategic management, asserts that even if an organizational strategy is rational (*deliberate*) or incremental (*emergent*), designed or undesigned, it would have small influence on performance until implemented. Which is why, the good strategy implementation depends upon the special implementation style which an organization is willing to embark, which in turn is expected to have positive feedbacks for performance of the organization. Researchers in the field have improved competing typologies for classifying different perspectives the implementation of strategies in the public services. An exploration of existing strategy implementation styles puts emphasize that there are a range of essential determinants; To what extent roles and responsibilities are centralized or decentralized, and whether formulation and implementation, as two side of a coin, are different sequential processes or intertwine and offer a differentiation between planned and unplanned types of strategy implementation (Cespedes and Piercy, 1996, p.143; Thompson, 2000, p. 68). Here, several approaches and types of public sector strategy implementation can be classified as follow; strategy implementation styles categorized by Bourgeois and Brodwin (1984) are “commander, change, collaborative, cultural and crecive”. Hart (1992), Hart and Bambury (1994) and White et al. (2003) present “command, symbolic, rational, transactive and generative” to classify implementation type. Bailey et al. (2000) present it with six different styles; “Command, planning, incremental, political, cultural and enforced”. Nutt (1987) identifies implementation types as “intervention, participation, persuasion and edict”. Thompson (2000) and Cespedes and Piercy (1996) also synthesize the styles to propound a spectrum that is command\rational at one side and generative\incremental at the other side. Eventually, Andrews et al. (2011) determine a couple of types at either end of the spectrum—incremental and rational implementation.

Considering the public sector strategy implementation styles, Andrews et al. (2011) classification—rational and incremental—are used to frame the research in that the styles concentrate directly on the choose of whatever style of the strategies is the most suitable one for the fulfillment of organizational targets (Hickson et al., 2003, p. 1804; Nutt, 1999, p. 79).

Theories on the decision-making of the strategies and the related empirical analyses predominantly focus on “a rational or planned style of implementation; and an incremental or ad-hoc style of implementation” to figure out what direction assists to lead to better performance (Andrews et al., 2017, p. 2). The research examining rational implementation indicate that the rational style includes forming strategic plan as well as action plans and it is performed by the means of top-down controlling in a hierarchical order. Consequently, this direction is believed to be ef-

fective in getting successful implementation outcomes (Hrebiniak and Joyce, 1984, p. 55). On the other side, a significant body of research has been established on the incremental implementation perspective, that has become apparent, especially with the adoption of management instruments into the public sector including knowledge creation, organizational learning, participation, personnel inclusion. In this direction, incremental implementation style is seen quite relevant to organizational performance (Stewart and Kringas, 2003, p. 678). Thus, it is essential to evaluate both styles to determine what style is associated to better performance and its components. In the subsequent part, the methodology of the study will be explained just before the existing literature rational and incremental implementation styles and performance together with its empirical evidence are systematically reviewed for the public sector organizations.

3. METHODS

This research applies a systematic review approach, which is a comprehensive overview of studies available on a specific research question. This way of analyses provides a detailed summary of high-quality evidence in academic literature. The primary aim to undertake systematic review method is to avoid conducting a conventional literature review, which generally investigates randomly selected research evidence and interprets them from the perspective of the reviewer (Gough, Oliver and Thomas, 2017, p. 17).

Systematic review method is originated in the clinical medicine, which needs to deal with a dispersed and inconsistent set of data. Nevertheless, the background of the approach is relatively new in social sciences; The first systematic review movement in social science dates back to the beginning of 2000s by the Campbell Collaboration, aiming to make standards for the systematic review (The Campbell Corporation). The method has become very popular among the scholars because it selects the appropriate studies and brings them together in a rigorous way to increase the reliability and validity of the research.

There is a procedure to follow in the production of a systematic review: Defining research scope and question, selection of evidence, appraisal, synthesis and analysis (Victor, 2008, p. 3). Methodological direction of this examination would be described by following the procedures. As the study aims to explore implementation styles and organizational performance, the research question is based on addressing what the relationship on different type of implementation and performance in the literature is. As of the selection of evidence, the study includes the analyses on the public sector literature and excludes the business sector research from the review. The relevant keywords have been chosen and entered for a search

on Web of Science, as the commonly used search engine for this type of research. All the empirical research has been chosen to synthesis and analyze them. Eventually, incremental and rational types as the two types of strategy implementation have been found and their empirical findings gather in two tables to make the further synthesis and analyses. The detailed application of the procedures is presented in the following sections.

4. RESULTS

4.1. Rational Style of Strategy Implementation and Organizational Performances

References to the first phases of rational implementation regarding to the public sector organizations could be traced in the conventional implementation literature, especially in the public policy. Initial theories and approaches were straightforward in the policy implementation; public personnel were expected to practice strategies, designed by politicians, under the command of top executives (Smith, 1973, p. 197; Mazmanian and Sabatier, 1983, p. 231; Sabatier, 1986, p.21). Rational perspective based upon the rational choice theory addresses that policy implementation guarantees what people are assigned to fulfill whilst upholding the control over the rest of the phases. The overall process is intended to carry out and place a control system that would diminish possible challenges and hinder deviation from the targets put by this early policy hypothesis. Nevertheless, it has been largely accepted that favourable implementation would require more than a chain of hierarchy and a build a capacity grounded on check and balance system (Pressman and Wildavsky, 1984, p. 2).

The basic way of making strategies has been a standard tool giving the detailed steps of the planning process. The strategic planning is recognized as the most commonly applied instrument to the process of strategy making (Carr and Harris, 2004, p. 91), particularly for the public sector that there is a dominance of the rational way of planning over the last century in numerous environment and countries (Boyne et al., 2004, p. 230). A rational implementation gives precedence to let the staff of the organization know and chase specific route for directing strategies and the application of overall mechanism which can guarantee that all the system works in previously planned way (Parsa, 1999, p. 176). According to the work of Hrebiniak and Joyce (1984), public sector organizations maintaining strategy implementation in the rational direction are most likely to get benefit from taking the greater control that enabling exert over strategies.

From a rational comprehension, strategic management is a very intentional method which occurs in a chronological order resulting in the achievement of the goals identifies at the first stages of the strategy cycle (Andrews et al., 2017, p. 2). Therefore, strategies in this model are planned in certain purposes and practiced, just like the classic rational choice theory of “*diagnosis followed by prescription*”. Ansoff (1991) discusses that the rational perspective adopts analytical methods to preserve solid strategic directions against changes in the internal and external environment in the implementation period. A great number of researchers also argue that formal methodologies and instruments including activity reports, action plans, performance programs and ex-ante/midterm/ex-post evaluations, that enable planners to overcome the strategic goals and objectives in the short and long terms, are critical for pursuing a favorable implementation process (Hrebiniak and Joyce, 1984, p. 52). Having rational implementation style, therefore, is quite possible to lead to better performance outcomes.

Despite of its conventional background, rational implementation has been still the most popular style, and there are a series of studies which verify the usefulness of this style, particularly in the business sector literature (e.g. Hart, 1992; Hart and Bambury, 1994; Parsa, 1999; Woodside et al., 1999). On the other hand, Poister and Van Slyke (2001) review the area critically claiming that in spite of the fact that there is substantial literature surveyed on public sector strategic management, empirical research is not well-developed to synthesize theoretical leaning into empirical analysis to flourish the field.

Accordingly, the empirical literature is analyzed systematically on the Web of Science search engine. The research investigates incremental and rational ways of implementing strategies together with related performance criteria in both public and business sector research. A web search is undertaken to look for related terms as such: performance, effectiveness, equity, improvement, outcome, efficiency, output, satisfaction, innovation, quality, strategy implementation, implementation styles, execution, planned implementation rational implementation style in the abstracts, key words, titles of the research. The greater part of the research focuses on business sector organizations (e.g. Parsa, 1999; Schaap, 2006; 2012; Thorpe and Morgan, 2007). While three analyses purely explore public sector (e.g. Andrews et al., 2011; Andrews et al., 2017; Van de Ven, 1980), a couple of other research look over the organizations in both sectors (e.g. Hickson et al., 2003; Miller, 1997;). The result of this search is presented Table 1. The research uncovers 5 studies from public sector settings investigating the relationship between rational type of implementation and organizational performance.

Author(s)/ Year	Country	Research Method	Sample Size	Measure of Performance	Findings
Van de Ven, 1980	USA	Quantitative (Survey)	“14 childcare community”	Efficiency, Community acceptance	Practicing formal planning model has higher levels of efficiency.
Miller, 1997	UK	Case Study	“113 informants; 6 organizations; 4 private and 2 public organizations”	Managers’ perceptions of completion, achievement and acceptability of strategy	Specificity and accessibility were critical to success.
Hickson et al., 2003	UK	Quantitative (survey)	“55 decisions in 14 organizations, 6 manufacturing, 5 services and 3 public organizations (university, municipality and water services)”	Planned and Prioritized	Practicing planned and prioritized approaches work better. None of them least effective.
Andrews et al., 2011	UK	Quantitative (survey)	“90 local government services in 2002 62 local government services in 2003”	Managers’ perception of effectiveness, efficiency, equity, innovation, customer satisfaction, quality and quantity of outputs.	There is no consistent style of implementation that is likely to lead performance. Rational implementation is unrelated to performance.
Andrews et al., 2017	Turkey	Quantitative (survey)	“20 local government organizations 126 respondents”	Manager’ perception of effectiveness, efficiency, equity.	Rational implementation style is positively related to organizational performance.

4.2. Incremental Style of Strategy Implementation and Organizational Performance

The roots of the incremental implementation, as a main alternative approach to the rational model, have its origins in the seminal paper of Charles Lindblom's (1959) named "*The Science of Mudding Through*". He asserted that the restricted form of rationality and limited nature of human ability, along with time and resources as external drawbacks, do not let implementers to pursue a logical reasoning, especially when tackling with complex problems (Lindblom, 1959, p. 82). The learning school of thought, which is also relevant to Lindblom works, highlights the artifacts of incremental strategy process prioritizing a chain of piecemeal and unplanned moves occurring over the course of time (Quaye et al., 2015, p. 141). Contrary to the planning school, which puts great emphasis on designed and pre-planned strategies, the learning school deals with the notion of emergent strategies as "a pattern of action which improves over time in an organization in the absence of clear mission and goals; or sometimes despite mission and goals" (Griffin, 2013, p. 207). Nonetheless, it is also largely accepted that incrementalism does not necessarily mean as an entirely opposite approach to rational theory. It in fact represents sequential processes that allows strategies to be practiced in various methods (Quinn, 1978, p. 7).

The incremental perspective to the process of strategy making offers a bare distinction between the stages of formulation and implementation comparing to the rational perspective. Hambrick and Cannella (1989) and Mintzberg (1994) believe that the separating formulation phase from its execution is the primal issue for "implementation failure", as implementation is regarded as a solely administrative process, overlooking the possible useful inputs which might come from strategy decision makers. Nevertheless, incremental practices are formed as a process of learning, that counts formulation and implementation identical per se, hence diminishing the probability of failure in implementation (Hambrick and Cannella, 1989, p. 278). Handling these two phases together in organizations would trigger the inclusion of the assets in both strategy improvement as well as implementation (Andrews et al., 2011, p. 645) and creates more influential organizational process in learning, which results in rising responsiveness to external effects (Mintzberg, 2000, p. 4).

Incremental implementation style is more relevant in the increasingly fragile and ambiguous environment in which public sector organizations of this century need to survive. This is even much more pertinent subsequent to the emerging of

the idea of governance (Osborne, 2006, p. 380), that allows various interactions among countless actors in strategy formulation and service delivery. With its fluid nature, the incremental type of implementation is expected to be achieved by sharing, learning and diffusing knowledge instead of merely aiming to be outcome-oriented (Mintzberg, 1998, p.178) and this is especially true of the public sector organizations (Steward and Kringas, 2003, p. 677). Therefore, strategy implementation ought to shape a form of a process of learning drawing particular attention to sustainability to be adaptable to the upcoming and probable scenarios stemming from the externalities (Kearns, 2000, p.8).

As previously stated, a systematic review was undertaken on the Web of Science. A close examination is performed to search for relevant terms as follows: Performance, effectiveness, equity, efficiency, improvement, innovation, quality, satisfaction, output, outcome, strategy implementation, implementation styles, execution, emergent and incremental implementation style in the abstracts, key words, titles of the research. The overall literature on incremental type of implementation and performance is less comparing to rational style, however, examinations on the elements incremental implementation and performance are exist in some studies. There are three research exclusively focus on private sector setting (e.g. Bantel, 1997; Parsa, 1999; Veliyath and Shortell, 1993), whilst other three studies made examinations in the government sector setting (e.g. Andrews et al., 2011; Andrews et al., 2017; Stewart and Kringas, 2003). Also, one research had analyses across both sector (e.g. Miller, 1997). Table 2 shows the results of the search and reveals four research from public sector investigating the themes. (e.g. Andrews et al., 2011; Andrews et al., 2017; Miller, 1997; Stewart and Kringas, 2003).

Author(s)/ Year	Country	Research Method	Sample Size	Measure of Performance	Findings
Miller, 1997	UK	Case study	“113 informants; 6 organizations; 4 private and 2 public”	Managers’ perceptions of completion, achievement, and acceptability of strategy	Flexibility was not critical to success,
Stewart and Kringas, 2003	Australia	Case study	“6 Australian public organizations”	Staff and manager perceptions	Negotiation and participation are related to performance

Author(s)/ Year	Country	Research Method	Sample Size	Measure of Performance	Findings
Andrews et al., 2011	UK	Quantitative (survey)	“90 local government services in 2002 62 local government services in 2003”	Manager perception of effectiveness, efficiency, equity, innovation, customer satisfaction, quality and quantity of outputs.	There is no consistent style of implementation that is likely to lead performance. Incremental implementation is negatively related to performance.
Andrews et al., 2017	Turkey	Quantitative (survey)	“20 local government organizations 126 respondents”	Manager’ perception of effectiveness, efficiency, equity.	Logical incremental implementation style is positively related to organizational performance.

Table 2 The Empirical Research on the Link Between Incremental Strategy Implementation and Organizational Performance

5. DISCUSSION

Most of the evidence demonstrated that a rational strategy implementation style has a relationship with successful organizational performance. Miller (1997) conducted research in the UK context employing a case study method addressing six government and business sector organizations. The study reveals that strategic planning as the indication of rational implementation appeared to be a successful approach for desirable organizational outcomes. Van de Ven’s (1980) detailed analysis conducting longitudinal study on the US childcare organizations showed that implementing the strategic plan has a positive relationship with good performance. Moreover, Andrews et al.’s (2017) examination on 20 local government organizations in Turkey proved that rational implementation style was positively and strongly associated to a series of performance criteria.

A couple of research, on the other hand, found no clear evidence on rational implementation and performance. Hickson et al.’s (2003) research had the relationship between implementation and performance on the public and private servi-

ces. The research discovered the rational implementation model in 14 public and private sector organizations in the UK and found that there was no relationship on the variables. Andrews et al.'s (2011) investigation in a sample of Welsh local government organizations revealed that rational style of implementation has no relationship with performance. By and large, rational type of implementation seems relevant to organizational performance except some of the studies and this would prove that rational implementation, which grounds on a well-developed solid theory, maintains its place with the increasing evidence from the merits of public sector rational planning.

On the other hand, there are 4 empirical analyses exploring incremental type of implementation and organizational performance in the public sector. First of all, Stewart and Kringas (2003) use a case study design to investigate 6 public agencies in Australia and revealed that as staff inclusion increases within the process of implementation, outcomes of the activities gradually get better. The study eventually emphasizes that negotiation should result in incremental implementation and can be indirectly associated to better performance. Andrews et al. (2017) deal with 20 Turkish local government organizations, concentrating on the relationship between implementation types and effectiveness, efficiency, and equity as specific criteria of performance. The study evidence demonstrated that logical incremental approach has a positive relationship to organizational success in the public services.

Miller's (1997) research in the UK content on the perception of public and business managers shows that flexibility as an indication of incremental approach is not directly relevant to organizational performance. Andrews et al.'s (2011) comprehensive work on Welsh local government shows that incremental implementation is related to low performance. Consequently, the incremental model found pertinent to organizational effectiveness, nevertheless, evidence is weaker than the rational implementation style.

6. CONCLUSION

The paper has investigated the literature on the relationships between two types of strategy implementation and public service performance. Initially, the notion of strategic management with its relevance was examined for the public sector organizations, before evaluating the content and processes of strategies including formulation and implementation. Consequently, these different parts of the strategy making process - from strategy content, process to formulation and implementation - built a conceptual framework to give a straight and consis-

tent path leading to the associations between strategy implementation and performance, especially for the public sector organizations.

The empirical research presented above offer a crucial step in finding out the impacts of implementation styles on public service performance by systematically reviewing the possible links. Previous evidence focusing on the relationships between implementation styles in the public sector and performance is limited to business sector research and less data on the public sector research are available. As long as empirical research on the relationship is concerned, it can be stated that rational implementation style found to be relevant to performance. In the same line with the prior studies, incremental style of implementation also seems related to organizational performance, but the relationship is not as strong as rational implementation style. In order to expand the limited literature, future studies would focus on this relationship in the public sector to build stronger set of evidence.

Implementation, as a crucial part of organizational strategy, is commonly known to have a considerable effect on outcomes and the established literature proves that rational implementation and incremental implementation both can have positive and negative relationships with performance, depending on various other variables including organizational culture, middle manager role, leadership style etc. As the literature does not offer a persistent and straightforward answer to the subject, one recommendation of this paper would be that an elaborated scrutiny on the relationship between implementation, performance and one of the associated variables above could give a more lucid and extensive insight for the further studies.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarına aittir.

Yazar Katkıları: Elif Genç Tetik çalışmanın tamamında tek başına katkı sunmuştur.

Çıkar Beyanı: Yazar ya da herhangi bir kurum/kuruluş arasında çıkar çatışması yoktur.

Ethics Statement: The author declares that the ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In the event of a contrary situation, the Journal of Public Administration and Policy has no responsibility and all responsibility belongs to the author of the study.

Author Contributions: Elif Genç Tetik has contributed to all parts and stages of the study.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest among the author and/or any institution.

REFERENCES

- Andrews, R., Boyne, G. A., Law, J. ve Walker, R. M. (2011). Strategy implementation and public service performance. *Administrative Society*, 43(6), 643-671.
- Ansoff, H. I. (1991). Critique of Henry Mintzberg's the "design school": Reconsidering the basic premises of strategic management. *Strategic Management Journal*, 12, 449-461.
- Bailey, A., Johnson, G. ve Daniels, K. (2000). Validation of a multi- dimensional measure of strategy development processes. *British Journal of Management*, 11, 152-162.
- Barzeley, M. ve Campbell, C. (2003). *Preparing for the future: Strategic management in government*. Washington DC: The Brookings Institutions.
- Berry, F. S. (1994). Innovation in public management: The adoption of strategic planning. *Public Administration Review*, 54(4), 322-330.
- Bourgeois, L. J. ve Brodwin, D. R. (1984). Strategic implementation: Five approaches to an elusive phenomenon. *Strategic Management Journal*, 5, 241-264.
- Boyne, G. A. ve Walker, R. M. (2004). Strategy content and public service organizations. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 14(2), 231-252.
- Boyne, G. A., Gould-Williams, J., Law, J. ve Walker, R. M. (2004). Problems of rational planning in public organizations: An empirical assessment of the conventional wisdom. *Administration and Society*, 36(3), 328-350.
- Bryson, J. M. ve Bromiley, P. (1993). Critical factors affecting the planning and implementation of major projects. *Strategic Management Journal*, 14319-14337.
- Bryson, J. M., Berry, F. S. ve Yang, K. (2010). The state of public strategic management research: A selective literature review and set of future directions. *American Review of Public Administration*, 40, 495-521.
- Carr, C. ve Harris, S. (2004). The impact of diverse national values on strategic investment decisions in the context of globalization. *International Journal of Cross Cultural Management*, 4(1), 77-99.
- Cespedes, F. V. ve Piercy, N. F. (1996). Implementing marketing strategy. *Journal of Marketing Management*, 12(1-3), 135-160.
- Dawson, P. (1994). *Organizational change: A processual approach*. London: Paul Chapman Publishing.
- Ferlie, E. ve Ongaro, E. (2015). *Strategic management in public services organizations: Concepts, schools, and contemporary issues*. London: Routledge.

- Fernandez, S. ve Rainey, H. G. (2006). Managing successful organizational change in the public sector. *Public Administration Review*, 66(2), 168-176.
- George, B., Desmidt, S., Cools, E. ve Prinzie, A. (2017). Cognitive styles, user acceptance and commitment to strategic plans in public organizations: an empirical analysis. *Public Management Review*, 1-20.
- Gough, D., Oliver, S. ve Thomas, J. (2017). *An introduction to systematic reviews* (2nd ed.). London: Sage.
- Griffin, R. W. (2013). *Management*. USA: Cengage Learning.
- Hambrick, D. C. ve Cannella, A. A. (1989). Strategy implementation as substance and selling. *Academy of Management Executive*, 3, 278-285.
- Hart, S. (1992). An integrative framework for strategy making processes. *Academy Management Review*, 17, 327-351.
- Hart, S. ve Banbury, C. (1994). How strategy processes can make a difference. *Strategic Management Journal*, 11(5), 365-383.
- Hickson, D. J., Miller, S. C. ve Wilson, D. C. (2003). Planned or prioritized? Two options in managing the implementation of strategic decisions. *Journal of Management Studies*, 40, 1803-1836.
- Hill, W. L. C. ve Jones, R. G. (2008). *Essentials of strategic management* (3rd ed.). USA: Cengage Learning Custom Publishing.
- Hood, C. (1976). *The limits of administration*. London: John Wiley and Sons.
- Hrebiniak, L. G. ve Joyce, W. F. (1984). *Implementing strategy*. New York: Macmillan.
- Hughes, O. (1998). *Public management and administration: An introduction*. USA: Macmillan Press.
- Jenkins, A., Breen, R., Lindsay, R. ve Brew, A. (2003). *Re-Shaping higher education: linking teaching and research*. London: Routledge Falmer.
- Johnson, G., Scholes, K. ve Whittington, R. (2001). *Exploring corporate strategy* (7th ed.). Harlow: Prentice Hall.
- Joyce, P. (1999). *Strategic management for the public services*. USA: Open University Press.
- Joyce, P. ve Drumaux, A. (2014). *Strategic management in public organizations: European practices and perspectives*. New York: Routledge.

- Kearns, K. P. (2000). *Private sector strategies for social sector success: The guide to strategy and planning for public and non-profit organizations*. USA: Jossey-Bass.
- Lindblom, C. E. (1959). The science of 'muddling through'. *Public Administration Review*, 19, 79–88.
- Mazmanian, D. ve Sabatier, P. A. (1983). *Implementation and public policy*. Glenview, Scott Foresman.
- Miller, A. ve Dess, G. G. (1993). Assessing Porter's (1980) model in terms of its generalizability, accuracy and simplicity. *Journal of Management Studies*, 30(4), 553-585.
- Miller, S. (1997). Implementing strategic decisions: Four key success factors. *Organization Studies*, 18, 577-602.
- Mintzberg, H. (1994). *The rise and fall of strategic planning: reconceiving roles for planning, plans, planners*. New York: The Free Press.
- Mintzberg, H., Ahlstrand, B. W. ve Lample, J. (1998). *Strategy safari a guided tour through the wilds of strategic management*. New York: The Free Press.
- Noble, C. H. ve Mokwa, M. P. (1999). Implementing marketing strategies: Developing and testing a managerial theory. *Journal of Marketing*, 63, 57-73.
- Nutt, P. C. (1987). Identifying and appraising how managers install strategy. *Strategic Management Journal*, 81-104.
- Nutt, P. C. (1999). Surprising but true: Half of the decisions in organizations fail. *Academy of Management Executive*, 13(4), 75-90.
- Okumus, F. (2001). Towards a strategy implementation framework. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 13(7), 327-338.
- O'Toole, L. J. (2000). Research on policy implementation: Assessment and prospects. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 10(2), 263-288.
- Osborne, S. (2006). The new public governance?. *Public Management Review*, 8(3), 377-387.
- Parsa, H. G. (1999). Interaction of strategy implementation and power perceptions in franchise systems: An empirical investigation. *Journal of Business Research*, 45, 173-185.
- Pettigrew, A. (1987). Context and action in the transformation of the firm. *Journal of Management Studies*, 24(6), 649-670.
- Pettigrew, A. M. (1988). *The management of strategic change*. Oxford: Blackwell.

- Poister T. H. ve Van Slyke D. M. (2001). *Managing change in state departments of transportation*. Nchrp Web Document 39, Retrieved from: http://onlinepubs.trb.org/onlinepubs/nchrp/nchrp_w39-1.pdf
- Poister, T. H. ve Straib, G. (2005). Elements of strategic planning and management in municipal government: Status after two decades. *Public Administration Review*, 65(1), 45-56.
- Poister, T. H., Pitts, D. W. ve Edwards, L. H. (2010). Strategic management research: A review. *American Review of Public Administration*, 40, 522-545.
- Pollitt, C., Thiel, S. V. ve Homburg, V. (eds.) (2007). *New public management in Europe: Adaptations and alternatives*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Pollitt, C. ve Bouckaert, G. (2011). *Public management reform: A comparative analysis, new public management, governance, and the neo-Weberian state*. Oxford: Oxford University Press.
- Pressman, J. L. ve Wildavsky, A. B. (1984). *Implementation* (3rd ed.). Berkley, Ca: University of California Press.
- Quaye, I., Osei, A., Sarbah, A. ve Abrokwah, E. (2015). The Applicability of the Learning School Model of Strategy Formulation (Strategy Formulation as an Emergent Process). *Open Journal of Business and Management*, 3, 135-154.
- Quinn, J. B. (1978). Strategic change: Logical incrementalism. *Sloan Management Review*, 20, 7-21.
- Sabatier, P. (1986). Top-Down and bottom-up approaches to implementation research: A critical analysis and suggested synthesis. *Journal of Public Policy*, 6(1), 21-48.
- Sabatier, P. A. (2007). The need for better theories, In: P. A. Sabatier (Ed), *Theories of the Policy Process* (pp. 3-17). Boulder CO, Westview Press.
- Schaap, J. I. (2006). Toward strategy implementation success: an empirical study of the role of senior-level leaders in the Nevada gaming industry. *Unlv Gaming Research and Review Journal*, 10(2), 13-37.
- Schaap, J. I. (2012). Strategy implementations: Can organizations attain outstanding performance?. *Strategic Management Review*, 6(1), 98-121.
- Skivington, J. E. ve Daft, R. L. (1991). A study of organizational framework and process modalities for the implementation of business-level strategic decisions. *Journal of Management Studies*, 28, 46-68.
- Smith, T. B. (1973). The policy implementation process, *Policy Sciences*, 4, 197-209.

- Steward, J. ve Kringas, P. (2003). Change management-strategy and values in six agencies from the Australian public service. *Public Administration Review*, 63, 675-88.
- The Campbell Collaboration. *Archived from the original*. Retrieved from: https://web.archive.org/web/20140203232624/http://www.campbellcollaboration.org/about_us/index.php
- Thompson, J. R. (2000). The Reinvention laboratories. Strategic change by indirection. *The Academic Review of Public Administration*, 30, 46-68.
- Thorpe, E. ve Morgan, R. (2007). In pursuit of the ideal approach: To successful marketing strategy implementation, *European Journal of Marketing*, 41, 659-677.
- Van De Ven, A. H. (1980). Early planning, implementation and performance of new organizations, In R. J. Kimberly., and R. H. Miles., and Associates (Eds). *The organizations life cycles: Issues in the creation, transformation and decline of organizations* (pp. 208 - 290). Jossey-Bass: San Francisco.
- Victor, L. (2008). Systematic reviewing. *Social Research Update*, 54, Summer.
- Walker, R. M., Andrews, R., Boyne, G. A., Meier, K. J. ve O'Toole, Jr. L. J. (2010). Wakeup call: Strategic management, network alarms, and performance, *Public Administration Review*, 70(5), 731-741.
- Walker, R. M. ve Andrews, R. (2015). Local government management and performance: A review of evidence, *Journal of Public Administration Research and Theory*, 25(1), 101-133.
- Wheelan, T. L. ve Hunger, D. J. (2002). *Strategic management and business policy*. USA: Prentice Hall.
- White, J. C., Conant, J. S. ve Echambadi, R. (2003). Marketing strategy development styles, implementation capability and firm performance: Investigating the curvilinear impact of multiple strategy making styles. *Marketing Letters*, 14(2), 111-124.
- Woodside, A. G., Sullivan, D. P. ve Trappey, R. J. (1999). Assessing relationships among strategic types, Distinctive marketing competencies, and organizational performance. *Journal of Business Research*, 45, 135-146.

AMAÇ VE KAPSAM

Yirminci yüzyılda gelişen kamu politikaları alanı başta akademik araştırmacı-lardan başlayarak uygulamacılara doğru ilgi odağı halinde görünüyor. Bu kapsam-da yayın hayatına atılan dergimizin amacı, Türkiye’de kamu yönetimi çalışmalarıyla ilgili bir bilgi merkezi olmak ve kamu politikaları disiplini odaklı bir yayın merkezi kurmaktır. Binaenaleyh, kamu yönetimi ve kamu politikaları başta olmak üzere, ilgili sosyal bilimler çalışmalarının alanyazına kazandırılması amaçlanmaktadır. Ek olarak bu dergi ile İktisadi ve İdari Bilimler, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler vb. beşeri bilimler bünyesindeki farklı disiplinlerden ortak bir akademik platform oluşturulmak istenmektedir. Bilgi ve değer üretilmesine katkı vermek; akade-mik yayıncılıkta referans kaynağı olmak; kamu politikası, kamu yönetimi ve sosyal alanda sürdürülebilirliği önelemek derginin hedefidir. Kamu Yönetimi ve Politi-kaları Dergisi (KAYPOD) editör kurulu, yayın hayatına başladığı günden bu yana hedeflerin ancak ilkeli yayıncılık politikası, bilim ve ifade özgürlüğüne saygı, bilim ve araştırma etiği ilkelerine koşulsuz bağlılık ile gerçekleşeceğine inanmaktadır.

1. Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi (KAYPOD), Mart, Temmuz ve Kasım ayları olmak üzere yılda üç kez yayınlanan uluslararası hakemli bi-limsel bir dergidir. Dergi gerektiğinde özel sayılar çıkarabilecektir.
2. Yayınlanmak üzere gönderilen çalışmaların başka bir yerde yayınlanmamış veya yayınlanmak üzere gönderilmemiş olması gerekmektedir. Derginin yayım dili Türkçe, İngilizce, Almanca ve Rusçadır.
3. Dergide, sosyal bilimler alanındaki tüm konu başlıklarına sahip bilimsel makaleler kabul edilmektedir. Dergimizde belirtilen sosyal bilim dallarında teorik ve deneye dayalı çalışmalar, kitap incelemeleri, açıklamalı bibliyog-rafler ve derleme makaleler de yer alabilecektir.
4. Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi, açık erişim politikasını benimsemiş ve akademik özgürlüğü savunan bir yayım alanıdır. Yayın öncesinde, süre-cinde ya da sonrasında yazarlardan ücret talep edilmez. Yazarlara bir telif ücreti ödenmez.
5. Yayınlanmak üzere dergiye gönderilen yazılar, yayın kurulu tarafından ilk değerlendirmesi yapıldıktan sonra hakemlere gönderilir. Yayın kurulu hakemlerden gelecek rapor doğrultusunda yazının basılmasına, yazardan makalesinde düzeltme istenmesine ya da basılmamasına karar verir. Yayım kararı yazar(lar)a bildirilir.

6. Yazarlar makalelerinin başlığını, ad, soyadı, unvan, bağlı buldukları kurum adı, posta adresi, telefon ve e-posta adreslerini ayrı bir kâğıda yazarak bir kapak sayfası hazırlayıp makaleleri ile birlikte göndermelidir. Hakemlere gönderilecek metinde makalenin başlığı, makale metni, Türkçe ve İngilizce özetler bulunmalı, kimlik bilgileri yer almamalıdır.
7. Sisteme yüklenen her bir makalenin iThenticate, Turnitin gibi intihal tarama programı aracılığı ile taranarak sisteme yüklenmesi gerekmektedir. Tarama sonucu %20'nin üzerinde olan makaleler RET edilmektedir. Makaleler en az iki hakem tarafından kör hakemlik uygulamasıyla değerlendirilmektedir.
8. Dergide yayımlanması istenilen metinlerin, word veya open office gibi döküman biçiminde ve DergiPark sistemi üzerinden (<http://dergipark.org.tr/tr/pub/kaypod>) başvurusu yapılmalıdır.
9. ULAKBİM/TR Dizin'in 2020 yılında zorunlu kıldığı "etik kurul kararı gerektiren klinik ve deneysel insan ve hayvanlar üzerindeki çalışmalar için ayrı ayrı etik kurul onayı alınmış olmalı, bu onay makalede belirtilmeli ve belgelendirilmelidir." kriteri çerçevesinde insan ve hayvan örnekleme olan nitel ve nicel saha araştırmaları için etik kurul onayı makaleye ek olarak verilmeli ve makalenin yöntem kısmında belge tarih ve sayısı belirtilerek etik kurallara uyulduğu ifade edilmelidir.
10. Dergiye gönderilen çalışmaların Araştırma ve Yayın Etiğine uygunluğuna dikkat edilmektedir. ICMJE (International Committee of Medical Journal Editors) tavsiyeleri ile COPE (Committee on Publication Ethics)'nin editör ve yazarlar için uluslararası standartlara uygunluk aranmaktadır.
11. Yazım ve biçim kurallarına uygun olmayan makaleler hakeme gönderilmez ve basılmaz.
12. Düzeltme metnini 30 gün içerisinde göndermeyen yazarların metinleri reddedilir.

ETİK İLKELER VE YAYIN POLİTİKASI

Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi (KAYPOD) kamu yönetimi ve kamu politikaları başta olmak üzere, ilgili sosyal bilimler çalışmalarını yayımlamak amacıyla kurulmuştur. Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisinde yer alan etik görev ve sorumluluklar oluşturulurken açık erişim olarak Committee on Publication Ethics (COPE) tarafından yayınlanan rehberler ve politikalar dikkate alınmıştır. Aşağıda yazar, hakem ve editörlerin uyması gereken etik ilke ve kurallara yer verilmiştir.

Yazarlara İlişkin Etik İlke ve Kurallar

- Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi'ne gönderilen makalelerin kamu yönetimi ve kamu politikaları başta olmak üzere ilgili sosyal bilimler alanlarında özgün çalışmalar olması gerekmektedir.
- Makalelerde yararlanılan tüm kaynaklara ilişkin doğru ve uygun bir şekilde kaynak gösterimi gerekmektedir.
- Dergiye gönderilen makalelerin başka bir dergiye gönderilmemiş olması ve KAYPOD Telif Hakkı Devir Formu doldurulması gerekmektedir.
- Makaleye fikren katkıda bulunmayan kişilere yazar olarak yer verilmemelidir.
- Gönderilen makaleye ilişkin çıkar çatışmaları belirtilerek nedeni açıklanmalıdır.
- Yazarların, hakem sürecindeyken çalışmalarına ilişkin ham verileri editörler kuruluna iletmesi istenebilir, bu durumda yazarların ham verilerini editörler kuruluyla paylaşmaları beklenebilir. Yazarlar, yayımlanan bir makaleye ilişkin verileri 5 yıl süreyle saklamakla yükümlüdürler.
- Yazarlar çalışmalarında bir hata tespit ettiklerinde editörü ve editörler kurulunu bilgilendirmelidir. Düzeltme veya geri çekme süreçlerini editörler ile işbirliği içerisinde gerçekleştirmelidirler.

Hakemlere İlişkin Etik İlke ve Kurallar

Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi'ne gönderilen tüm makaleler çift taraflı kör hakemlik süreci ile değerlendirilmektedir. Çift taraflı kör hakemlik, yansız, nesnel ve bağımsız bir değerlendirme sürecinin sağlanabilmesi için yazarların hakemlerden, hakemlerin de yazarlardan gizli tutulması anlamına gelmektedir.

Hakemlere makaleler değerlendirilmek üzere Dergipark sistemi üzerinden iletilmektedir. Hakemler, değerlendirdikleri makalenin KAYPOD'un temel yayın alanlarına katkısını ve makalenin yayımlanabilir olup olmadığına ilişkin kararlarını kendilerine sistem üzerinden iletilen formu doldurmak suretiyle gerçekleştirmektedirler. Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi'nde hakem olarak görev yapan akademisyenlerin etik sorumlulukları şunlardır:

- Hakemlerin uzmanlık alanlarına ilişkin makalelere hakemlik yapmaya özen göstermeleri gerekmektedir.
- Hakemler çıkar çatışması olabilecek çalışmalarını değerlendiremeyeceklerini editörlere iletmelidirler.
- Hakemler makaleleri tarafsız olarak değerlendirmelidirler.
- Hakemlerin değerlendirdikleri makalelere ilişkin çevrimiçi Makale Değerlendirme Formunu doldurmaları gerekmektedir. Hakemler değerlendirdikleri makaleye ilişkin görüşlerini makale değerlendirme formunda gerekçeli olarak ifade etmelidirler.
- Hakemler makale değerlendirmelerinde yazarları rencide edecek bir dil kullanmaktan kaçınmalı, aksine önerilerinde kullandıkları üslubun bilimsel olması gerekmektedir. Olumsuz bir durum ile karşılaşılması halinde editörler hakem ile iletişime geçerek yorumlarını yeniden gözden geçirmeleri ve düzeltmelerini talep edebilirler.
- Hakemlerin kendilerine verilen süre içerisinde etik sorumluluklara uyarak değerlendirmelerini tamamlamaları gerekmektedir.

Editör(ler)e İlişkin Etik İlke ve Kurallar

- Editörlerin Committee on Publication Ethics (COPE) tarafından yayınlanan olduğu 'COPE Dergi Editörleri için Etik Davranışlar ve En İyi Uygulamalar Kılavuzu'nda yer alan etik sorumlulukları yerine getirmekle yükümlüdürler. Editörlerin etik görevleri ve sorumlulukları aşağıdaki gibidir:
- Editör derginin niteliğinin artırılması ve gelişimine katkıda bulunmak için çaba sarf etmekle yükümlüdür.
- Editörün, yazarların ifade özgürlüğünü desteklemesi gerekmektedir.
- Editörün, dergide hakem değerlendirmesinin gerekli olmadığı bölümlerin (editöre mektup, davetli yazılar, konferans duyuruları vb.) açıkça belirtildiğinden emin olması gerekmektedir.

- Editörün yayımlanan makalelerin dergi okuyucularının bilgi ve becerileriyle uyumlu olabilmesi için çaba sarf etmesi gerekmektedir.
- Editör, hakemlerin bilgi ve uzmanlıklarına uygun makaleleri değerlendirmelerini istemelidir. Böylece makalelerin alanında uzman kişilerce uygun bir şekilde değerlendirilmesi sağlanmalıdır.
- Editör, hakemlerin bir makaleyi değerlendirmeden önce makaleye ilişkin çıkar çatışmaları bulunmadığını belirtmelerini talep etmekle yükümlüdür.
- Editörün hakem değerlendirme sürecine ilişkin gerekli tüm bilgileri ve hakemlerden yapması beklenenleri hakemlere iletmesi gerekmektedir.
- Editör, hakem değerlendirme sürecinin çift taraflı kör hakemlik ile sürdürüldüğünden emin olmalı ve yazarlara hakemleri, hakemlere de yazarları ifşa etmemelidir.
- Editör, hakemleri zamanlama ve performanslarına göre değerlendirmelidir.
- Editör, hakemlere ilişkin bir veri tabanı oluşturmalı ve hakemlerin performansına göre veri tabanını güncellemelidir.
- Editör, kaba ve kırıcı yorumlarda bulunan ya da geç dönen hakemleri hakem listesinden çıkarmalıdır.
- Editör, hakem listesini hakemlerin uzmanlık alanlarına göre sürekli yenilemeli ve genişletmelidir.
- Editör, yazarlara kendilerinden ne beklendiğine ilişkin yayım ve yazım kuralları ile örnek şablonu sürekli güncellemelidir.
- Editör dergiye gönderilen makaleleri dergi yazım kuralları, çalışmanın önemi, özgünlüğü açısından değerlendirmeli ve makaleyi ilk gönderim sürecinde reddetme kararı alırsa, yazarlara bunun nedenini açık ve yansız bir şekilde iletmelidir. Bu süreçte, makalenin dilbilgisi, noktalama ve/veya yazım kuralları (kenar boşlukları, uygun şekilde referans gösterme, vb.) açısından tekrar gözden geçirilmesi gerektiğine karar verilirse, yazarlar bu konuda bilgilendirilmeli ve gerekli düzeltmeleri yapabilmeleri için kendilerine zaman tanınmalıdır.
- Makalelerde gönderim ve yayıma kabul tarihleri yer almalıdır.
- Yazarların makalelerinin durumuna ilişkin bilgi talebi olduğunda çift taraflı kör hakemlik sürecini bozmayacak şekilde yazarlara makalelerinin durumuna ilişkin bilgi verilmelidir.

- Dergiye yayınlanmak üzere gönderilen makalelerde son karar editör kuruluna aittir. Editör kurulu objektif ve akademik kriterler dahilinde dergide yayınlanacak makaleleri belirlemekle yükümlüdür.
- Editör, editörler kurulu üyelerine yayım ve yazım kurallarını iletmeli ve kendilerinden beklenenleri açıklamalıdır.
- Editör, editörler kurulu üyelerine yayım ve yazım kurallarının en güncel halini iletmelidir.
- Editör, editörler kurulu üyelerini değerlendirmeli ve derginin gelişimine aktif olarak katılım gösterecek üyeleri editörler kuruluna seçmelidir.
- Editör, editörler kurulu üyelerini aşağıda yer alan rolleri ve sorumluluklarına ilişkin bilgilendirmelidir
 - Derginin gelişimini desteklemek
 - Kendilerinden istendiğinde uzmanlık alanlarına ilişkin derlemeler yazmak
 - Yayım ve yazım kurallarını gözden geçirmek ve iyileştirmek
 - Derginin işletiminde gerekli sorumlulukları yerine getirmek

İntihal ve Etik Dışı Davranışlar

Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi'ne gönderilen tüm makaleler basılmadan önce herhangi bir intihal yazılım programı ile taranmaktadır. Benzerlik oranı %20 ve altında olan makaleler yayına kabul edilir. Bu oranı aşan makaleler ayrıntılı olarak incelenir ve gerekli görülürse gözden geçirilmesi ya da düzeltilmesi için yazarlara geri gönderilir, intihalya da etik dışı davranışlar tespit edilirse yayımlanması reddedilir.

Aşağıda etik dışı bazı davranışlar listelenmiştir:

- Çalışmaya fikren katkıda bulunmayan kişilerin yazar olarak belirtilmesi,
- Çalışmaya fikren katkıda bulunan kişilerin yazar olarak belirtilmemesi,
- Makalenin yüksek lisans/doktora tezinden ya da bir projeden üretilmişse bunun belirtilmemesi,
- Dilimleme yapılması yani, tek bir çalışmadan birden fazla makale yayımlanması,
- Gönderilen makalelere ilişkin çıkar çatışmalarının bildirilmemesi,
- Çift taraflı kör hakemlik sürecinin deşifre edilmesi.

YAZIM KURALLARI

1. Her makalede, ana başlığın hemen altında, makalenin amacı ve önemini içeren biri Türkçe biri İngilizce olmak üzere 200 kelimelik öz/abstract yer almalıdır. “Öz”lerin altında, beş kelimeyi aşmayan anahtar sözcükler/keywords bulunmalıdır. Kısacası makaleler, Ana Başlık, Öz, Anahtar Sözcükler, Abstract, Keywords, Makale Metni, Notlar ve Kaynakça sırası ile kaleme alınmış olmalıdırlar.
2. Makaleler 8.000 kelimeyi geçmemelidir.
3. Kamu Yönetimi ve Politikaları dergisine gönderilecek tüm makaleler makale şablonu kullanılarak hazırlanmalıdır. Bu şablon kullanılmadan gönderilmiş makaleler RED edilecektir. Makale şablonuna <https://dergipark.org.tr/tr/download/journal-file/18581> linkine tıklayarak ulaşabilirsiniz.
4. Ana metin Times New Roman yazı karakteri kullanılarak 11 punto ve iki yana yaslı olarak yazılmalıdır. Paragraf öncesi ve sonrası paragraf boşluğu bırakılmamalıdır. Paragrafların ilk satırları 1,25 cm içeriden başlamalıdır.
5. Makalenin ana başlık ve alt başlıkları iki yana yaslı, Times New Roman 13 punto, 1,25 cm paragraf girintili olarak yazılmalıdır ve 1., 1.1., 1.1.1 gibi ondalıklı şekilde, 1.GİRİŞ'ten başlayarak (Kaynakça Hariç) numaralandırılmalıdır. Giriş, Bulgular vs. bölüm başlıkları koyu ve büyük harflerle yazılmalıdır. Alt başlıklar ise koyu ve kelimelerin ilk harfleri büyük olacak şekilde yazılmalıdır.
6. Metin içinde kısa alıntılar çift tırnak içinde verilmeli, alıntının içinde tırnak işareti kullanılması gerekmesi durumunda ise tek tırnağa başvurulmalıdır. 40 sözcükten uzun alıntılar blok halinde, tırnaksız, paragrafların ilk satırı ile aynı hizada (soldan 1,25 cm girintili) ve tek satır aralık ile İtalik (Eğik) yazılmalıdır. Alıntı yaparken özgün eserden çıkarılan sözcük ve cümleler parantez içinde üç nokta ile (...) belirtilmelidir.
7. “Uzun alıntılar için Microsoft Word programında Giriş sekmesinin altında bulunan Stiller kısmından UzunAlıntı stili seçilmelidir. Kısa alıntılar çift tırnak içinde verilebilir.”
8. Kitap, dergi, gazete, film ve program adları metin içinde italik yazılmalıdır. Sayılar metin içinde tutarlı olmak koşuluyla harf veya rakamla belirtilebilir. Türkçe metinlerde tarih belirtilirken önce gün, sonra ay yazılmalıdır.

1.1. Başlıklar

(Hazırlamış olduğunuz Diğer kısımları bu alanın tamamını silerek yapıştırabilirsiniz) İkinci dereceden başlıklar Başlık 2 Seçilerek yapılmalıdır

1.1.1. Üçüncü ve Dördüncü Dereceden Başlıklar Üçüncü dereceden başlıklar Başlık 3,

1.1.1.1.

Dördüncü dereceden başlıklar Başlık 4 seçilerek yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

1. Kaynakça 1,25 cm asılı ve 1,25 soldan girintili olacaktır.
2. Dergiye gönderilen tüm yazıların metin içi referansları ve kaynakçaları APA sistemine uygun olarak düzenlenmeli, kaynak olarak Publication Manual of the American Psychological Association'ın altıncı baskısı kullanılmalıdır.
3. Metin içinde yapılan tüm göndermeler, yine metnin içinde, sırasıyla yazarın soyadı, tarih ve eğer alıntı yapılmışsa sayfa numarası yazılarak belirtilmelidir (Barthes, 1975, s. 104). Aynı kaynaklara yapılan diğer göndermelerde de aynı yöntem uygulanmalı, "age." gibi ibareler kullanılmamalıdır.
4. Gönderme yapılan eser iki yazarlı ise, her iki yazarın da soyadları belirtilmeli (Lipovetsky ve Charles, 2004); yazarlar ikiden fazlaysa, ilk yazarın soyadından sonra "ve diğerleri" anlamında "vd." ibaresi kullanılmalı (Jenkins vd., 2009); birden fazla kaynağa yapılan göndermeler ise noktalı virgülle ayrılmalıdır (Alemdar, 1999; Oskay, 1994).
5. Aynı yazarın aynı yılda yaptığı çalışmalar için "a, b, c" ibareleri kullanılmalı (Cassetti, 2011a) ve bu ibareler metin içinde ve kaynakçada aynı olmalıdır.
6. İkincil bir kaynak söz konusu ise metin içi referans, alıntı yapılan yazarın adının metinde geçip geçmemesine göre (aktaran Elsaesser, 2004, s. 82) veya (Musser'den aktaran Elsaesser, 2004, s. 82) şeklinde düzenlenmelidir.
7. Kaynakçada yalnızca metinde gönderme yapılan kaynaklara tam künyeleri ile yer verilmeli ve türleri dikkate alınmaksızın tüm kaynaklar yazar soyadı ve yıla göre düzenlenmelidir.
8. Çeşitli eserlerin kaynakçada nasıl gösterilmesi gerektiği ile ilgili örnekler aşağıda sunulmuştur:

KİTAP

Tek yazarlı kitap

Tekşen, Ö. (2014). Ertelenmiş Vergilerin İncelenmesi ve Muhasebeleştirilmesi 1 (1. baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.

Tek yazarlı çeviri kitap

Wacquant, L. (2011). Kent Paryaları: İleri Marjinalliğin Karşılaştırmalı Sosyolojisi. (M. Doğan, Çev.). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.

İki ve daha fazla yazarlı kitap

Eco, U. ve Dixon, R. (2012). Inventing the enemy and other occasional writings. Boston: Houghton Mifflin Harcourt.

Eco, U., Martini, C. M., Proctor, M. ve Cox, H. (2012). Belief or nonbelief? A confrontation. New York: Skyhorse Pub.

Derleme kitap

Bottomore, T. ve Nisbet R. (Ed.). (2002). Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi. Ankara: Ayraç. Kitap bölümü/makale

Giddens, A. (2002). Pozitivizm ve Eleştiriciler. (L. Köker, Çev.). T. Bottomore ve R. Nisbet, (Ed.), Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi içinde (243-291). Ankara: Ayraç.

MAKALE

Basılı dergide makale

Eco, U. ve Pezzini, I. (1982). La sémiologie des Mythologies. Communications, 36(1), 19–42. Çevrimiçi dergide makale

Caoduro, E. ve Baschiera, S. (2015). Retro, Faux-vintage and Anachronism: When Cinema Looks Back. Necsus. Bahar 2015. Erişim 8 Mart 2016, <http://www.necsus-ejms.org/retro-faux-vintage-and-anachronism-when-cinema-looks-back/>

DİĞER KAYNAKLAR

Yayınlanmamış tez

Pinto, A. (2012). Lessalles de cinémad'art et essai: Sociologie d'un label culturel entre-marché et politique publique. Yayınlanmamış doktora tezi, Picardi Jules Verne Üniversitesi.

Gazete yazısı

Charrel, M. (5 Mart 2016). L'Union européenne doit se repenser d'urgence. Le Monde. 4. Çevrimiçi gazete yazısı

Charrel, M. (5 Mart 2016). L'Union européenne doit se repenser d'urgence. Le Monde. Erişim 7 Mart 2016, http://www.lemonde.fr/idees/article/2016/03/05/aveuglements-europeens_4877082_3232.html

Gazete haberi (yazar adı yoksa)

Réforme du code du travail : Manuel Valls promet des « améliorations ». (6 Mart 2016). Le Monde. Erişim 07 Mart 2016, http://www.lemonde.fr/politique/article/2016/03/06/loi-travail-manuel-valls-promet-des-ameliorations_4877336_823448.html

Websitesi

Hacızade, N. (10 Eylül 2015). Yaşar Kemal'den, Sevmek, Sevinmek, İyi Şeyler Üstüne. Erişim 07 Mart 2016, <http://www.5harfiler.com/yasar-kemalden-sevmek-sevinmek-iyi-seyler-ustune/>

What we learned in Seoul with AlphaGo. Erişim 17 Mart 2016, <https://googleblog.blogspot.com/2016/03/what-we-learned-in-seoul-with-alphago.html>

Film

Anderson, W. (1999). Rushmore [Film].

JOURNAL OF PUBLIC ADMINISTRATION AND POLICY

KAMU YÖNETİMİ VE POLİTİKALARI DERGİSİ

YIL / YEAR: 2022 / CİLT / VOL.: 3 / SAYI / NO: 1

 /kay.pod.79

 /kaypod2020

 /kaypod2020